AGATHA CHRISTIE

crima din orient expres

AGATHA CHRISTIE

Crima din Orient Expres

În româneşte de Radu J. Bogdan

Editura pentru Literatură Universală
Bucureşti – 1969

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI FAPTELE_____5
Capitolul I Un pasager de seamă călătoreşte cu Taurus Expres_____6
Capitolul II Hotelul Tokotlian_____16
Capitolul III Poirot refuză un caz_____24
Capitolul IV Un strigăt în noapte_____32
Capitolul V Crima_____36
Capitolul VI O femeie?_____48
Capitolul VII Cadavrul_____56
Capitolul VIII Cazul Armstrong_____66
PARTEA A DOUA MĂRTURIILE_____70
Capitolul I Mărturia conductorului vagonului de dormit _____71
Capitolul II Mărturia secretarului_____78
Capitolul III Mărturia valetului_____83
Capitolul IV Mărturia doamnei Hubbard_____89
Capitolul V Mărturia suedezei_____98
Capitolul VI Mărturia prinţesei Dragomiroff_____104
Capitolul VII Mărturia contelui şi contesei Andrenyi_111
Capitolul VIII Mărturia colonelului Arbuthnot_____117
Capitolul IX Mărturia domnului Hardman_____126
Capitolul X Mărturia italianului_____133
Capitolul XI Mărturia domnişoarei Debenham_____138
Capitolul XII Mărturia cameristei_____144
Capitolul XIII Recapitularea mărturiilor pasagerilor_151
Capitolul XIV Mărturia cuţitului_____159
Capitolul XV Mărturia bagajelor pasagerilor_____167
PARTEA A TREIA POIROT SE AŞAZĂ ŞI CUGETĂ____183
Capitolul I Care dintre ei?_____184

Capitolul II Zece întrebări_____192
Capitolul III Unele fapte semnificative_____198
Capitolul IV Pata de grăsime de pe paşaportul contelui ungur_____207
Capitolul V Numele de botez al Prinţesei Dragomiroff _____214
Capitolul VI O a doua întrevedere cu colonelul Arbuthnot_____219
Capitolul VII Identitatea lui Mary Debenham_____223
Capitolul VIII Alte dezvăluiri surprinzătoare_____228
Capitolul IX Poirot propune două soluţii_____235

PARTEA ÎNTÂI
FAPTELE

Capitolul I
Un pasager de seamă călătoreşte cu Taurus Expres

O dimineaţă de iarnă, neobişnuit de friguroasă pe aceste meleaguri siriene. Ora cinci. De-a lungul peronului gării Alep, aştepta semnalul de plecare trenul consemnat cu litere de-o şchioapă în ghidul căilor ferate: Taurus Expres.

Garnitura era alcătuită dintr-un vagon restaurant cu bucătărie, unul de dormit şi două vagoane de cursă.

Pe peron, în dreptul uşii vagonului de dormit, doi bărbaţi stăteau de vorbă: un tânăr locotenent francez în uniformă strălucitoare, şi un omuleţ, încotoşmănat până la urechi, din care nu se vedeau decât vârful roşu al nasului şi mustaţa răsucită în sus.

În ciuda gerului năprasnic, locotenentul Dubosc îşi făcea cu bărbăţie datoria de gazdă. Îl însoţise la gară pe distinsul oaspete şi acum se întreţinea cu el. Fraze amabile, într-o franceză aleasă, îşi luau zborul de pe buzele sale. Nu, nu ştiuse despre ce era vorba. Auzise numai nişte zvonuri, cu totul obişnuite în astfel de cazuri. Generalul, generalul său, îşi pierdea pe zi ce trecea răbdarea. Şi, deodată, a picat acest belgian, venind din Anglia după cât se pare. A mai trecut o săptămână, o săptămână de încordare ciudată. Apoi s-au întâmplat anumite lucruri: un eminent ofiţer s-a sinucis, un altul a demisionat, figurile îngrijorate s-au

destins ca prin farmec, iar cele câteva măsuri militare de precauţie au fost anulate. Şi generalul, generalul locotenentului Dubosc, a întinerit parcă cu zece ani.

Dubosc surprinsese frânturi din convorbirea generalului cu străinul. „Ne-ai salvat, *mon cher*”, îi spunea generalul, şi mustaţa-i mare şi albă tremura de emoţie, „Ai salvat onoarea armatei franceze şi ai înlăturat vărsările de sânge. Cum să-ţi mulţumesc că ai acceptat să vii? Să vii atât de departe...”.

La care străinul (pe nume Hercule Poirot), după ce respinsese politicos aceste laude, spusese: „Nu pot să nu amintesc că şi dumneata mi-ai salvat odată viaţa”. Acum, fusese rândul generalului să facă pe modestul şi, după ce mai pomeniseră de Franţa, de Belgia, de glorie şi onoare şi alte lucruri asemănătoare, se îmbrăţişaseră călduros şi se despărţiră.

Deşi nu fusese încă pus la curent cu cele întâmplate, locotenentul Dubosc primise totuşi însărcinarea să-l conducă pe domnul Poirot la gară, şi o îndeplinea cu tot zelul şi entuziasmul care-i stau bine unui tânăr ofiţer destinat unei cariere promiţătoare.

— Azi e duminică, spuse locotenentul. Mâine seară veţi fi la Istanbul.

Nu era prima oară că făcea această remarcă. Toate conversaţiile de pe peron, în aşteptarea plecării trenului, suferă parcă de boala monotoniei şi a repetărilor.

— Într-adevăr, recunoscu Poirot.

— Bănuiesc că intenţionaţi să rămâneţi acolo câteva zile?

— Fireşte. N-am mai fost niciodată la Istanbul. Ar fi păcat să nu-l vizitez, măcar în treacăt, *comme ça*, şi pocni din degete sugestiv. De altfel, nu-s deloc grăbit.

Voi rămâne câteva zile ca turist.

— Sfânta Sofia e minunată, spuse Dubosc, care de altfel n-o văzuse niciodată.

O rafală de vânt mătură peronul. Amândoi se zgribuliră. Dubosc reuşi să se uite pe furiş la ceas: Cinci fără cinci – încă cinci minute doar!

Bănuind că celălalt l-a observat, se avântă din nou în discuţie.

— Sunt puţini călători pe o vreme ca asta, zise, uitându-se spre ferestrele vagonului.

— Da, aşa e, încuviinţă Poirot.

— Să sperăm că nu veţi rămâne înzăpezit în Taurus!

— S-a mai întâmplat?

— Da, dar nu anul acesta.

— Să sperăm atunci, spuse Poirot. Buletinele meteorologice din Europa anunţă vreme proastă.

— Foarte proastă. În Balcani a nins mult.

— Am auzit că şi în Germania.

— *Eh bien!* exclamă Dubosc, grăbit parcă să preîntâmpine o altă pauză, mâine seară la şapte şi patruzeci veţi fi la Constantinopol.

— Da, spuse Poirot, şi continuă exasperat: am auzit că Sfânta Sofia e minunată.

— Magnifică, îmi închipui.

Deasupra capetelor lor perdeaua de la un geam fu dată de o parte şi apăru chipul unei tinere femei.

Mary Debenham nu prea dormise de când plecase din Bagdad, joia trecută. Nu dormise cum trebuie nici în trenul spre Kirkuk, nici la vila din Mosul, şi nici noaptea trecută în tren. Acum, sătulă să tot stea trează în aerul îmbâcsit al compartimentului supraîncălzit, se ridică în picioare şi privi afară.

Trebuie să fie Alep. Nimic de văzut, bineînţeles.

Numai un peron slab luminat şi, din când în când, nişte strigăte în arabă. Sub fereastra ei doi bărbaţi vorbeau franţuzeşte. Un ofiţer francez şi un bărbat mărunt, cu nişte mustăţi enorme. Zâmbi puţin. Nu mai văzuse un bărbat atât de încotoşmănat. Trebuie să fie foarte frig afară. De asta şi încălzeau, probabil, atât de tare trenul. Încercă să deschidă mai mult fereastra, dar nu reuşi.

Conductorul se apropie de cei doi bărbaţi. Trenul va pleca în curând, le spuse. Domnul ar face mai bine să urce. Bărbatul cel scund îşi scoase pălăria. Ce cap ca un ou! În ciuda grijilor care nu-i dădeau pace, Mary Debenham zâmbi. Un omuleţ caraghios, genul de om pe care nu poţi să-l iei niciodată în serios.

Locotenentul Dubosc debită alocuţiunea de adio. O concepuse înainte şi o rezervase pentru clipa despărţirii. Suna foarte frumos şi manierat.

Nelăsându-se mai prejos, Poirot îi dădu replica cuvenită.

— Urcaţi în vagon, domnule, i se adresă conductorul.

Cu aerul unei neţărmurite păreri de rău, Poirot urcă în vagon. Conductorul se urcă după el. Poirot îşi agită braţul. Locotenentul Dubosc îi răspunse la salut. Cu o smucitură puternică, trenul se puse încet în mişcare.

— În sfârşit, murmură Poirot.

— Brrr, făcu Dubosc, dându-şi seama cât de frig era într-adevăr...

— *Voilà*, *Monsieur,* îi spuse conductorul invitându-l cu un gest teatral să admire frumuseţea compartimentului şi felul în care-i fuseseră aranjate lucrurile. Valiza domnului am pus-o aici.

Mâna îi rămase întinsă spre Poirot, într-un gest dintre cele mai sugestive. Poirot îi vârî în palmă o

hârtie împăturită.

— *Merci, Monsieur.* Conductorul se învioră şi începu să umble aferat, de colo-colo. Tichetul domnului îl am, aş mai vrea şi paşaportul, dacă domnul e atât de amabil. Domnul se opreşte la Istanbul, după câte îmi dau seama?

Poirot încuviinţă din cap.

— Nu sunt prea mulţi călători, îmi închipui? întrebă.

— Nu, domnule. Mai am încă doi pasageri, amândoi englezi. Un colonel din India şi o tânără doamnă din Bagdad. Domnul mai doreşte ceva?

Domnul ceru o sticlă de Perrier.

Cinci dimineaţa era o oră cam nepotrivită pentru a călători cu trenul. Mai erau două ceasuri până-n zori. Văzând că nu e rost de un somn bun şi simţindu-se mulţumit că dusese la bun sfârşit o misiune delicată, Poirot se ghemui într-un colţ şi aţipi.

Se trezi pe la nouă şi jumătate şi o luă înspre vagonul restaurant, dornic de o cafea fierbinte.

Înăuntru se afla numai o singură persoană, evident tânăra doamnă de care amintise conductorul. Era o femeie înaltă, subţire, oacheşă la faţă, de vreo douăzeci şi opt de ani. Se simţea un fel de cumpătare calculată în felul cum mânca sau îi cerea chelnerului încă o ceaşcă de cafea, ceea ce denota o deplină familiarizare cu oamenii şi călătoriile. Purta o rochie de voiaj de culoare închisă, dintr-un material subţire, tocmai potrivit pentru atmosfera înăbuşitoare din tren.

Neavând ceva mai bun de făcut, Hercule Poirot se distra studiind-o discret.

Era genul de femeie tânără, aprecie el, care ştie să-şi poarte perfect de grijă oriunde s-ar afla. Era echilibrată şi matură. Nu-i displăcea regularitatea

severă a trăsăturilor şi nici paloarea delicată a pielii. Îi plăcea şi părul ei negru, lucios, bine pieptănat, şi ochii cenuşii, reci şi impersonali. Dar, hotărî Poirot în cele din urmă, e un pic prea calculată pentru a fi ceea ce numea el „o femeie drăguţă”.

În acel moment îşi făcu apariţia un alt personaj. Un bărbat înalt, între patruzeci şi cincizeci de ani, cu o faţă uscată, smeadă, şi cu părul puţin albit la tâmple.

„Colonelul din India”, îşi spuse Poirot.

Noul venit se înclină în faţa femeii.

— ’Neaţa, domnişoară Debenham.

— Bună dimineaţa, colonele Arbuthnot.

Colonelul puse mâna pe spătarul scaunului din faţa ei.

— Ai ceva împotrivă?

— Nu, bineînţeles. Ia loc.

— Ştii, micul dejun nu e întotdeauna o masă prea animată.

— Sper să nu fie aşa. În orice caz, nu mă interesează.

Colonelul se aşeză.

— Băiete! Glasul îi era foarte autoritar.

Comandă ouă şi cafea.

Ochii îi rămaseră o clipă asupra lui Poirot, apoi trecură mai departe, indiferenţi. Poirot, care cunoştea bine spiritul britanic, ştia ce-şi spusese colonelul în sinea lui: „Vreun străin afurisit”.

Fideli obiceiului insularilor, cei doi englezi nu se arătară prea vorbăreţi. Schimbară câteva cuvinte după care femeia se ridică şi părăsi vagonul.

În timpul prânzului, cei doi se aşezară la aceeaşi masă şi, ca şi mai înainte, îl ignorară complet pe cei de al treilea pasager. De data aceasta, însă, conversaţia lor fu mai animată. Colonelul Arbuthnot

povestea despre Punjab, iar din când în când se întrerupea pentru a o întreba câte ceva despre Bagdad, unde ea, pare-se, fusese guvernantă. Tot stând aşa de vorbă, descoperiră că au câţiva prieteni comuni, drept care deveniră pe dată mai puţin scorţoşi, mai amicali. Depănară tot soiul de amintiri despre un oarecare Tommy şi despre nu mai ştiu care Jerry. Colonelul o întrebă dacă se întoarce acasă, sau dacă are de gând să se oprească la Istanbul.

— Nu, merg direct acasă.

— Nu-i oare păcat?

— Acum doi ani m-am întors tot pe acest drum, şi atunci am stat trei zile la Istanbul.

— Aha, înţeleg. Ei bine, îndrăznesc să spun că mă bucur foarte mult că mergeţi direct în ţară, pentru că şi eu fac acelaşi lucru.

Zicând acestea, colonelul se înclină cam stângaci, îmbujorându-se la faţă.

„E sensibil, colonelul nostru”, îşi spuse Poirot, puţin amuzat. „O călătorie cu trenul e la fel de periculoasă ca şi una cu vaporul”.

Cu o voce calmă, domnişoara Debenham îi răspunse că îi pare foarte bine. În atitudinea ei se strecură o undă de răceală.

Colonelul, observă Poirot, o conduse până în dreptul compartimentului ei. Peste puţină vreme, în depărtare apăru priveliştea splendidă a masivului Taurus. Cei doi stăteau pe coridor, unul lângă altul, contemplând Porţile Ciliciene. Deodată, domnişoara Debenham suspină. Poirot, aflat prin apropiere, o auzi şoptind:

— E atât de minunat! Aş vrea... aş vrea...

— Ce anume?

— Aş vrea să mă pot bucura de toate astea!

Arbuthnot nu răspunse. Linia colţuroasă a feţei sale păru şi mai severă, şi mai întunecată.

— Dumnezeule, cât aş fi vrut să n-ai nimic de-a face cu toate astea.

— Taci, te rog, taci.

— Oh, e-n regulă.

Aruncă o privire puţin plictisită spre Poirot. Apoi continuă:

— Dar nu mă pot împăca cu ideea să te ştiu guvernantă, la cheremul unor mame tiranice şi al odraslelor lor plicticoase.

Ea râse, parcă mai puţin reţinută ca de obicei.

— Oh, n-are importanţă. Imaginea guvernantei batjocorite e un mit perimat. Te asigur că părinţii sunt cei terorizaţi *de mine.*

Tăcură. Se vedea că Arbuthnot era cam ruşinat de ieşirea lui. „Asist la o ciudată şi nostimă comedioară”, îşi spuse Poirot, dus pe gânduri. De gândul acesta avea să-şi amintească mai târziu.

Ajunseră la Konia în aceeaşi noapte, pe la unsprezece şi jumătate. Cei doi englezi coborâră din tren să-şi mai dezmorţească picioarele; începură să se plimbe încoace şi-ncolo pe peronul înzăpezit.

Poirot se mulţumi să urmărească de la fereastră forfota gării. După vreo zece minute ajunse la concluzia că, în fond, o gură de aer proaspăt n-ar avea ce să-i strice. Aşa că se înfofoli bine, punându-şi câteva haine, jerseuri şi fulare, iar peste pantofi o pereche de galoşi. Astfel echipat, coborî cu atenţie pe peron şi începu să se plimbe. O luă prin spatele trenului.

După voci, recunoscu cele două siluete nedesluşite care stăteau în umbra vagonului poştal. Auzi întâi vocea lui Arbuthnot:

— Mary...

Femeia îl întrerupse.

— Nu acum, nu acum. Când totul se va termina, şi va rămâne departe, în urma noastră... atunci...

Discret, Poirot se îndepărtă. Era surprins. Cu greu recunoscuse vocea rece, măsurată a domnişoarei Debenham. „Ciudat”, îşi spuse.

A doua zi se întrebă dacă nu cumva cei doi se certaseră.

Îşi vorbeau foarte puţin. Femeia îi părea neliniştită. Avea cearcăne la ochi.

Pe la două şi jumătate după-amiaza, trenul se opri. La ferestre apărură capete curioase. Câţiva oameni, îngrămădiţi lângă linia ferată, priveau şi arătau cu mâna spre ceva de sub vagonul restaurant. Poirot se aplecă în afară şi se adresă conductorului vagonului de dormit, care tocmai trecea în fugă prin dreptul ferestrei. Omul îi răspunse, după care Poirot îşi trase capul înăuntru şi, întorcându-se, fu cât p-aci s-o izbească pe Mary Debenham, care stătea exact în spatele lui.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea, aproape pe nerăsuflate, în franţuzeşte. De ce ne-am oprit?

— Nu-i nimic, domnişoară. S-a aprins ceva sub vagonul restaurant. Nimic grav. De altfel, au stins focul şi acum repară stricăciunile. Nu e niciun pericol, vă asigur.

Ea făcu un gest brusc, de parcă ar fi alungat ideea pericolului, ca total lipsită de importanţă.

— Da, da, înţeleg. Dar timpul?

— Ce timp?

— Păi, vom avea o întârziere.

— Da, e posibil, recunoscu Poirot.

— Dar nu putem întârzia! Trenul trebuie să

sosească la Istanbul la 6.55 şi trebuie să traversăm Bosforul ca să prindem Simplon Orient Expresul de ora 9. Dacă avem o oră sau două întârziere, pierdem legătura.

— Se prea poate, admise Poirot.

O privi întrebător. Văzu că mâna îi tremura pe pervazul ferestrei şi buzele îi tremurau.

— E atât de important pentru dumneavoastră, domnişoară? o întrebă.

— Da. Da, este. Trebuie... trebuie să prind legătura.

Spunând acestea, se întoarse şi o luă de-a lungul coridorului spre colonelul Arbuthnot.

Neliniştea ei, totuşi, se dovedi neîntemeiată. Zece minute mai târziu, trenul se urni din loc. Sosi la Haydapassar doar cu cinci minute întârziere, câştigând pe drum din timpul pierdut.

Apele Bosforului erau agitate, astfel că lui Poirot nu prea-i făcu plăcere traversarea. Pe vapor nu-i mai văzu pe tovarăşii săi de călătorie. Ajuns la podul Galata, o luă direct spre hotelul Tokotlian.

Capitolul II
Hotelul Tokotlian

La hotel, Hercule Poirot ceru o cameră cu baie. Apoi se îndreptă spre biroul de recepţie să se intereseze dacă nu-i sosiseră scrisori.

Găsi trei scrisori şi o telegramă. La aceasta din urmă se uită oarecum surprins. Nu se aşteptase la aşa ceva.

O desfăcu calm şi cu grijă, ca de obicei. Cuvintele tipărite se înlănţuiau distinct, reliefat.

„Evoluţia prezisă cazului Kassner a luat întorsătură neaşteptată rog reveniţi urgent”.

„Asta mai lipsea”, murmură Poirot înciudat. Se uită la ceas.

— Trebuie să plec la noapte, îi spuse portarului. La ce oră pleacă Simplon Orientul?

— La nouă, domnule.

— Poţi să-mi iei un bilet la vagonul de dormit?

— Bineînţeles, domnule. Nu-i nicio greutate. În acest sezon, trenurile sunt aproape goale. Doriţi la clasa întâi, sau la a doua?

— La întâi.

— *Très bien*, *Monsieur.* Până unde mergeţi?

— La Londra.

— *Bien, Monsieur.* Vă voi lua un bilet până la Londra şi vă voi rezerva o cuşetă la vagonul de dormit

Istanbul – Calais.

Poirot se uită din nou la ceas. Era opt fără zece.

— Mai am timp să mănânc ceva?

— Bineînţeles, domnule.

Poirot îl salută cu o mişcare a capului. Se duse la biroul de recepţie pentru a anunţa că renunţă la cameră, după care, traversând holul, intră în restaurant.

În timp ce dădea chelnerului comanda, simţi o mână pe umăr.

— Oh, bătrâne, iată o surpriză plăcută, auzi o voce în spatele lui.

Cel care rostise cuvintele era un bărbat între două vârste, scund şi corpolent, cu părul tuns perie. Zâmbea încântat.

Poirot sări în picioare

— Domnule Bouc.

— Domnule Poirot.

Bouc era belgian, director la „Compagnie Internationale des Wagons Lits”, şi cunoştinţa sa cu Poirot, fosta stea a poliţiei belgiene, dura de ani de zile.

— Departe de casă, *mon cher,* spuse Bouc.

— O mică afacere în Siria.

— Aha! Şi când te întorci acasă?

— La noapte.

— Splendid! Şi eu la fel. Mai precis, vom călători împreună până la Lausanne, unde am nişte treburi. Bănuiesc că iei Simplon Orientul?

— Da, tocmai am cerut un loc la vagonul de dormit. De fapt, aş fi vrut să rămân câteva zile aici, dar am primit o telegramă care mă cheamă urgent în Anglia într-o problemă importantă.

— Aha! Ei, afacerile-s afaceri! Iar dumneata eşti,

cum s-ar spune, în vârful piramidei acum, bătrâne!

— Ei, puţin succes poate că am avut.

Poirot încercă să pară modest, dar nu prea-i reuşi. Bouc izbucni în râs.

— Ne vedem mai târziu, îi spuse el.

Aplecat acum deasupra farfuriei, Poirot se străduia să nu-şi moaie mustăţile în supă. Ducând la bun sfârşit această treabă, privi în jur, în aşteptarea felului următor.

La mese se aflau vreo şase bărbaţi, dintre care numai doi îi atraseră atenţia.

Aceştia stăteau împreună la o masă, nu prea departe de el. Cel mai tânăr, de vreo treizeci de ani, cu o figură agreabilă, era fără îndoială american. Totuşi nu el, ci celălalt trezi interesul detectivului nostru.

Acesta era un om între şaizeci şi şaptezeci de ani. Văzut de la distanţă, avea aerul binevoitor al unui filantrop: frunte boltită, care se continua într-un uşor început de chelie, şi gură surâzătoare, lăsând să se vadă dantura falsă, foarte albă. Totul părea să-ţi spună că ai în faţă o persoană cumsecade. Numai ochii dezminţeau această impresie: mici, foarte reci, şi vicleni. Şi nu numai atât. Spunându-i ceva tovarăşului său mai tânăr, se uită împrejur, şi atunci privirea i se opri o clipă asupra lui Poirot, suficient pentru ca acesta să remarce o răutate ciudată, o încordare neobişnuită în căutătura lui. Apoi se ridică.

— Plăteşte nota, Hector, spuse.

Vocea îi era puţin răguşită. Avea un timbru straniu, melodios, oarecum ameninţător.

Întorcându-se în hol pentru a-şi regăsi prietenul, Poirot îi zări pe cei doi pregătindu-se să părăsească hotelul. Bărbatul cel tânar supraveghea transportarea

bagajelor. După puţină vreme împinse uşa de sticlă de la intrare şi spuse:

— Totul e gata, domnule Ratchett.

În loc de răspuns, bătrânul mormăi ceva şi ieşi.

— *Eh bien,* spuse Poirot, ce părere ai de aceştia doi?

— Americani, rosti Bouc.

— Fireşte că-s americani, dar ce crezi despre ei?

— Tânărul pare foarte simpatic.

— Şi celălalt?

— Să-ţi spun drept, nu-mi place. Mi-a făcut o impresie proastă. Dar dumitale?

Poirot stătu o clipă pe gânduri.

— Când a trecut pe lângă mine, în restaurant, am avut o senzaţie curioasă. Era ca şi cum m-aş fi aflat o clipă lângă un animal sălbatic, dar sălbatic, înţelegi!

— Şi totuşi, arată foarte onorabil.

— Întocmai! Corpul, adică cuşca, e foarte onorabil, dar printre gratii se observă figura fiarei.

— Ai multă imaginaţie, bătrâne, spuse Bouc.

— S-ar putea. Totuşi nu-mi iese din cap că m-am aflat pentru o clipă în preajma răului.

— Vorbeşti de acel respectabil gentleman american?

— Da, de acel respectabil gentleman american.

— Fie, spuse Bouc binevoitor. S-ar putea. E mult rău pe lumea asta.

În clipa aceea se deschise uşa şi portarul intră şi se îndreptă spre ei. Părea frământat şi cam jenat.

— E nemaipomenit, domnule, îi spuse lui Poirot. N-am mai găsit nicio cuşetă liberă la clasa întâi.

— Cum? strigă Bouc. În acest sezon? Ah, atunci, fără îndoială, o fi un grup de ziarişti sau politicieni...

— Nu ştiu, domnule, vorbi portarul, întorcându-se

spre el respectuos, dar aşa stau lucrurile.

— Bine, bine, îi spuse Bouc şi i se adresă apoi lui Poirot. Fii fără grijă, prietene. Aranjăm noi ceva. Întotdeauna există un compartiment, numărul 16, care e liber. Conductorul are grijă de asta!

Zâmbi, apoi se uită la ceas.

— Hai, e timpul să mergem.

La gară, Bouc fu salutat cu mult respect de conductorul în uniformă cafenie al vagonului de dormit.

— Bună seara, domnule. Aveţi compartimentul numărul 1.

Strigă după nişte hamali, care încărcară bagajele domnilor şi le purtară de-a lungul vagonului pe care sta scris:

ISTANBUL – TRIESTE – CALAIS

— Am auzit că e plin astă-noapte?

— E de necrezut, domnule. Toată lumea şi-a găsit să călătorească în noaptea asta.

— Oricum, trebuie să-i găsim un loc aici acestui domn. E un prieten al meu. Poţi să-i dai numărul 16.

— E dat, domnule.

— Ce? Numărul 16?

Se uitară unul la altul, cu tâlc. Conductorul zâmbi. Era un bărbat înalt, între două vârste, cu o figură palidă.

— Cum vă spun, domnule, e absolut plin.

— Dar ce se întâmplă? întrebă Bouc, înfuriindu-se. E vreo conferinţă undeva, vreo întrunire?

— Nu, domnule, o simplă coincidenţă. S-a întâmplat că mai mulţi oameni au preferat să călătorească în noaptea asta.

Bouc ţâţâi de supărare.

— La Belgrad, spuse el, va fi ataşat un vagon de la Atena, ca şi vagonul Bucureşti – Paris, de altfel. Dar la Belgrad ajungem de-abia mâine seară. Problema e ce facem în noaptea asta. Nu e vreo cuşetă liberă la clasa a doua?

— La clasa a doua este una, domnule...

— Bun, atunci...

— Dar e în compartimentul unei doamne. Se şi află o nemţoaică acolo, e cameristă.

— Oh, asta-i penibil! exclamă Bouc.

— Nu te necăji, prietene, spuse Poirot. O să călătoresc într-un compartiment obişnuit.

— Nici nu mă gândesc. Şi, întorcându-se iar spre conductor: A sosit toată lumea?

— E drept, unul din pasageri n-a sosit încă.

Conductorul vorbea încet, ezitând.

— Vorbeşte, omule!

— Cuşeta numărul 7, la clasa a doua. Domnul n-a venit încă şi e nouă fără patru minute.

— Cine e?

Conductorul îşi consultă lista.

— Un englez. A. M. Harris.

— Un nume norocos, spuse Poirot. Am eu semnele mele: domnul Harris nu va veni.

— Pune bagajul domnului la numărul 7, zise Bouc. Dacă acest Harris soseşte între timp, o să-i spunem că e prea târziu, că un loc nu poate fi reţinut atâta vreme, în fine, aranjăm noi într-un fel. Ce, o să-mi fac acum griji pentru un oarecare domn Harris?

— Cum doreşte domnul, spuse conductorul, şi făcu semn hamalului lui Poirot încotro s-o ia.

Apoi se dădu deoparte, ca să-l lase pe Poirot să urce în tren.

— Tocmai la capăt, domnule, strigă el. Ultimul compartiment.

Poirot parcurse culoarul cu destulă greutate, întrucât majoritatea călătorilor ieşiseră din compartimentele lor. Scuzele sale politicoase sunau cu regularitatea unui ceasornic. În sfârşit, ajunse la compartimentul indicat. Înăuntru, aranjând valizele – tânărul american de la hotel...

Acesta se încruntă când îl văzu pe Poirot intrând.

— Scuzaţi-mă, îi spuse, cred c-aţi greşit. Reluă apoi, cu un efort considerabil, în franceză: *Je crois que vous avez une erreur.*

Poirot îi răspunse în englezeşte:

— Sunteţi domnul Harris?

— Nu, numele meu este Macqueen. Eu...

În acel moment, peste umărul lui Poirot, răsună vocea conductorului. O voce gâfâită, cu un ton implorator.

— Nu mai e nici un alt pat liber, *Monsieur.* Domnul a fost nevoit să vină aici.

În timp ce vorbea, închise fereastra de pe coridor şi începu să instaleze bagajele lui Poirot.

Amuzat, Poirot remarcă tonul de scuză din vocea conductorului. I se promisese, fără doar şi poate, un bacşiş bun dacă reuşea să păstreze compartimentul numai pentru celălalt pasager. Totuşi, chiar şi cel mai generos bacşiş îşi pierde efectul în faţa dispoziţiilor unui director al companiei.

După ce puse geamantanele în portbagaj, conductorul ieşi.

— Gata, domnule. Totul e în regulă. Patul dumneavoastră e cel de deasupra, numărul 7. Plecăm peste un minut.

Poirot intră în compartiment.

— Un fenomen rar, observă el, bine dispus. Conductorul unui vagon de dormit care să-ţi instaleze bagajele. Nemaipomenit!

Celălalt zâmbi. Se vedea că-i trecuse supărarea – probabil se hotărâse să ia lucrurile filozofic.

— Trenul e ticsit, spuse el.

Se auzi şuieratul locomotivei, prelungit, melancolic. Ieşiră amândoi pe culoar.

Afară o voce striga:

— Poftiţi în vagoane!

— Am pornit, zise Macqueen.

Dar nu porniseră. Şuieratul se auzi din nou.

— Vreau să spun, domnule, începu tânărul deodată, că dacă doriţi mai degrabă patul de jos, cum să spun, dacă vă vine mai uşor, vă stau la dispoziţie.

Un băiat simpatic.

— Nu, nu, se împotrivi Poirot, n-aş vrea să vă lipsesc de...

— Dar deloc...

— Sunteţi prea amabil...

Refuzuri politicoase de ambele părţi.

— Numai pentru o noapte, explică Poirot. La Belgrad...

— Aha, înţeleg. La Belgrad coborâţi...

— Nu tocmai. Ştiţi...

Trenul se smuci brusc. Amândoi se repeziră la fereastră, privind înspre peronul lung, luminat, care aluneca încet înapoi.

Orient Expresul pornise în călătoria sa de trei zile prin Europa.

Capitolul III
Poirot refuză un caz

A doua zi, Poirot îşi făcu apariţia destul de târziu în vagonul restaurant. Se sculase devreme, dejunase singur şi-şi petrecuse restul dimineţii frunzărind însemnările despre cazul care-l rechema la Londra. În tot acest răstimp nu-l prea văzuse pe tânărul său vecin. Bouc îl salută de la masa la care stătea şi-l pofti să ia loc lângă el. Poirot se aşeză şi nu avu decât de profitat de avantajele unei mese servite printre primele, ca şi de aperitivele cele mai alese. Mâncarea, de asemenea, era neobişnuit de bună.

De-abia când ajunse la delicioasa brânză cu smântână, Bouc se îndreptă din şale şi-şi permise să atace şi alte domenii decât cele gastronomice. Era în acel moment sfânt de după un prânz bun, când tot omul devine filosof.

— Ah! oftă el. Dacă aş fi avut pana unui Balzac! Ce-aş mai descrie această scenă.

Făcu un gest larg cu mâna.

— Da, e o idee, rosti Poirot.

— Vasăzică, eşti de aceeaşi părere? Cred că ar fi ceva inedit, nu-i aşa? Şi totuşi, parcă nu-i aievea, prietene. Împrejurul nostru sunt oameni din toate clasele, de toate naţionalităţile şi vârstele. Timp de trei zile, aceşti oameni, străini unii de alţii, vor sta împreună. Vor dormi şi vor mânca sub acelaşi acoperiş. Iar la capătul acestor trei zile, se vor

împrăştia care încotro, fiecare la treaba lui, fără să se mai revadă, poate, niciodată.

— Şi totuşi, spuse Poirot, să presupunem că se întâmplă un accident...

— Ah, nu, prietene...

— Înţeleg că din punctul dumitale de vedere ar fi regretabil. Dar hai, totuşi, pentru o clipă, să facem această presupunere. Atunci, probabil, toţi cei de faţă ar fi legaţi unul de altul... cu trup şi suflet.

— Ce zici de puţin vin? zise Bouc, grăbindu-se să toarne în pahare. Eşti morbid, *mon cher.* Poate din cauza digestiei.

— E adevărat, recunoscu Poirot, mâncarea orientală nu-i tocmai potrivită pentru stomacul meu.

Sorbi din vin. Apoi, lăsându-se pe spate, cuprinse cu privirea întreg vagonul. Avea în faţa lui treisprezece oameni care, după cum observase Bouc, aparţineau tuturor claselor şi naţionalităţilor. Începu să-i studieze.

La masa din faţă stăteau trei bărbaţi. Poirot îşi spuse că, văzându-i singuri, chelnerii, cu flerul lor infailibil, îi aşezaseră la aceeaşi masă. Unul din ei, un italian solid, negricios, se scobea în dinţi, satisfăcut. În faţa lui stătea un englez uscăţiv, îngrijit îmbrăcat, cu acea figură lipsită de expresie, dezaprobatoare a valetului de meserie. La dreapta englezului, un american vânjos, într-un costum ţipător – vreun comis-voiajor.

— Ai dat lovitura, spunea acesta cu o voce puternică, nazală.

Italianul scoase scobitoarea din gură şi gesticulă larg.

— Păi sigur. Asta ziceam şi eu mereu.

Englezul se uită pe fereastră şi tuşi. Poirot îşi mută

privirea în altă parte.

La o măsuţă stătea, foarte ţeapănă, una dintre cele mai urâte bătrâne pe care le văzuse vreodată. O urâţenie distinsă, mai curând fascinantă decât respingătoare. Stătea foarte dreaptă. În jurul gâtului purta un colier de perle foarte mari care, oricât de ciudat ar părea, erau veritabile. Mâinile îi erau acoperite cu inele. Pe umeri îi atârna un mantou de blană. O tocă neagră îi acoperea creştetul capului, reliefând, prin contrast, faţa galbenă, ca de broască.

Tocmai îi vorbea chelnerului, cu o voce limpede, politicoasă, dar extrem de autoritară.

— Fii aşa de bun şi du în compartimentul meu o sticlă de apă minerală şi un pahar mare cu suc de portocale. Ai grijă ca la masa de seară să am pui gătit fără sos şi peşte fiert.

Chelnerul îi dădu, respectuos, asigurările cuvenite.

Bătrâna îi mulţumi discret din cap şi se ridică. Se uită o clipă la Poirot, apoi trecu mai departe, cu o nepăsare tipic aristocratică.

— E prinţesa Dragomiroff, îi şopti Bouc. Rusoaică. Bărbatul ei a făcut avere înainte de revoluţie şi a investit-o în străinătate. E foarte bogată. O cosmopolită.

Poirot încuviinţă din cap. De altfel, auzise de prinţesa Dragomiroff.

— E o personalitate, continuă Bouc. Urâtă foc, dar impune. Eşti de acord?

Poirot era de acord.

La o altă masă din cele mari, Mary Debenham se afla în compania a două femei. Una din ele, de vârstă mijlocie, înaltă, purta o bluză în carouri şi fustă de stofă. Părul decolorat era strâns într-un coc imens, aranjat fără gust; avea ochelari şi o faţă lungă şi

blajină, ca de oaie. Asculta cu atenţie ce spunea a treia femeie, o bătrână vânjoasă, cu o figură simpatică, care vorbea limpede, monoton, fără să dea nici cel mai mic semn că s-ar gândi să respire sau să termine ce avea de spus.

— ...Şi cum spunea fiică-mea, de-aia – zice – nu poţi să aplici metodele americane în ţara asta. Şi e şi normal ca oamenii de pe-aici să fie indolenţi – zicea ea. Doar nu-i zoreşte nimeni. Dar oricum, aţi fi mirate să aflaţi ce se face la colegiul nostru. Au pus mâna pe nişte profesori minunaţi. Cred că nimic nu valorează mai mult decât educaţia. Trebuie să aplicăm idealurile noastre occidentale şi să-i învăţăm pe cei din Orient să le adopte. Fiică-mea mai zicea că...

Trenul intră într-un tunel. Vocea, calmă, monotonă, se auzi mai înăbuşit.

La masa următoare, de fapt o măsuţă, colonelul Arbuthnot stătea singur. Privea fix în creştetul domnişoarei Debenham. Nu mai stăteau împreună, deşi ar fi putut foarte uşor s-o facă. De ce?

Probabil, se gândi Poirot, Mary Debenham o fi avut ceva împotrivă. O guvernantă ştie să fie prudentă. Aparenţele contează. O femeie care trebuie să-şi câştige existenţa trebuie să fie discretă.

Privirea îi alunecă spre cealaltă parte a vagonului. În colţul cel mai îndepărtat, lângă perete, şedea o femeie trecută de prima tinereţe, îmbrăcată în negru. Avea o faţă lată, lipsită de expresie. Nemţoaică sau scandinavă, opină Poirot. Probabil cameristă.

Mai departe, o pereche prinsă într o discuţie animată. Bărbatul purta haine englezeşti dintr-o stofă uşoară, dar se vedea bine că nu era englez. Deşi Poirot nu-i zărea decât ceafa, forma capului şi linia umerilor îl trădau. Un bărbat bine făcut. Îşi întoarse

brusc capul, astfel că Poirot putu să-l vadă din profil. Într-adevăr, un bărbat foarte frumos, de vreo treizeci de ani, cu o mustaţă mare, îngrijită.

Femeia din faţa lui era foarte tânără, o fetişcană aproape – dacă avea douăzeci de ani. Purta un taior negru, strâns pe corp, o bluză albă de satin, iar părul îi era adunat într-un coc mic, după ultima modă. Avea o figură frumoasă, stranie, cu pielea foarte albă, ochii mari, căprui, iar părul, negru ca tăciunele; mâinile îi erau îngrijite, iar unghiile date cu lac roşu. Pe unul din degete purta un inel cu un smarald mare montat în platină. În clipa aceea fuma dintr-un portţigaret lung. Se vedea o oarecare cochetărie în vocea şi în privirea ei.

— E drăguţă... şi cochetă, murmură Poirot. Soţ şi soţie, nu-i aşa?

Bouc dădu din cap.

— Ambasada ungară, cred, spuse el. O pereche reuşită.

Şi, în sfârşit, ultimii doi meseni – vecinul de compartiment al lui Poirot, Macqueen, şi patronul lui, domnul Ratchett. Acesta din urmă stătea cu faţa spre Poirot, şi pentru a doua oară Poirot remarcă expresia respingătoare şi falsa bunăvoinţă din ochii-i mici, întunecaţi şi cruzi.

Bouc observă, fără îndoială, o schimbare pe chipul prietenului său.

— Te uiţi la animalul tău sălbatic? îl întrebă el.

Poirot dădu din cap.

Chelnerul servi cafeaua. Bouc, care terminase masa mai devreme, se ridică în picioare.

— Mă duc în compartimentul meu, spuse. Când termini, vino să mai stăm de vorbă.

— Cu plăcere.

Poirot sorbi din cafea şi mai ceru chelnerului un lichior. Acesta tocmai trecea de la o masă la alta, pentru a încasa notele de plată. Se auzi din nou glasul strident, piţigăiat al bătrânei americane:

— Fiică-mea zicea: ia o cartelă cu bonuri de masă, şi nu mai ai niciun fel de bătaie de cap. Acum nu mai e aşa. Se pare că ăştia opresc zece la sută remiză. Şi mai e şi apa asta minerală, care are un gust ciudat. Şi ce mă surprinde e că n-au nici Evian şi nici Vichy.

— Cum să spun... sunt nevoiţi să servească apă locală, îi explică vecina ei cu chip de oaie.

— Oricum, mi se pare ciudat. Privi cu dispreţ, la grămada de mărunţiş de pe masa din faţa ei: Uită-te la chestiile astea pe care mi le-a dat, dinari, sau mai ştiu eu ce. Un adevărat gunoi. Vorba fiicei mele...

Mary Debenham se ridică şi, salutându-şi comesenele, se îndreptă spre uşă. Colonelul Arbuthnot porni în urma ei. Adunându-şi mărunţişul atât de dispreţuit, bătrâna americană se ridică şi ea, urmată de femeia cu chip de oaie. Perechea de unguri plecase. În vagon mai rămăseseră doar Poirot, Ratchett şi Macqueen.

Ratchett îi spuse ceva lui Macqueen, după care acesta se sculă de la masă şi părăsi vagonul. Apoi Ratchett se ridică şi el, dar în loc să-l urmeze pe Macqueen, se aşeză pe neaşteptate pe scaunul din faţa lui Poirot.

— Aveţi cumva un foc? întrebă el. Vocea îi era melodioasă, puţin nazală. Numele meu e Ratchett.

Poirot înclină uşor capul. Băgă mâna în buzunar, de unde scoase o cutie de chibrituri pe care i-o întinse celuilalt. Ratchett o luă dar nu aprinse niciun chibrit.

— Cred că am plăcerea să vorbesc cu domnul Hercule Poirot, nu-i aşa?

Poirot dădu din nou din cap.

— Aţi fost corect informat, domnule.

Detectivul simţi aţintită asupra lui privirea aceea ciudată, sfredelitoare, care-l iscodea şi-l cântărea meticulos.

— Aşa cum se obişnuieşte la noi, continuă americanul, o să merg direct la ţintă. Domnule Poirot, aş vrea să vă angajez.

Poirot se încruntă.

— Clientela mea, domnule, este limitată în ziua de azi. Mă ocup de foarte puţine cazuri.

— Dar, fireşte, înţeleg perfect. Propunerea mea însă, domnule Poirot, înseamnă o groază de bani. Şi repetă cu vocea lui melodioasă, convingătoare: O groază de bani.

Poirot tăcu câteva clipe, apoi spuse:

— În ce constă propunerea dumneavoastră, domnule... Ratchett?

— Domnule Poirot, sunt un om bogat, foarte bogat. Iar oamenii în situaţia mea au duşmani. Ei bine, am un duşman.

— Numai unul?

— Ce vreţi să spuneţi? se răsti Ratchett.

— Domnule, ştiu din experienţă că atunci când un om ca dumneavoastră are, cum aţi spus, duşmani, asta înseamnă că are mai mulţi, nu unul.

Ratchett se mai linişti în urma acestui răspuns. Spuse grăbit:

— Da, înţeleg. Un duşman sau mai mulţi – nu contează. Ceea ce contează e securitatea mea.

— Securitatea?

— Am fost ameninţat cu moartea, domnule Poirot. Acum îmi port singur de grijă. Şi scoase, o clipă, din buzunarul hainei un mic pistol automat. Apoi urmă cu

o voce dură: Nu cred că sunt genul de om care poate fi luat prin surprindere. Dar dacă mă gândesc mai bine, nu strică să mă asigur de două ori. Cred că aţi fi omul potrivit pentru banii mei, domnule Poirot. Şi nu uitaţi, e vorba de o groază de bani.

Poirot îl cercetă gânditor câteva clipe. Figura îi era absolut impenetrabilă.

— Regret, domnule, rosti în cele din urmă, dar nu pot accepta.

Celălalt îl scrută atent.

— Cât? întrebă.

Poirot clătină din cap.

— Nu m-aţi înţeles, domnule. Am avut mult noroc în profesiunea mea. Am destui bani pentru a-mi satisface atât necesităţile cât şi capriciile. Acum mă ocup doar de cazuri care... mă interesează.

— Jucaţi tare, spuse Ratchett. Douăzeci de mii de dolari vă spun ceva?

— Nu.

— Mai mult nu dau. Ştiu cât îmi valorează pielea.

— Şi eu, domnule Ratchett.

— Ce vă deranjează în propunerea mea?

Poirot se ridică în picioare.

— Dacă-mi veţi scuza francheţea, vă voi spune. Nu-mi place mutra dumneavoastră, domnule Ratchett.

Şi zicând acestea, părăsi vagonul.

Capitolul IV
Un strigăt în noapte

Chiar în aceeaşi seară, la nouă fără un sfert, Simplon Orient Expresul sosi la Belgrad. Cum plecarea era prevăzută abia pentru nouă şi un sfert, Poirot se hotărî să coboare pe peron. Totuşi, nu zăbovi prea mult. Se lăsase un frig pătrunzător şi, deşi peronul era acoperit, vântul ridica vârtejuri de zăpadă. Se îndreptă spre vagon. Conductorul, care tropăia pe peron şi-şi agita braţele ca să se mai încălzească, văzându-l, îi spuse:

— Bagajele domnului au fost duse în compartimentul numărul 1, în compartimentul domnului Bouc.

— Şi domnul Bouc unde s-a dus?

— În vagonul de la Atena, care tocmai a fost ataşat.

Poirot plecă să-şi caute prietenul. Bouc nici nu vru să asculte protestele sale.

— Nu face nimic. E mai bine aşa. Dumneata mergi în Anglia, şi e mai bine să stai în vagonul care te duce direct până la Calais. Eu mă simt foarte bine aici. Vagonul e liniştit. În afară de mine, mai e doar un doctor grec. Ah, ce noapte! Localnicii zic că de ani de zile n-a mai căzut atâta zăpadă. Să sperăm că nu ne vom înzăpezi. Nu prea mi-ar place, drept să-ţi spun.

La nouă şi un sfert precis, trenul părăsi gara. Curând după aceea Poirot se ridică, îi ură noapte

bună prietenului său şi se îndreptă spre vagonul lui, aflat în faţă, lângă vagonul restaurant.

Cum erau în a doua zi de călătorie, reticenţele dispăruseră.

Colonelul Arbuthnot stătea în uşa compartimentului său şi discuta cu Macqueen. Văzându-l pe Poirot, Macqueen se întrerupse brusc. Păru foarte surprins.

— Oh, exclamă el, credeam că ne-aţi părăsit. Spuneaţi că o să coborâţi la Belgrad.

— M-aţi înţeles greşit, zise Poirot, zâmbind. Am încercat să vă explic tocmai când plecam din Istanbul.

— Dar bagajul dumneavoastră... s-a topit.

— A fost dus într-un alt compartiment, asta-i tot.

— Aha, înţeleg.

Şi îşi reluă conversaţia cu Arbuthnot, în timp ce Poirot trecu mai departe. La numai două compartimente de al său, o zări pe bătrâna americană, doamna Hubbard, stând de vorbă cu femeia cu faţa de oaie, care se dovedi a fi suedeză. Doamna Hubbard tocmai îi dădea nişte reviste.

— Ia, draga mea, spuse ea. Eu am o sumedenie de lucruri de citit. E îngrozitor cu frigul ăsta, nu-i aşa?

Răspunse prietenos la salutul lui Poirot.

— Sunteţi foarte amabilă, îi spuse suedeza.

— Ba deloc. Sper că o să dorm bine şi că dimineaţă n-o să te mai doară capul.

— Cred că de frig. O să-mi fac o ceaşcă de ceai.

— Ai aspirină? Eşti sigură? Eu am câtă vrei. Bine, noapte bună, draga mea.

Se întoarse spre Poirot, părând să aibă chef de vorbă.

— Biata de ea, e suedeză. După cât îmi dau seama, e un fel de misionară... o educatoare. Foarte cumsecade, doar că nu prea vorbeşte englezeşte. S-a

arătat foarte interesată de ce i-am povestit despre fiică-mea.

Poirot ştia şi el tot ce se putea şti despre fiica doamnei Hubbard. Ca de altfel toţi cei din tren care înţelegeau englezeşte! Aflaseră că ea şi cu soţul ei făceau parte din corpul didactic al unui mare colegiu american din Smirna şi că aceasta era prima călătorie a doamnei Hubbard în Orient; şi mai aflaseră ce gândea doamna Hubbard despre turci, despre lenea lor şi despre felul cum îşi întreţineau drumurile.

Uşa celuilalt compartiment se deschise, şi valetul cel slab şi palid ieşi pe coridor. Poirot reuşi să arunce o privire înăuntru. Îl zări pe Ratchett întins în pat. Acesta, la rândul lui, îl zări şi el, şi faţa i se schimonosi de furie. Apoi uşa se închise.

Doamna Hubbard îl trase pe Poirot deoparte.

— Ştii, mi-e groaznic de frică de omul ăsta. Oh, nu, nu de valet... de celălalt... stăpânul lui. Stăpân, într-adevăr! E ceva în neregulă cu acest om. Ştii, fiică-mea zicea întotdeauna că am intuiţie. Când mami are o presimţire, apoi chiar aşa se întâmplă, zice fiică-mea. Şi am o presimţire cu omul ăsta. Compartimentul lui e lângă al meu, şi asta nu-mi place. Astă-noapte am pus şi lanţul la uşa de acces dintre compartimente. Mi s-a părut că l-am auzit încercând clanţa. Ştii, nu m-aş mira deloc dacă aş afla că, de fapt, e un criminal... unul din acei tâlhari de trenuri despre care tot scriu ziarele. Oi fi eu caraghioasă, dar asta e. Tare mi-e frică de el! Fiică-mea spunea că o să am o călătorie plăcută, dar simt că n-o să fie chiar aşa. Poate-i absurd, dar am impresia că se poate întâmpla orice. Orice. Şi nu înţeleg cum poate băiatul ăla simpatic să-i fie secretar.

Colonelul Arbuthnot şi Macqueen tocmai veneau înspre ei.

— Intraţi în compartimentul meu, îi spunea Macqueen. Patul încă n-a fost făcut pentru noapte. În ce priveşte politica voastră în India, aş vrea să mă lămuresc asupra...

Cei doi trecură mai departe, spre compartimentul lui Macqueen.

Doamna Hubbard îi ură noapte bună lui Poirot.

— Cred c-o să mă bag direct în pat şi o să citesc, spuse ea. Noapte bună.

— Noapte bună, doamnă.

Poirot intră în compartimentul lui, lipit de al lui Ratchett. Se dezbrăcă şi se băgă în pat, citi vreo jumătate de oră, apoi stinse lumina.

Câteva ore mai târziu, se trezi brusc. Ştia ce-l trezise – un geamăt ascuţit, aproape un strigăt, undeva, foarte aproape. În aceeaşi clipă se auzi ţârâitul strident a unei sonerii.

Poirot sări în sus şi aprinse lumina. Simţi că trenul era oprit. Probabil o staţie, îşi spuse.

Strigătul îl înfiorase. Îşi aminti că în compartimentul de alături se afla Ratchett. Coborî din pat şi deschise uşa, chiar în momentul în care conductorul, venit în grabă, bătea la uşa lui Ratchett. Poirot ţinu uşa întredeschisă şi urmări ce se întâmplă. Conductorul bătu a doua oară. Se auzi o sonerie, apoi se aprinse o lumină cu câteva uşi mai departe. Conductorul privi peste umăr.

În aceeaşi clipă se auzi o voce din compartimentul alăturat:

— *Ce n'est rien. Je me suis trompé*[1].

— *Bien, Monsieur.*

[1] Nu-i nimic. M-am înselat.

Conductorul se grăbi să bată la cealaltă uşă, unde fusese chemat.

Poirot se băgă din nou în pat, liniştit acum, şi stinse lumina. Era exact unu fără douăzeci şi trei de minute.

Capitolul V
Crima

Nu reuşi să adoarmă de îndată. Poate pentru că trenul stătea pe loc. Era ciudat de liniştit pentru o gară. Dimpotrivă, zgomotele din tren păreau neobişnuit de puternice. Îl auzi pe Ratchett mişcându-se, apoi un plescăit de parcă s-ar fi răsturnat lavoarul cu apă, robinetul curgând, lipăit de paşi şi din nou un plescăit. Pe coridor, răsunară nişte paşi, târşâiţi, ai cuiva cu papuci de casă în picioare.

Hercule Poirot stătea întins, cu mâinile sub cap, cu ochii aţintiţi în tavan. De ce o fi gara asta atât de liniştită? Îşi simţi gâtul uscat. Uitase să ceară sticla cu apă minerală. Privi din nou la ceas. Trecuse de unu şi un sfert. Să sune după conductor şi să-i ceară nişte apă minerală? Întinse degetul spre sonerie, când auzi deodată un zbârnâit. Îşi trase degetul înapoi. Evident, nu putea nici omul ăsta să răspundă la toate apelurile.

Zbrr... Zbrrr... Zbrrr...

Zbârnâitul soneriei nu mai contenea. Dar unde o fi conductorul? Cel care chema îşi pierduse răbdarea.

Zbrrr...

În orice caz, îşi înfipsese bine degetul în buton. În sfârşit, se auziră paşi grăbiţi. Conductorul. Bătu la o uşă, nu prea departe de Poirot. Apoi se auziră voci – cea a conductorului, politicoasă, cerându-şi scuze, şi a unei femei, vehementă, guralivă. Doamna Hubbard!

Poirot zâmbi.

Cearta – dacă se putea vorbi de aşa ceva, căci doamna Hubbard cu debitu-i neîntrerupt îl copleşise pe bietul om, care abia mai putea strecura câteva cuvinte – mai dură o vreme. În cele din urmă, se părea că lucrurile se mai liniştiseră. Poirot auzi clar de astă dată: „Noapte bună, doamnă”, şi o uşă închizându-se.

Apoi apăsă şi el pe buton. Conductorul sosi de îndată. Era asudat şi neliniştit.

— Apă minerală, te rog.

— *Bien, Monsieur.*

Probabil că o licărire din ochii lui Poirot îl îmboldi să se descarce.

— Doamna americană...

— Ei, ce-i cu ea?

Omul îşi şterse fruntea

— Închipuiţi-vă ce mi-a făcut! O ţine una şi bună că e un bărbat în compartimentul ei! Spuneţi şi dumneavoastră, domnule. Într-un spaţiu atât de mic. (Şi arătă cu mâna cât.) Unde să se ascundă? Am încercat să-i explic, să-i arăt că e imposibil. Nimic. Nu se lasă deloc. Că s-a trezit deodată şi a simţit că e un bărbat înăuntru. Atunci, cum se face, am întrebat-o eu, că a ieşit afară şi a lăsat uşa zăvorâtă după el? Dar ea nu vrea să ştie de nimic. Parcă n-am avea şi alte griji pe cap. Zăpada asta...

— Ce-i cu zăpada?

— Domnul n-a observat? Trenul s-a oprit. Suntem înzăpeziţi. Dumnezeu ştie cât o să stăm aici. Îmi amintesc că o dată am stat înzăpeziţi vreo şapte zile.

— Unde suntem?

— Între Vincovici şi Brod.

— Oh, făcu Poirot necăjit.

Conductorul plecă şi se reîntoarse cu apa minerală.

— Noapte bună, domnule.

Poirot bău un pahar şi se culcă la loc.

Tocmai aţipise, când ceva îl trezi din nou. De astă dată era un zgomot surd. Ceva greu care se lovise de uşă. Se ridică în picioare, deschise uşa şi privi afară. Nimic. Doar pe coridor, în dreapta, observă o femeie, într-un chimono roşu, îndepărtându-se grăbită. La celălalt capăt îl zări pe conductor, aşezat pe scăunelul său. Scria ceva pe nişte foi mari de hârtie. Era o linişte desăvârşită.

„Hotărât lucru, sufăr de nervi”, îşi spuse Poirot şi se vârî sub pled.

De astă dată dormi până dimineaţă.

Când se trezi, trenul era tot nemişcat. Dădu la o parte perdeaua şi privi afară. Nămeţi mari de zăpadă peste tot.

Luă ceasul de pe noptieră: era trecut de nouă.

La zece fără un sfert, pus la punct şi spilcuit ca întotdeauna, îşi făcu apariţia în vagonul restaurant. Din toate părţile se auzeau văicăreli şi oftaturi.

Orice barieră între pasageri dispăruse. Erau toţi trup şi suflet în faţa nenorocirii comune. Lamentările doamnei Hubbard le acopereau pe ale celorlalţi.

— Fiică-mea zicea că o să fie cea mai plăcută călătorie din lume. Nici nu te aşezi bine, că ai şi ajuns la Paris. Şi-acum, uite, putem să stăm aici nu ştiu câte zile. Iar vaporul meu pleacă poimâine. Cum o să-l mai prind acum? Nici măcar nu pot să telegrafiez să-mi anuleze traversarea. Simt că înnebunesc.

Italianul, la rândul lui, declară că îl aşteaptă treburi urgente la Milano. Americanul cel solid nu găsi altceva de spus decât că „stăm cam prost, doamnă” şi încercă s-o liniştească pe doamna Hubbard,

exprimându-şi părerea că trenul ar putea reface din întârziere.

— Sora mea... copiii ei. Toţi mă aşteaptă, spuse suedeza, şi izbucni în plâns. Şi nu pot nici să-i anunţ. Ce-or să creadă? Or să-şi spună că mi s-a întâmplat vreo nenorocire.

— Câtă vreme o să rămânem aici? se interesă Mary Debenham. Ştie cineva?

Vocea îi trăda neliniştea. Poirot observă însă că era mult mai calmă decât în timpul opririi neaşteptate pe care-o avuseseră în Taurus Expres.

Vocea doamnei Hubbard le acoperi din nou pe celelalte.

— Nimeni nu ştie nimic în trenul ăsta. Şi nimeni nu încearcă să facă ceva. O adunătură de străini, care habar n-au de nimic. Dacă s-ar fi întâmplat aşa ceva acasă, s-ar fi găsit cineva să încerce cel puţin să facă ceva.

Arbuthnot se întoarse spre Poirot şi îi vorbi într-o aleasă franceză anglicanizată:

— *Vous êtes un directeur de la ligne, je crois, Monsieur. Vous pouvez nous dire...*[2]

Poirot îl corectă, surâzând.

— Nu, nu, vorbi el englezeşte, nu sunt eu acela. Mă confundaţi cu prietenul meu, cu domnul Bouc.

— Oh, mă scuzaţi.

— Nu face nimic. E foarte firesc. Stau în compartimentul pe care-l ocupase dânsul înainte.

Bouc nu se afla în acel moment în vagonul restaurant. Poirot se uită împrejur să vadă cine mai lipseşte: prinţesa Dragomiroff şi perechea de unguri. De asemenea Ratchett, valetul acestuia, şi camerista.

---

[2] Sunteţi director al liniei, mi se pare, domnule. Puteţi să ne spuneţi...

Suedeza se şterse la ochi.

— Ce caraghioasă sunt! spuse ea. Să plâng astfel. Totul o să se termine cu bine.

Această înţelepciune creştină nu era însă împărtăşită şi de ceilalţi.

— Dumitale îţi dă mâna să vorbeşti aşa, spuse Macqueen îngrijorat. Putem să stăm aici nu ştiu cât.

— În ce ţară suntem? întrebă doamna Hubbard, printre lacrimi.

Aflând că e vorba de Iugoslavia, spuse:

— Oh, una din chestiile alea balcanice. Păi, la ce altceva te poţi aştepta?

— Dumneavoastră sunteţi singura mai calmă, i se adresă Poirot domnişoarei Debenham.

Ea ridică uşor din umeri.

— Ce poţi să faci?

— Sunteţi o filosoafă, domnişoară.

— Oh, asta implică o atitudine detaşată. Cred că sunt numai indiferentă. Am învăţat să evit emoţiile inutile.

Vorbea fără să-l privească. Se uita undeva, pe fereastră, la nămeţii mari de zăpadă.

— Aveţi o voinţă puternică, domnişoară, continuă Poirot, binevoitor. Cred că sunteţi cea mai tare dintre noi.

— Oh, nu, nicidecum. Cunosc pe cineva mult mai tare decât mine.

— Pe cine anume?

Ea păru să-şi revină brusc, să-şi dea seama că, în fond, vorbeşte cu un străin, un necunoscut, cu care până în această dimineaţă dacă schimbase câteva cuvinte.

Începu să râdă. Un râs politicos, dar straniu.

— Ei bine, să zicem doamna în vârstă. Aţi observat-

o probabil. O bătrână foarte urâtă, dar fascinantă. Ajunge să ridice un deget şi să ceară ceva cu vocea ei politicoasă, şi toţi se pun imediat în mişcare.

— Se pun în mişcare şi pentru prietenul meu, domnul Bouc, spuse Poirot. Şi asta pentru că e un director al liniei, şi nu pentru că ar fi un om care impune.

Mary Debenham zâmbi.

Dimineaţa se scurgea pe nesimţite. Câţiva dintre călători, printre care şi Poirot, rămaseră în vagonul restaurant. Împreună, timpul trecea parcă mai repede. Poirot mai află şi alte amănunte despre fata doamnei Hubbard, despre statornicele obiceiuri ale răposatului domn Hubbard, de când se scula dimineaţă şi îşi începea micul dejun cu o porţie bună de fulgi de ovăz şi până la odihna de noapte când, băgându-se în pat, îşi trăgea în picioare şosetele croşetate de prea buna doamnă Hubbard.

Tocmai când asculta o relatare cam încurcată a suedezei despre ţelurile ei de misionară, unul dintre conductori intră în vagon şi se îndreptă spre el.

— Mă scuzaţi, domnule.

— Poftim?

— Domnul Bouc vă transmite omagiile sale şi ar fi bucuros dacă aţi fi atât de amabil să veniţi până la el pentru câteva clipe.

Poirot se ridică, ceru scuze suedezei şi o luă în urma conductorului. Nu era conductorul pe care-l ştia el; acesta era un bărbat voinic, chipeş.

Merseră de-a lungul coridorului până la capătul vagonului său, apoi trecură în celălalt vagon.

Conductorul bătu la o uşă, apoi se dădu deoparte şi-i făcu loc lui Poirot să intre.

Nu era compartimentul lui Bouc, ci unul de clasa a

doua, ceva mai mare. În orice caz, părea ticsit.

Bouc şedea în colţ, lângă fereastră. În faţa lui stătea un bărbat scund, negricios, care se uita afară. În mijlocul compartimentului, în picioare, se aflau un bărbat solid, îmbrăcat într-o uniformă albastră (şeful trenului) şi conductorul vagonului său de dormit.

— Ah, bunul meu prieten! exclamă Bouc. Intră. Avem nevoie de dumneata.

Bărbatul cel scund, de la fereastră, se mută cu un loc mai încolo şi Poirot, strecurându-se printre cei doi slujbaşi, se aşeză în faţa lui Bouc.

Expresia de pe faţa lui Bouc îi aprinse imaginaţia – cum obişnuia Poirot să spună. Era limpede că se întâmplase ceva neobişnuit.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— E nimerită întrebarea. Mai întâi, înzăpezirea asta. Iar acum...

Făcu o pauză. Conductorul vagonului de dormit suspină înăbuşit.

— Iar acum ce?

— Iar acum un pasager zace mort în patul lui... înjunghiat.

Vocea lui Bouc exprima o resemnare disperată.

— Un pasager? Care?

— Un american cu numele de... – căută în nişte hârtii – Ratchett, da, da, Ratchett.

— Într-adevăr, domnule, îngăimă conductorul.

Poirot se întoarse spre el. Omul era alb ca varul.

— Ar fi mai bine să iei loc, spuse Poirot. Nu te prea ţin picioarele.

Şeful trenului se dădu la o parte şi conductorul se prăvăli într-un colţ, ascunzându-şi faţa în mâini.

— Brrr! făcu Poirot. Văd că nu-i de glumă.

— Bineînţeles. În primul rând, pentru că o crimă e o

nenorocire prin ea însăşi. Apoi, de astă dată, şi împrejurările sunt neobişnuite. Aici unde ne aflăm nu putem face nicio mişcare. Putem rămâne aici ore întregi, ba chiar zile întregi. Şi încă ceva. În aproape toate ţările prin care am trecut, am avut poliţie locală pe tren. Dar în Iugoslavia, nu. Înţelegi?

— Da, asta o să ne dea multă bătaie de cap, spuse Poirot.

— Şi nu-i decât începutul. Doctorul Constantine... oh, am uitat să vă prezint. Doctorul Constantine, domnul Poirot.

Cei doi se salutară.

— Doctorul Constantine e de părere că moartea a survenit în jurul orei unu noaptea.

— E greu să te pronunţi cu precizie în astfel de situaţii, spuse doctorul, dar cred că pot afirma cu siguranţă că omul a murit între miezul nopţii şi ora două.

— Când a fost văzut domnul Ratchett ultima oară în viaţă? întrebă Poirot.

— Se ştie că era încă în viaţă pe la ora unu fără douăzeci, când a vorbit cu conductorul, îl lămuri Bouc.

— Într-adevăr, spuse Poirot. Am auzit şi eu. Asta a fost ultima oară?

— Da.

Poirot se întoarse către doctor, care continuă:

— Fereastra compartimentului domnului Ratchett a fost găsită larg deschisă, lăsând să se presupună că criminalul a fugit pe acolo. După părerea mea, însă, această fereastră deschisă nu-i decât o cursă. Oricine ar fi ieşit pe acolo ar fi lăsat urme clare în zăpadă. Or, nu există niciun fel de urme.

— Când a fost descoperită crima? întrebă Poirot.

— Michel!

Conductorul se ridică. Faţa îi era încă palidă şi răvăşită.

— Spune acestui domn exact ce s-a întâmplat, îi ceru Bouc.

Conductorul începu să vorbească tulburat, întrerupându-se din când în când.

— Valetul domnului Ratchett... a bătut de câteva ori în uşă, azi dimineaţă. Niciun răspuns. Apoi, acum vreo jumătate de oră, a venit şi chelnerul. Voia să ştie dacă domnul ia micul dejun. Era unsprezece, ştiţi... am deschis uşa cu cheia mea. Dar mai era şi lanţul pus. Din nou, niciun răspuns. De altfel, era foarte linişte înăuntru şi frig, foarte frig. Fereastra era deschisă şi zăpada cădea înăuntru. M-am gândit, că domnul o fi avut o criză. M-am dus după şeful de tren şi împreună am rupt lanţul şi am intrat. Era... Ah, era îngrozitor!

Îşi acoperi din nou faţa cu mâinile.

— Aşadar, uşa era încuiată şi lanţul pus pe dinăuntru, spuse Poirot, dus pe gânduri. Nu e sinucidere, ce ziceţi?

Doctorul râse ironic.

— Se înjunghie oare un sinucigaş în douăsprezece... cincisprezece locuri?

Poirot căscă ochii mari.

— Dar asta e o adevărată sălbăticie, spuse el.

— Aici e mâna unei femei, se auzi pentru prima oară glasul şefului de tren. Puteţi fi siguri că e mâna unei femei. Numai o femeie poate înjunghia aşa.

Doctorul Constantine luă o mină meditativă.

— Trebuie să fi fost o femeie foarte voinică, spuse el. N-aş vrea să vorbesc în termeni tehnici, care mai mult ne-ar încurca, dar pot să vă încredinţez că una sau două dintre lovituri au fost atât de puternice,

încât au străpuns câteva zone compacte de oase şi muşchi.

— Nu e, după cum se vede, o crimă ştiinţifică, spuse Poirot.

— E cu totul neştiinţifică, continuă doctorul. Loviturile par date absolut la întâmplare. Unele au nimerit alături, neproducând aproape nicio rană. E ca şi cum făptaşul ar fi închis ochii şi, cuprins de o furie oarbă, ar fi izbit fără să se uite.

— E o femeie, vorbi iar şeful de tren. Femeile sunt aşa. Când le apucă furia, devin foarte puternice.

Şi dădu din cap, atât de convins încât ceilalţi bănuiră că omul vorbeşte din propria-i experienţă.

— Cred că pot şi eu să adaug ceva la ceea ce ştim până în prezent, spuse Poirot. Domnul Ratchett a stat de vorbă ieri cu mine. Mi-a spus, după câte am înţeles, că viaţa îi era în pericol.

— Suprimat, ăsta-i cuvântul american, nu-i aşa? spuse Bouc. Aici nu-i o femeie, ci un gangster.

Şeful de tren părea mâhnit de eşecul teoriei sale.

— Dacă e aşa, spuse Poirot, atunci a făcut-o un amator.

Tonul vocii sale exprima o dezaprobare profesională.

— E printre călători un american solid, îşi continuă ideea Bouc, un om cu o figură oarecare, îmbrăcat cam fistichiu. Mestecă tot timpul gumă, ceea ce cred că nu se prea obişnuieşte în lumea bună. Ştii la cine mă refer?

Conductorul, căruia îi era adresată întrebarea, încuviinţă din cap.

— Da, domnule, numărul 16. Dar nu se poate să fi fost el. L-aş fi văzut intrând sau ieşind din compartiment.

— N-ai fi putut. N-ai fi putut. Dar ajungem şi la asta numaidecât. Problema e – ce facem?

Privi înspre Poirot. Acesta îi întoarse privirea.

— Hai, prietene, spuse Bouc. Pricepi ce-aş vrea să-ţi cer. Ştiu ce poţi. Te rog, preia acest caz. Nu, nu, nu refuza. Îţi dai seama, pentru noi... vreau să spun pentru „Compagnie Internationale des Wagons Lits”, e o chestiune serioasă. Ce bine ar fi, când va sosi poliţia iugoslavă, să le putem comunica rezultatul! Dacă nu, amânări, neplăceri şi câte şi mai câte. Apoi, după cum ştii, tot felul de încurcături pricinuite unor persoane nevinovate. Şi, în loc de toate acestea, dumneata rezolvi misterul! Vom spune: „A avut loc o crimă... şi iată criminalul!”.

— Şi dacă nu-l rezolv?

— Ah, *mon cher*. Vocea domnului Bouc deveni afectuoasă: Doar îţi cunosc reputaţia. Am auzit despre unele din metodele dumitale. E cazul ideal pentru dumneata. Să începi să cercetezi antecedentele tuturor acestor oameni, să le verifici buna-credinţă – toate astea iau timp şi pot isca nenumărate neplăceri. Dar nu te-am auzit oare zicând că pentru a rezolva un caz, e suficient să te aşezi într-un fotoliu şi să cugeţi? Ei bine, fă asta. Interoghează-i pe toţi pasagerii, cercetează cadavrul, examinează indiciile care apar ici şi colo, şi pe urmă... ce să-ţi mai spun, am încredere în dumneata! Sunt sigur că faima dumitale nu-i vorbă goală. Aşează-te în fotoliu şi cugetă. Pune la treabă – cum te-am auzit de atâtea ori spunând – micile celule cenuşii, şi vei afla!

Se aplecă înainte, învăluindu-şi prietenul cu o privire plină de afecţiune.

— Încrederea dumitale mă emoţionează, spuse Poirot mişcat. După cum bine spui, nu poate fi vorba

de un caz dificil. Eu însumi, astă-noapte... dar mai bine să nu vorbim de asta acum. Ca să fiu sincer, întâmplarea mă intrigă. Tocmai mă gândeam, acum vreo jumătate de oră, că ne aşteaptă multe ore de plictiseală, înţepeniţi aici. Şi acum iată... am în faţă o problemă care nu cere decât să fie rezolvată.

— Accepţi deci? întrebă Bouc, nerăbdător.

— Fireşte. Preiau acest caz.

— Bravo! Vom fi cu toţi la dispoziţia dumitale.

— Pentru început, aş dori un plan al vagonului „Istanbul – Calais" şi o listă cu numele călătorilor care ocupă diferitele compartimente. Aş mai vrea, de asemenea, să văd paşapoartele şi biletele lor de drum.

— Michel o să aibă grijă de toate astea.

Conductorul ieşi.

— Ce alţi pasageri mai avem? întrebă Poirot.

— În acest vagon, doctorul Constantine şi cu mine suntem singurii. În vagonul de Bucureşti e un domn în vârstă, puţin şchiop. Conductorul îl cunoaşte bine. Apoi vin vagoanele obişnuite, dar ele nu prezintă niciun interes pentru noi, întrucât au fost încuiate astă-noapte, după ce s-a servit cina. Înaintea vagonului „Istanbul – Calais" se află numai vagonul restaurant.

— Se pare, deci, spuse Poirot, că asasinul ar trebui căutat în vagonul „Istanbul – Calais". Se întoarse către doctor: Asta voiaţi să spuneţi, mi se pare.

Doctorul încuviinţă.

— La o jumătate de oră după miezul nopţii, ne-am înzăpezit. De atunci nimeni n-a mai părăsit trenul.

Bouc adăugă solemn:

— Asasinul e printre noi... în tren...

Capitolul VI
O femeie?

— Mai întâi de toate, spuse Poirot, aş vrea să schimb câteva cuvinte cu tânărul Macqueen. El ar putea să ne dea unele informaţii preţioase.

— Desigur, aprobă Bouc, întorcându-se către şeful de tren. Pofteşte-l pe domnul Macqueen.

Şeful de tren plecă să execute ordinul. Între timp, conductorul se întoarse cu un teanc de paşapoarte şi bilete de tren. Bouc le luă în primire.

— Mulţumesc, Michel. Cred că ar fi mai bine dacă te-ai întoarce la postul dumitale. Mărturia dumitale o vom primi oficial, mai târziu.

— Prea bine, domnule, spuse acesta şi ieşi.

— După ce-l vom auzi pe tânărul Macqueen, spuse Poirot, poate că domnul doctor va avea amabilitatea să meargă împreună cu mine în compartimentul domnului Ratchett.

— Desigur.

— După ce vom termina acolo...

În acel moment, însă, uşa se deschise şi apăru şeful de tren însoţit de Macqueen. Bouc se ridică.

— Stăm cam înghesuiţi aici, spuse el amabil. Poftim în locul meu, domnule Macqueen. Domnul Poirot se va aşeza în faţa dumitale... aşa...

Apoi se întoarse către şeful de tren.

— Evacuează pe toată lumea din vagonul restaurant. Vagonul va fi la dispoziţia domnului Poirot.

Vei conduce ancheta acolo, *mon cher*, nu-i aşa?

— Da, cred că e mult mai bine aşa.

Macqueen se uita când la unul când la altul, nereuşind să înţeleagă franceza lor cam iute.

— *Qu'est-ce qu'il y a? articulă el chinuit. Pourquoi?...*[3]

Cu un gest hotărât, Poirot îi făcu semn să se aşeze.

Macqueen luă loc şi începu din nou:

— Pourqoui...? apoi revenindu-şi, o luă pe limba lui: Despre ce e vorba? S-a întâmplat ceva?

Poirot dădu din cap.

— Întocmai. S-a întâmplat ceva. Fii pregătit pentru o lovitură. Patronul dumitale, domnul Ratchett, a murit.

Macqueen scoase un şuierat. Ochii i se aprinseră puţin. În rest, nu manifestă niciun semn de uimire sau durere.

— Deci, până la urmă, tot nu s-au lăsat, spuse el.

— Ce vrei să spui cu asta, domnule Macqueen?

Macqueen ezită.

— Crezi că domnul Ratchett, reluă Poirot, a fost asasinat?

— Păi n-a fost? De astă dată Macqueen era acela care se arăta mirat. Bineînţeles, adăugă el încet, bineînţeles că asta cred. Sau vreţi să spuneţi că a murit în somn? Nu, bătrânul era tare ca un... ca un...

Se opri, zâmbind încurcat.

— Nu, nu, spuse Poirot, presupunerea dumitale e întru totul adevărată. Domnul Ratchett a fost asasinat. Înjunghiat. Dar aş vrea să ştiu de ce erai atât de sigur că a fost omorât, şi că n-a murit aşa, de moarte bună.

Macqueen şovăi.

---

[3] Ce s-a întâmplat?... De ce?...

— Aş vrea să mă lămuresc, spuse el. Cine sunteţi, exact, dumneavoastră? Şi de unde sunteţi?

— Reprezint „La Compagnie Internationale des Wagons Lits”. Făcu o pauză, apoi adăugă: Sunt detectiv. Numele meu este Hercule Poirot.

Macqueen nu se arătă deloc surprins. Spuse doar:

— Oh, da?

Şi aşteptă ca celălalt să continue.

— Poate că numele vă spune ceva?

— Da, mi se pare oarecum cunoscut... numai că întotdeauna am fost convins că trebuie să fie numele unui croitor de dame.

Poirot îl privi cu dezgust.

— Nemaipomenit! exclamă el.

— Ce e nemaipomenit?

— Nimic, nimic. Să continuăm. Aş vrea să-mi relatezi, domnule Macqueen, tot ce ştii despre mort. Îi erai cumva rudă?

— Nu. Sunt... am fost... secretarul lui.

— De când?

— Cam de un an.

— Fii bun şi spune-mi tot ce ştii.

— Ei bine, l-am întâlnit pe domnul Ratchett în urmă cu un an, în Persia...

Poirot îl întrerupse.

— Ce căutai acolo?

— Venisem de la New York să văd o concesiune petrolieră. Nu cred să vă intereseze. În orice caz, o cam făcusem de oaie, eu şi prietenii mei. Domnul Ratchett trăsese la acelaşi hotel. Tocmai se certase cu secretarul său. Mi-a oferit mie postul, şi am acceptat. N-aveam nimic de făcut, aşa că am fost bucuros să găsesc pe loc o slujbă bine plătită.

— Şi de atunci?

— Am tot călătorit. Domnul Ratchett voia să vadă lumea. Numai că-l împiedica faptul că nu ştia nicio limbă străină. Eu eram mai mult ghid decât secretar. A fost o viaţă plăcută.

— Acum, spune-mi tot ce ştii despre patronul dumitale.

Macqueen ridică, încurcat, din umeri.

— Nu-i chiar atât de uşor.

— Care era numele lui întreg?

— Samuel Edward Ratchett.

— Era cetăţean american?

— Da.

— Din ce parte a Americii?

— Nu ştiu.

— Bine, spune mi atunci ce ştii.

— Domnule Poirot, adevărul-adevărat e că nu ştiu absolut nimic! Domnul Ratchett nu vorbea niciodată despre sine sau despre viaţa pe care a dus-o în America.

— Care crezi că era motivul?

— Nu ştiu. Mi-am închipuit că i-o fi fost ruşine de originile sale. Aşa sunt unii oameni.

— Te satisface această explicaţie?

— Ca să fiu sincer, nu.

— Avea rude?

— Nu mi-a pomenit niciodată.

Poirot insistă.

— Trebuie să-ţi fi formulat vreo ipoteză, domnule Macqueen.

— Da, într-adevăr. În primul rând, nu cred că Ratchett e numele lui real. Cred că a părăsit America tocmai ca să scape de cineva, sau de ceva. Cred că a reuşit... până în urmă cu câteva săptămâni.

— Când ce s-a întâmplat?

— Când a început să primească scrisori... scrisori de amenințare.

— Dumneata le-ai văzut?

— Da. Eu mă ocupam de corespondență. Prima scrisoare a sosit acum vreo două săptămâni.

— Aceste scrisori au fost distruse?

— Nu. Cred că mai am vreo două printre hârtiile mele. Una dintre ele, știu că a rupt-o Ratchett într-un moment de furie. Să vi le aduc?

— Dacă ești atât de bun.

Macqueen plecă și se întoarse după câteva minute. Îi întinse lui Poirot două foi de hârtie, cam mototolite.

Prima scrisoare avea următorul conținut:

Crezi că ne-ai tras pe sfoară, nu-i așa? Și că ai scăpat? Nici nu te gândi. Suntem pe cale să punem mâna pe tine, Ratchett. Și vom pune!

Nicio semnătură. Fără să scoată o vorbă, doar cu sprâncenele încruntate, Poirot luă și a doua scrisoare.

O să te înhățăm Ratchett! Destul de curând. Punem noi mâna pe tine, pricepi?

Poirot așeză scrisoarea deoparte.

— Stilul e același, zise el. Nu însă și scrisul.

Macqueen se holbă la el.

— Dumneata n-ai observat, spuse Poirot binevoitor. E nevoie de un ochi experimentat. Această scrisoare n-a fost scrisă de o singură persoană, domnule Macqueen, ci de două sau mai multe persoane, dintre care fiecare a scris, pe rând, câte o literă sau un cuvânt. Apoi sunt scrise cu litere de tipar, ceea ce îngreunează identificarea autorilor.

Se întrerupse o clipă, apoi reluă:

— Ştii că domnul Ratchett mi-a solicitat ajutorul?

— Dumneavoastră?

Uimirea lui Macqueen îl convinse pe Poirot că tânărul nu ştia, într-adevăr, nimic.

— Da, mie. Era alarmat. Spune-mi, cum a reacţionat când a primit prima scrisoare?

Macqueen ezită câteva clipe.

— E greu de spus. Furia i-a trecut foarte repede... A început să râdă, liniştit, ca de obicei. Dar într-un fel – şi tânărul se înfioră puţin – am simţit că sub calmul lui se ascunde ceva.

Poirot dădu din cap. Apoi îl întrebă pe neaşteptate:

— Domnule Macqueen, vrei să-mi spui, dar absolut sincer, ce părere aveai despre patronul dumitale? Ţineai la el?

Hector Macqueen rămase tăcut câteva clipe.

— Nu, spuse el, într-un târziu, nu ţineam la el.

— De ce?

— Nu pot să vă spun exact. Era întotdeauna, în felul său, foarte amabil. Se întrerupse un moment, apoi urmă: O să vă spun adevărul, domnule Poirot. Îmi era antipatic. Îl dispreţuiam şi nu aveam încredere în el. Era, sunt sigur, un om crud şi periculos. Trebuie, totuşi, să recunosc că nu am niciun fel de temeiuri în sprijinul acestei păreri.

— Îţi mulţumesc, domnule Macqueen. Încă o întrebare: când l-ai văzut ultima dată pe domnul Ratchett în viaţă?

— Astă-noapte, pe la... se gândi o clipă – pe la zece. M-am dus în compartimentul lui să-mi dicteze ceva.

— În legătură cu ce?

— Nişte plăcuţe de faianţă şi vase antice pe care

le-a cumpărat în Persia. Nu-i trimiseseră ceea ce cumpărase. A urmat o corespondenţă lungă şi enervantă.

— Şi asta a fost ultima dată când Ratchett a mai fost văzut în viaţă?

— Da, cred că da.

— Ştii cumva când a primit Ratchett ultima scrisoare de ameninţare?

— În dimineaţa zilei în care am plecat din Constantinopol.

— Aş mai vrea să te întreb ceva, domnule Macqueen. Erai în termeni buni cu patronul dumitale?

Ochii tânărului sclipiră brusc.

— Aţi putea crede că întrebarea asta o să mă ia cu furnicături pe la spate. Dar, cum se spune, „nu mă puteţi prinde cu nimic”. Eram în cei mai buni termeni.

— Aş vrea numele dumitale întreg şi adresa dumitale din America.

Macqueen îşi spuse numele – Hector Willard Macqueen – şi adresa din New York.

Poirot se lăsă pe spate şi-şi sprijini capul pe spetează.

— Asta-i tot, deocamdată, domnule Macqueen, spuse. Ţi-aş fi recunoscător dacă ai ţine pentru dumneata, câtăva vreme, ştirea morţii domnului Ratchett.

— Ar trebui înştiinţat şi valetul lui, Masterman.

— Probabil că ştie, îi răspunse Poirot, sec. Dacă-i aşa, încearcă să-l convingi să-şi ţină gura.

— N-o să fie prea greu. E un englez care respectă zicala „fereşte-te de cei dimprejur”. Are o părere proastă despre americani şi niciun fel de părere despre celelalte naţionalităţi.

— Mulţumesc, domnule Macqueen.

Americanul se ridică şi ieşi.

— Ei? spuse Bouc. Crezi că a spus adevărul?

— Pare cinstit şi dintr-o bucată. N-a simulat niciun fel de afecţiune pentru stăpânul său, cum ar fi făcut-o dacă ar fi fost amestecat într-un fel. E drept, Ratchett nu i-a spus că a încercat să mă angajeze şi că nu a reuşit, dar nu cred că asta e împotriva lui. Îmi închipui că domnul Ratchett era un gentleman care nu prea flecărea la întâmplare.

— Eşti de părere, deci, că cel puţin o persoană e nevinovată, rosti Bouc, jovial.

Poirot îi aruncă o privire plină de reproş.

— Eu? Eu suspectez pe toată lumea, până în ultima clipă. Totuşi, trebuie să recunosc că nu prea îl văd pe acest sobru şi perspicace Macqueen pierzându-şi cumpătul şi înjunghiindu-şi victima de douăsprezece sau paisprezece ori. Nu se potriveşte cu felul lui de a fi... nu se potriveşte deloc.

— Aşa e, spuse Bouc, dus pe gânduri. Asta e fapta unui om aproape înnebunit de ură. Te gândeşti mai degrabă la un temperament latin, sau, vorba amicului nostru, şeful de tren, la o femeie.

Capitolul VII
Cadavrul

Urmat de doctorul Constantine, Poirot o luă spre compartimentul celui ucis, în celălalt vagon. Conductorul le deschise uşa cu cheia lui. Cei doi intrară. Poirot se întoarse întrebător către doctor.

— A fost deranjat ceva aici?

— Nimic. N-a fost atins nimic. Am avut grijă să nu mişc cadavrul în timp ce-l examinam.

Poirot dădu satisfăcut din cap. Privi împrejur. Primul lucru pe care-l simţi fu frigul. Un frig tăios. Fereastra era larg deschisă, iar perdeaua trasă.

— Brr, făcu el.

Doctorul zâmbi.

— N-am vrut s-o închid, spuse el.

Poirot examină fereastra cu atenţie.

— Ai avut dreptate, spuse el. Nimeni n-a ieşit pe-aici. Probabil că fereastra a fost lăsată deschisă tocmai pentru a ne sugera asta, dar dacă aşa stau lucrurile, atunci zăpada a dejucat planurile asasinului.

Cercetă amănunţit rama ferestrei. Scoase din buzunar o cutiuţă şi suflă puţin praf din ea.

— Nicio amprentă. Înseamnă că au fost şterse. Dar chiar dacă ar fi rămas amprente, ne-ar fi dat prea puţine indicii. Ar fi fost, probabil, fie cele ale lui Ratchett, fie ale valetului, fie ale conductorului. În ziua de azi criminalii nu mai fac asemenea greşeli. Astfel stând lucrurile, adăugă el voios, cred c-am

putea închide fereastra. Altfel, o să îngheţăm în răcitorul ăsta!

După ce închise fereastra, se întoarse în sfârşit spre trupul imobil care zăcea întins pe pat, cu faţa în sus. Bluza pijamalei, plină de pete ruginii, fusese descheiată şi stătea mototolită.

— Am vrut să văd natura rănilor, explică doctorul.

Poirot îi făcu semn că înţelege. Se aplecă deasupra cadavrului. Într-un târziu, se îndreptă de mijloc. Faţa i se strâmbă puţin.

— Nu-i prea plăcut, spuse. Cineva trebuie să fi stat în locul acesta şi să fi lovit întruna. Câte răni sunt exact?

— Am numărat douăsprezece. Una sau două sunt superficiale... practic nişte zgârieturi. Pe de altă parte, cel puţin trei dintre ele puteau provoca moartea.

Ceva în glasul doctorului îi atrase atenţia lui Poirot. Îl privi scrutător. Doctorul se uita deconcertat la cadavru.

— Ceva ţi se pare ciudat, nu-i aşa? îl întrebă Poirot cu blândeţe. Spune, prietene. Te intrigă ceva?

— Da.

— Ce anume?

— Vezi aceste două răni... aici şi aici... şi i le arătă cu degetul. Sunt adânci; fiecare lovitură trebuie să fi tăiat mai multe vase de sânge şi, cu toate acestea, n-au sângerat aşa cum te-ai fi aşteptat.

— Asta înseamnă că?

— Că omul era deja mort... adică mort de câtva vreme când aceste răni au fost făcute. Dar asta e, fireşte, absurd.

— Aşa s-ar părea, spuse Poirot. Dacă nu cumva asasinul nostru şi-o fi închipuit că nu şi-a făcut cum trebuie treaba, şi s-a întors înapoi să mai îl lovească

de câteva ori – ca să fie sigur! dar asta nu prea are sens! Altceva?

— Ei bine, mai e încă ceva. Vezi această rană, de aici, la braţul drept... lângă umăr. la creionul meu. Poţi să loveşti aşa?

Poirot ridică mâna.

— Aha, spuse el. Înţeleg. Cu mâna dreaptă e extrem de greu... aproape imposibil. Ar fi trebuit să lovească cu mâna răsucită. Dar dacă a lovit cu stânga...

— Exact, domnule Poirot. Lovitura a fost dată aproape sigur cu mâna stângă.

— Deci, asasinul nostru e stângaci? Nu, nu poate fi atât de simplu.

— Precum spui, domnule Poirot. Alte lovituri sunt date, în mod evident, cu dreapta.

— Deci, doi oameni. Ne întoarcem din nou la ipoteza a doi asasini, murmură detectivul. Se întoarse brusc spre doctor: Lumina era aprinsă?

— E greu de ştiut. Conductorul o stinge în fiecare dimineaţă pe la zece.

— Comutatoarele ne-o vor spune, zise Poirot.

Examină comutatorul lămpii din tavan, ca şi al lămpii de la capătul patului. Primul fusese stins, celălalt era închis.

— *Eh bien*, spuse el gânditor. Avem în faţă ipoteza Primului şi a Celui de al Doilea Asasin – cum ar fi spus marele Shakespeare. Primul Asasin şi-a înjunghiat victima şi a părăsit compartimentul, stingând lumina. Al Doilea Asasin a intrat pe întuneric, n-a văzut că celălalt, sau cealaltă, îşi făcuse treaba, şi a mai lovit de cel puţin două ori în corpul şi aşa lipsit de viaţă. Ce părere ai?

— Straşnic! exclamă doctorul, entuziasmat.

Poirot jubila.

— Crezi? Mă bucur. Numai că mi se pare cam absurd.

— Ce altă explicaţie ar putea exista?

— Tocmai asta mă întreb. O fi o coincidenţă, sau ce altceva? Or mai fi şi alte contradicţii care ar pleda pentru teoria Celor Doi Asasini?

— Cred că aş putea răspunde afirmativ. Câteva lovituri, cum am mai spus, indică slăbiciune, lipsă de putere sau de hotărâre. Sunt nişte lovituri slabe, pe alături. Dar asta de aici... şi asta, – şi le arătă cu degetul – au fost date cu o deosebită forţă. Au străbătut muşchiul.

— După părerea dumitale, aceste lovituri sunt date de un bărbat?

— Aproape sigur.

— N-ar putea fi vorba de o femeie?

— O femeie tânără, viguroasă, da, mai ales dacă ar fi fost cuprinsă de o emoţie puternică, dar după părerea mea e puţin probabil.

Poirot rămase câteva clipe tăcut.

Doctorul îl întrebă nerăbdător:

— Înţelegi punctul meu de vedere?

— Perfect, răspunse Poirot. Totul începe să se lămurească de la sine! Asasinul era un bărbat de o mare forţă, era slab, era femeie, a lovit cu mâna dreaptă, ba nu, cu stânga... Ah, e într-adevăr nostim!

Vocea îi deveni deodată mânioasă.

— Şi victima... cum a reacţionat? A strigat? S-a luptat? S-a împotrivit?

Băgă mâna sub pernă şi scoase pistolul automat pe care Ratchett i-l arătase cu o zi înainte.

— Nu lipseşte niciun glonte, spuse el.

Priviră împrejur. Hainele lui Ratchett atârnau în

cuierul din perete. Pe o măsuţă, de fapt capacul lavoarului, erau diferite obiecte: o dantură falsă într-un pahar cu apă, un alt pahar gol, o sticlă cu apă minerală, o altă sticlă, şi o scrumieră în care se afla un muc de ţigară, câteva bucăţi de hârtie arsă şi două chibrituri consumate.

Doctorul ridică paharul gol şi-l mirosi.

— Iată şi explicaţia inerţiei victimei, spuse el, liniştit.

— A fost adormit?

— Da.

Poirot luă cele două chibrituri din scrumieră şi le cercetă atent.

— Ai găsit ceva? îl întrebă doctorul.

— Aceste două chibrituri au forme diferite, spuse Poirot. Unul e mai plat. Vezi?

— Din astea ţi se dau în tren, spuse doctorul.

Poirot pipăi buzunarele hainelor lui Ratchett. Dintr-unul scoase o cutie de chibrituri. Luă cele două chibrituri şi le compară cu cele din cutie.

— Acela mai rotund a fost aprins de Ratchett, spuse el. Să vedem dacă avea şi din cele plate.

Scotoci cu grijă, dar nu mai găsi nimic. Cercetă cu privirea întreg compartimentul. Părea că nimic nu poate scăpa ochilor lui sfredelitori.

Deodată scoase o exclamaţie. Se aplecă şi ridică ceva de pe podea. Era o batistă mică, foarte fină. Într-unul din colţuri avea brodată o iniţială: H.

— Batista unei femei, spuse doctorul. Amicul nostru, şeful de tren, a avut dreptate. E o femeie la mijloc.

— Şi ca lucrurile să se potrivească de minune, a lăsat batista la locul crimei! spuse Poirot. Exact ca-n filme. Şi ca totul să meargă mai lesne, batista mai are

şi iniţiala brodată pe ea.

— Ce noroc pe noi! exclamă doctorul.

— Nu-i aşa?

Tonul lui Poirot îl surprinse pe doctor. Dar înainte să-i poată cere vreo lămurire, Poirot era din nou întins pe podea. Se ridică, ţinând de astă dată în mână un curăţitor de pipă.

— O fi al lui Ratchett, opină doctorul.

— N-am găsit în buzunarele lui nicio pipă şi nici fire de tutun sau vreo pungă.

— Avem deci un indiciu serios.

— Ah, bineînţeles. Şi pică iarăşi cum nu se poate mai bine. De astă dată, un indiciu masculin, dacă bagi de seamă! Oricum, nu ne putem plânge de lipsă de indicii în toată povestea asta. Ba dimpotrivă, avem berechet. Apropo, ce-ai făcut cu arma?

— Nici urmă de vreo armă. Înseamnă că asasinul a luat-o cu el.

— Mă întreb de ce, cugetă Poirot cu voce tare.

— Ah!

De astă dată doctorul Constantine fu acela care descoperise ceva, cercetând buzunarele hainei de la pijama.

— Am uitat de asta, spuse el. Am descheiat haina pijamalei şi am lăsat-o aşa.

Şi scoase din buzunarul de la piept un ceas de aur. Era aproape zdrobit. Limbile indicau unu şi un sfert.

— Vezi, strigă Constantine entuziasmat, acum ştim ora crimei. De altfel, se potriveşte şi cu calculele mele. Ce spuneam eu, între miezul nopţii şi două şi, mai precis, în jurul orei unu, deşi e greu să te pronunţi cu exactitate în astfel de situaţii! *Eh bien,* iată confirmarea. Unu şi un sfert, ora crimei.

— E posibil, da. E foarte posibil.

Doctorul îl privi mirat.

— Scuză-mă, domnule Poirot, dar nu prea te înţeleg.

— Nici eu nu înţeleg. Nu mai înţeleg nimic, şi asta, după cum vezi, mă nelinişteşte.

Zicând acestea, se aplecă deasupra măsuţei, cercetând bucăţele de hârtie arsă. Murmură ca pentru sine:

— Ceea ce mi-ar trebui acum ar fi o cutie de pălării de damă de pe vremuri.

Doctorul Constantine nu reuşi să înţeleagă sensul acestei fraze ciudate, iar Poirot nu-i dădu nici măcar răgazul de a pune întrebări. Deschise uşa, ieşi pe coridor şi-l strigă pe conductor. Acesta sosi în fugă.

— Câte femei sunt în acest vagon?

Conductorul socoti pe degete.

— Una, două, trei... şase, domnule. Bătrâna americană, o doamnă suedeză, tânăra englezoaică, contesa Andrenyi şi prinţesa Dragomiroff cu camerista ei.

Poirot rămase o clipă gânditor.

— Au toate cutii de pălării?

— Da, domnule.

— Atunci, adu-mi-le... stai să vedem... da, numai pe a suedezei şi a cameristei. În ele mi-e toată speranţa. Le spui că e un control vamal... ceva... orice îţi vine...

— E-n regulă, domnule. Niciuna dintre doamne nu e în compartiment acum.

— Atunci, grăbeşte-te.

Conductorul plecă şi se întoarse cu două cutii de pălării. Poirot o deschise pe cea a cameristei, se uită repede prin ea şi o puse deoparte. Apoi o luă pe cea a suedezei. După câteva minute, şuieră satisfăcut. Scoţând pălăriile cu grijă, luă de pe fund o plasă de

sârmă, strânsă ghem.

— Ah, iată ce-mi trebuia. Cutii din astea se fabricau acum cincisprezece ani. Vezi, pălăriile se prind cu o capsă de plasa asta de sârmă.

În timp ce vorbea, scoase cu îndemânare două capse. Apoi puse totul la loc şi-l rugă pe conductor să le ducă înapoi.

Când uşa se închise, se întoarse către doctor.

— Înţelegi, doctore, eu unul n-am încredere în procedeele tehnice. Pe mine mă interesează psihologia, şi nu amprentele de pe o scrumieră. Dar în cazul de faţă aş primi bucuros un mic ajutor ştiinţific. Compartimentul e plin de indicii, dar pot să fiu sigur că sunt într-adevăr ceea ce par a fi?

— Nu te înţeleg deloc, domnule Poirot.

— Bine, să-ţi dau un exemplu. Găsim batista unei femei. O fi lăsat-o o femeie? Sau bărbatul care a comis crima şi-o fi spus: „Să dau impresia că e o crimă făcută de o femeie. Îl înjunghii de mai multe ori decât e nevoie, lovesc în câteva locuri slab, inutil, şi arunc apoi batista într-un loc unde sigur va fi observată.” Asta e o posibilitate. Dar mai e şi alta. L-a omorât, într-adevăr, o femeie şi a lăsat acest curăţitor de pipă, pentru a acuza un bărbat. Sau trebuie să presupunem că au fost, de fapt, doi – un bărbat şi o femeie – că fiecare a lucrat separat şi că fiecare a fost într-atât de neglijent încât a lăsat în urmă un indiciu asupra identităţii sale? Sunt cam prea multe coincidenţe aici!

— Dar ce legătură au toate astea cu cutia de pălării? întrebă doctorul, încă nedumerit.

— Ajung şi aici. Deci, după cum spuneam, aceste indicii – ceasul care s-a oprit la unu şi un sfert, batista, curăţitorul de pipă – toate pot fi indicii

autentice, sau pot fi un truc. Deocamdată nu mă pot pronunţa. Dar există un indiciu care cred – deşi, repet, mă pot înşela – că nu este un truc. Mă refer la acest băţ de chibrit plat, domnule doctor. Cred că acest băţ a fost folosit de asasin, şi nu de Ratchett. A fost folosit pentru a da foc la o hârtie compromiţătoare. Probabil un bilet. Iar dacă-i aşa, înseamnă că există ceva în acest bilet, vreo greşeală, vreo eroare, care ar putea să ne pună pe urmele asasinului. Şi mă voi strădui să aflu ce anume era acel ceva.

Zicând acestea, ieşi din compartiment, ca să se întoarcă peste câteva clipe cu o mică lampă de spirt şi cu un fier de frizat părul.

— Îl folosesc pentru mustăţi, spuse el, arătând spre cleşte.

Doctorul îl urmărea cu multă curiozitate. Poirot întinse cele două ghemuri de sârmă şi, cu mare grijă, puse bucata carbonizată de hârtie pe unul din ele. Puse a doua plasă de sârmă deasupra şi, ţinându-le pe amândouă cu cleştii, le ridică deasupra flăcării lămpii de spirt.

— E ceva improvizat, i se adresă el doctorului, peste umăr. Să sperăm însă că-şi va face datoria.

Doctorul era captivat de această operaţie. Metalul începu să se înroşească. Deodată, văzu urme slabe de litere. Încet, încet, din acestea se formau cuvinte, cuvinte de foc.

Bucăţica de hârtie era foarte mică. Conţinea numai trei cuvinte şi o parte dintr-un al patrulea.

„... INTEŞTI MICUŢA DAISY ARMSTRONG”.

— Ah! strigă Poirot.

— Îţi spune ceva? îl întrebă doctorul.

Ochii lui Poirot străluceau. Puse jos, cu grijă,

cleştele.

— Da, spuse. Acum ştiu care-i adevăratul nume al mortului. Şi ştiu şi de ce a trebuit să părăsească America.

— Cum îl chema?

— Cassetti.

— Cassetti... Doctorul Constantine se încruntă! Parcă-mi spune ceva. Cu mulţi ani în urmă, dar nu-mi pot aminti... Un caz în America, nu-i aşa?

— Da, răspunse Poirot, un caz în America.

Poirot nu vru să spună mai mult. Continuă privind împrejur:

— O să intrăm numaidecât în miezul acestei întâmplări. Dar mai înainte de asta, să verificăm dacă am văzut tot ce era de văzut aici.

Mai controlă o dată, repede dar cu toată atenţia, prin buzunarele hainelor lui Ratchett, dar nu mai găsi nimic interesant. Încercă uşa de acces ce dădea în celălalt compartiment, dar constată că era zăvorâtă de cealaltă parte.

— Un lucru nu pot să înţeleg, spuse doctorul Constantine. Dacă asasinul nu a ieşit pe fereastră, iar uşa de acces era închisă de partea cealaltă, uşa care dă pe coridor fiind nu numai încuiată pe dinăuntru, dar şi blocată cu lanţul, atunci, cum Dumnezeu a ieşit din compartiment?

— Aşa se spune când cineva e legat la mâini şi la picioare, încuiat într-o cameră, şi totuşi... dispare.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun, îi explică Poirot, că dacă ucigaşul voia să ne facă să credem că a ieşit pe fereastră, ar fi făcut-o demonstrându-ne, bineînţeles, că celelalte două ieşiri erau blocate. Ca şi în cazul persoanei care dispare, la mijloc e un truc. Sarcina noastră e tocmai

de a afla care e acest truc.

Se duse spre uşa de acces şi o încuie.

— Pentru eventualitatea în care simpaticei doamne Hubbard i-ar veni ideea să facă o investigaţie la faţa locului, pentru a-i scrie fiicei sale.

Mai aruncă o privire împrejur.

— Cred că nu mai avem ce face aici. Să ne înapoiem la prietenul nostru Bouc.

Capitolul VIII
Cazul Armstrong

Îl găsiră pe Bouc terminându-şi porţia de omletă.

— M-am gândit că el e cel mai nimerit să prânzim de îndată, spuse el, după care se va face curăţenie în vagonul restaurant şi domnul Poirot îşi va putea începe ancheta.

— Excelentă idee, spuse Poirot.

Nu-i era nici unuia foame. Mâncară cu toţii repede. Abia la cafea reveniră la subiectul care-i preocupa.

— *Eh bien?* întrebă Bouc.

— *Eh bien,* am descoperit identitatea victimei. Ştiu de ce a trebuit să părăsească neapărat America.

— Cine era?

— Îţi aminteşti de cazul fetiţei Armstrong? Acesta e omul care a ucis-o pe micuţa Daisy Armstrong... Cassetti.

— Da, acum îmi aduc aminte. O dramă teribilă... deşi am uitat amănuntele.

— Colonelul Armstrong era englez, decorat cu Crucea Victoria. De fapt, era pe jumătate american, maică-sa fiind fiica lui W. K. Van der Halt, milionarul din Wall Street. S-a căsătorit cu fiica Lindei Arden, cea mai celebră actriţă de dramă din vremea ei. Trăiau în America şi aveau un copil, o fetiţă, pe care pur şi simplu o idolatrizau. La vârsta de trei ani fetiţa a fost răpită, iar pentru răscumpărarea ei hoţul a cerut o sumă enormă. N-o să vă plictisesc cu toate

complicaţiile care au urmat. După ce uriaşa sumă de două sute de mii de dolari a fost plătită, copilul a fost găsit totuşi mort. Fusese omorât cu cel puţin două săptămâni înainte. Indignarea opiniei publice n-a cunoscut margini. Mai sfâşietor însă e ceea ce a urmat. Doamna Armstrong aştepta un alt copil. Din cauza şocului, a născut prematur un copil mort, după care a murit şi ea. Soţul, cu inima zdrobită, s-a împuşcat.

— Doamne, ce tragedie. Acum îmi amintesc, spuse Bouc. Mi se pare că a mai murit cineva, dacă nu mă înşel?

— Da... nefericita doică, o franţuzoaică, sau elveţiană. Poliţia era convinsă că ştie ceva în legătură cu crima. Deşi ea a tăgăduit, ca scoasă din minţi, au refuzat s-o creadă. În cele din urmă, într-un moment de disperare, biata fată s-a aruncat de la fereastră şi a murit. Mai târziu, a ieşit la iveală că era absolut nevinovată.

— E îngrozitor să te gândeşti la cele petrecute, spuse Bouc.

— Şase luni mai târziu, Cassetti a fost arestat ca fiind şeful bandei care a răpit copilul. Folosise şi înainte aceleaşi metode: dacă i se părea că poliţia e pe urmele lui, omora copilul răpit, ascundea cadavrul şi continua să estorcheze de bani cât mai mult, până când crima era descoperită. Deci, acesta era Cassetti. Datorită averii enorme pe care o adunase şi legăturilor cu diferite persoane, a fost achitat pe baza unui viciu de procedură. Oricum, ar fi fost linşat de populaţie dacă nu ar fi fost atât de deştept ca s-o şteargă. Acum îmi dau seama ce s-a întâmplat. Şi-a schimbat numele şi a părăsit America. De atunci tot călătoreşte, într-un cuvânt trăieşte ca un gentleman

onorabil de pe urma rentelor sale.

— Ah! Ah! ce animal! Vocea lui Bouc exprima un dezgust profund. Nu regret deloc că a murit.

— Sunt de acord cu dumneata.

— Oricum, nu era necesar să fie omorât tocmai în Orient Expres. Mai sunt şi alte locuri pe lumea asta, slavă Domnului.

Poirot zâmbi. Îşi dădea seama că Bouc era subiectiv în legătură cu acest caz.

— Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: a fost oare crima opera unei bande rivale, pe care Cassetti a tras-o pe sfoară în trecut, sau un act de răzbunare cu caracter strict personal?

Şi îi povesti despre cele câteva cuvinte descifrate pe bucăţica de hârtie arsă.

— Dacă ipoteza mea e justă, scrisoarea a fost arsă de criminal. De ce? Deoarece în scrisoare apare cuvântul Armstrong, care e cheia misterului.

— Mai sunt în viaţă membri ai familiei Armstrong?

— Din păcate, nu ştiu. Mi se pare că am citit undeva despre o soră mai tânără a doamnei Armstrong.

Poirot expuse în continuare concluziile la care ajunsese împreună cu doctorul Constantine. Bouc se lumină la faţă când află despre ceasul spart.

— Se pare că asta ne indică foarte exact ora crimei.

— Da, spuse Poirot, s-ar potrivi de minune.

Ceva aproape indescriptibil în vocea lui Poirot îi intrigă pe ceilalţi doi.

— Zici că l-ai auzit pe Ratchett vorbind conductorului la unu fără douăzeci?

Poirot le povesti ce auzise.

— Bine, spuse Bouc, asta dovedeşte, cel puţin, că

Ratchett... sau Cassetti, era cu siguranţă în viaţă la unu fără douăzeci.

— Ca să fiu mai precis, la unu fără douăzeci şi trei de minute.

— Aşadar, putem înregistra oficial că la douăsprezece şi treizeci şi şapte de minute domnul Ratchett era în viaţă. Acesta este primul fapt.

Poirot rămase tăcut, cu privirea aţintită undeva în faţă. Se auzi un ciocănit la uşă. Intră chelnerul.

— Vagonul restaurant e liber, domnule.

— Atunci să mergem, spuse Bouc ridicându-se.

— Pot să vă însoţesc? întrebă Constantine.

— Desigur, doctore. Dacă nu cumva domnul Poirot are ceva împotrivă?

— Absolut deloc, răspunse acesta.

După obişnuitul schimb de politeţuri: „După dumneata, domnule”, „Ba nu, după dumneata!” – părăsiră compartimentul.

PARTEA A DOUA
MĂRTURIILE

Capitolul I
Mărturia conductorului vagonului de dormit

În vagonul restaurant, totul fusese pregătit cu grijă. Poirot şi Bouc se aşezară la o masă, iar doctorul îşi trase un scaun ceva mai departe. Pe masă, în faţa lui Poirot, se întindea planul vagonului „Istanbul – Calais”. Numele pasagerilor erau trecute cu cerneală roşie. Într-un colţ al mesei fuseseră puse paşapoartele şi biletele de tren. Pe masă se mai găsea hârtie de scris, cerneală, tocuri şi peniţe.

— Excelent, spuse Poirot, putem începe ancheta fără alte formalităţi. Cred că, întâi, ar trebui să înregistrăm mărturia conductorului. Probabil că ştii ceva despre el. Ce fel de om e? Putem avea încredere în el?

— Sunt sigur de el. Pierre Michel lucrează pentru compania noastră de mai bine de cincisprezece ani. E francez, de pe lângă Calais. Foarte conştiincios şi cinstit. Poate nu cine ştie ce inteligent.

Poirot dădu din cap, înţelegător.

— Bine, spuse el. Să-l chemăm.

Pierre Michel îşi mai revenise, deşi era încă extrem de nervos.

— Sper că domnul nu va crede că a fost o neglijenţă din partea mea, începu el îngrijorat, uitându-se când la Poirot, când la Bouc. E groaznic ce s-a întâmplat. Sper că domnul nu crede că am vreun amestec.

După ce-l linişti, Poirot începu ancheta propriu-zisă. Notă mai întâi numele şi adresa lui Michel, de când e în serviciu şi vechimea pe linia Istanbul – Calais. Poirot ştia de mai înainte aceste amănunte, dar mai ştia că întrebările de rutină îl pun pe om mai în largul lui.

— Şi acum, continuă Poirot, să ne întoarcem la evenimentele de astă-noapte. Când anume s-a dus domnul Ratchett să se culce?

— Aproape imediat după cină, domnule. De fapt, cu puţin înainte de a părăsi Belgradul. La fel a făcut şi cu o noapte înainte. Mi-a cerut să-i fac patul în timp ce se afla încă la masă.

— A mai intrat cineva după aceea în compartimentul lui?

— Valetul său, domnule, şi tânărul american, secretarul.

— Altcineva?

— Nu, domnule, cel puţin după câte ştiu eu.

— Bine. Şi asta a fost ultima oară când l-ai văzut sau auzit?

— Nu, domnule. Aţi uitat că m-a sunat pe la unu fără douăzeci, la puţină vreme după ce ne-am înzăpezit?

— Spune-mi exact cum s-au petrecut lucrurile.

— Am bătut la uşă, dar mi-a răspuns că n-are nevoie de nimic, că s-a înşelat.

— Ţi-a vorbit englezeşte sau franţuzeşte?

— Franţuzeşte.

— Care au fost exact cuvintele lui?

— *Ce n’est rien. Je me suis trompé.*

— Într-adevăr, spuse Poirot, acelaşi lucru l-am auzit şi eu. Şi apoi ai plecat?

— Da, domnule.

— Te-ai reîntors la locul dumitale?

— Nu, domnule. Tocmai sunase o altă sonerie şi m-am dus să răspund.

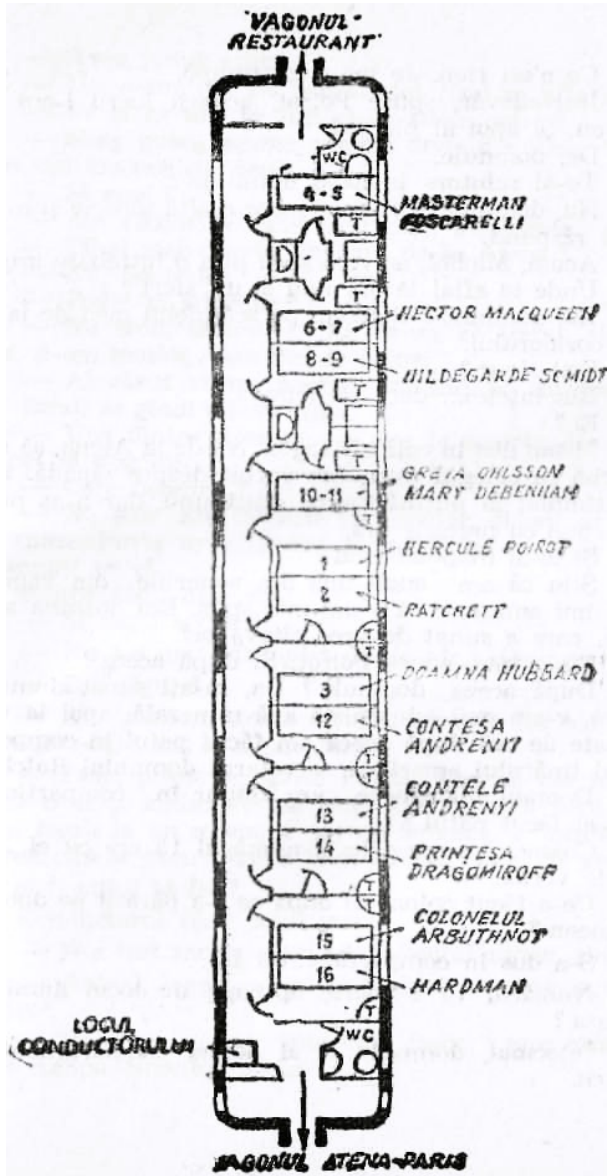
"VAGONUL"
RESTAURANT
WC
4-5
MASTERMAN
FOSCARELLI
HECTOR MACQUEEN
6-7
8-9
HILDEGARDE SCHMIDT
GRETA OHLSSON
MARY DEBENHAM
10-11
HERCULE POIROT
1
2
RATCHETT
DOAMNA HUBBARD
3
12
CONTESA
ANDRENYI
CONTELE
ANDRENYI
13
14
PRINTESA
DRAGOMIROFF
COLONELUL
ARBUTHNOT
15
16
HARDMAN
WC
LOCUL
CONDUCTORULUI
VAGONUL ATENA-PARIS

— Acum, Michel, aş vrea să-ţi pun o întrebare importantă. Unde te aflai la ora unu şi un sfert?

— Eu, domnule? Stăteam pe scăunelul meu de la capătul coridorului.

— Eşti sigur?

— Bineînţeles... dacă nu cumva...

— Ei?

— M-am dus în celălalt vagon, cel de la Atena, să stau de vorbă cu colegul meu. Am vorbit despre zăpadă. Asta s-a întâmplat la puţină vreme după unu, dar n-aş putea să vă spun cu precizie ora.

— Şi te-ai înapoiat când?

— Ştiu că am auzit una din soneriile din vagonul meu... Îmi amintesc că v-am mai spus. Era doamna americană, care a sunat de vreo câteva ori.

— Ţin minte, spuse Poirot. Şi după aceea?

— După aceea, domnule? Da, m-aţi sunat dumneavoastră, v-am mai adus nişte apă minerală, apoi la vreo jumătate de oră după aceea am făcut patul în compartimentul tânărului american, secretarul domnului Ratchett.

— Domnul Macqueen era singur în compartiment când i-ai făcut patul?

— Colonelul englez de la numărul 15 era cu el. Stăteau de vorbă.

— Ce-a făcut colonelul după ce l-a părăsit pe domnul Macqueen?

— S-a dus în compartimentul lui.

— Numărul 15 e foarte aproape de locul dumitale, nu-i aşa?

— Întocmai, domnule. E al doilea compartiment de la capăt.

— Avea patul aranjat?

— Da, domnule. I-l pregătisem când se afla la

masă.

— Pe la ce oră se întâmplau toate astea?

— N-aş putea spune precis, domnule. Dar, în orice caz, nu trecuse de două.

— Şi apoi?

— Am rămas la locul meu până dimineaţa.

— Te-ai mai dus în vagonul de la Atena?

— Nu, domnule.

— Poate ai adormit?

— Nu cred, domnule. Din cauză că trenul stătea pe loc, n-am moţăit, cum fac de obicei.

— Ai văzut vreun pasager trecând pe coridor?

Omul se gândi câteva clipe.

— Una dintre doamne s-a dus la toaleta din celălalt capăt al vagonului.

— Care doamnă?

— Nu ştiu. Era departe pe coridor, şi era cu spatele la mine. Purta un chimono roşu-închis, cu nişte balauri desenaţi pe el.

Poirot dădu din cap.

— Şi după aceea?

— Nu s-a mai întâmplat nimic până dimineaţă.

— Eşti sigur?

— Ah, pardon, domnule. Dumneavoastră aţi deschis uşa şi v-aţi uitat o clipă afară.

— Bine, prietene, spuse Poirot. Tocmai mă întrebam dacă o să-ţi aminteşti de asta. Dar fiindcă veni vorba, m-a trezit la un moment dat un zgomot, o bufnitură, de parcă cineva greu s-ar fi lovit de uşa mea. Ai vreo idee ce ar fi putut să fie?

Conductorul făcu ochii mari.

— N-a fost nimic, domnule, absolut nimic, sunt sigur.

— Atunci, înseamnă că oi fi avut un coşmar,

filozofă Poirot.

— Dacă nu cumva, interveni Bouc, zgomotul venea din compartimentul vecin.

Poirot nu luă în seamă această observaţie. Sau poate nu dorea s-o facă faţă de conductor.

— Să trecem la un alt punct, spuse el. Să presupunem că în noaptea trecută un ucigaş s-a urcat în tren. E absolut sigur că n-ar fi putut să-l părăsească după comiterea crimei?

Pierre Michel clătină hotărât din cap.

— Nici nu s-ar fi putut ascunde pe undeva?

— Au fost scotocite toate ungherele, spuse Bouc. Renunţă la o asemenea idee, prietene.

— În afară de asta, observă Michel, nimeni nu poate intra în vagonul de dormit fără să-l văd eu.

— Care a fost ultima gară?

— Vincovici.

— Ce oră era?

— Ar fi trebuit să plecăm din Vincovici la 11.58. Din cauza vremii, însă, am avut o întârziere de douăzeci de minute.

— Ar fi putut să vină cineva dinspre celelalte vagoane?

— Nu, domnule. După ce masa de seară e servită, uşa spre celelalte vagoane se încuie.

— Dumneata ai coborât din tren la Vincovici?

— Da, domnule. Am coborât pe peron, ca de obicei, şi am rămas lângă scară. Ceilalţi conductori au făcut la fel.

— Dar uşa din faţă, de lângă vagonul restaurant?

— Rămâne întotdeauna încuiată pe dinăuntru.

— Acum nu-i chiar atât de încuiată.

Michel păru o clipă surprins, apoi se lumină la faţă.

— O fi deschis-o vreun pasager, ca să privească

zăpada de afară.

— Probabil, spuse Poirot.

Stătu câteva clipe pe gânduri, bătând cu degetele în masă.

— Domnul îmi găseşte vreo vină? întrebă Michel cu sfială.

Poirot îi zâmbi încurajator.

— N-ai prea avut noroc, prietene, îi spuse. Ah, mai e încă ceva. Ai spus că ai auzit o altă sonerie tocmai când băteai la uşa domnului Ratchett. De altfel, am auzit-o şi eu. A cui era?

— A prinţesei Dragomiroff. Dorea s-o chem pe cameristă.

— Şi ai chemat-o?

— Da, domnule.

Poirot se aplecă asupra planului din faţa lui. Îi făcu semn din cap lui Michel.

— Asta-i tot, deocamdată.

— Mulţumesc, domnule.

Michel se ridică. Se uită înspre Bouc.

— Nu te necăji, îi spuse acesta amabil. Nu văd să fi greşit cu ceva.

Mulţumit, Pierre Michel ieşi.

Capitolul II
Mărturia secretarului

Câteva clipe, Poirot păru pierdut în gânduri.

— Cred, spuse el într-un târziu, c-ar fi bine să mai stăm o dată de vorbă cu domnul Macqueen, având în vedere datele pe care le avem la dispoziţie.

Tânărul american îşi făcu de îndată apariţia.

— Cum mai merg treburile?

— Nu prea rău. De la ultima noastră discuţie am mai aflat câte ceva... şi anume identitatea domnului Ratchett.

— Da? Hector Macqueen se aplecă înainte, vădit mirat.

— Ratchett, după cum bănuiai şi dumneata, era doar un nume fictiv. Adevăratul lui nume era Cassetti. Ştii, Cassetti, cel care a înfăptuit celebrele răpiri de copii... printre care şi pe cea a micuţei Daisy Armstrong.

Macqueen păru cu totul uluit; apoi brusc, se întunecă la faţă.

— Ticălosul naibii! izbucni el.

— Nu ştiai nimic în această privinţă, domnule Macqueen?

— Nu, domnule, spuse americanul, răspicat. Dac-aş fi ştiut, mi-aş fi retezat mâna dreaptă, mai degrabă decât să fi lucrat pentru el!

— Văd că eşti foarte pornit, domnule Macqueen.

— Am şi de ce. Tatăl meu a fost procurorul care s-a

ocupat de acest caz, domnule Poirot. Am văzut-o pe doamna Armstrong de câteva ori... era o femeie admirabilă. Atât de nobilă... era distinsă. Faţa i se strâmbă de furie: Dacă un om şi-a meritat vreodată soarta, atunci acesta e Ratchett... sau Cassetti. Mă bucur că a sfârşit-o astfel. Unul ca ăsta nu merită să trăiască!

— Dai impresia că ai fi fost în stare să aplici chiar dumneata această pedeapsă bine meritată.

— Aşa e. Eu... se opri brusc. Roşeaţa îi năvăli în obraji. Mi se pare că mă acuz pe mine însumi...

— Te-aş fi bănuit mai degrabă, domnule Macqueen, dacă ai fi afişat o tristeţe fără margini aflând de moartea patronului dumitale.

— Nu cred c-aş fi fost în stare de aşa ceva, chiar de-ar fi trebuit să mă salvez de la scaunul electric, spuse Macqueen, aspru.

Apoi adăugă:

— Dacă nu sunt prea curios, cum aţi reuşit să aflaţi? Mă refer la identitatea lui Cassetti.

— Am găsit în compartimentul lui resturi dintr-o scrisoare.

— Desigur... vreau să zic... cam imprudent din partea bătrânului.

— Depinde, remarcă Poirot, din ce punct de vedere priveşti lucrurile.

Macqueen păru cam năucit de această remarcă. Se holbă la Poirot, încercând parcă să-i ghicească gândurile.

— Datoria mea, spuse Poirot, este de a afla ce a făcut fiecare pasager. Nimeni nu trebuie să se supere, înţelegi? E o chestiune de procedură, şi atâta tot.

— Fireşte. Daţi-i drumul, iar eu voi face tot ce pot pentru a vă ajuta.

— Nu mai e nevoie să te întreb de numărul compartimentului, spuse Poirot zâmbind, întrucât l-am împărţit cu dumneata o noapte. E vorba de cuşetele 6 şi 7, clasa a doua. După plecarea mea ai rămas singur?

— Întocmai.

— Şi acum, domnule Macqueen, aş vrea să-mi spui tot ce ai făcut astă-noapte, de când ai părăsit vagonul restaurant.

— Nimic mai simplu. M-am întors în compartiment, am citit puţin, apoi la Belgrad am coborât pe peron, dar cum era prea frig, m-am întors în tren. Am stat o vreme de vorbă cu o tânără doamnă, o englezoaică – stă în compartimentul de alături. Apoi am intrat în discuţie cu colonelul Arbuthnot... şi de fapt, mi se pare că aţi trecut pe lângă noi tocmai atunci. Pe urmă m-am dus la domnul Ratchett, unde, cum v-am mai spus, am luat câteva note privind scrisorile pe care intenţiona să le expedieze. După ce am terminat, i-am spus noapte bună şi am ieşit. Colonelul Arbuthnot mai era încă pe coridor. Cum compartimentul lui fusese aranjat pentru noapte, i-am propus să vină la mine. Am comandat nişte băutură, pe care am dat-o repede gata. Am discutat politică, despre India, despre propriile noastre greutăţi financiare şi despre criza din Wall Street. De obicei, nu mă prea omor după englezi – sunt nişte tipi înţepaţi – dar ăsta mi-a plăcut.

— Ştii la ce oră a plecat de la dumneata?

— Destul de târziu. Cam spre două.

— Aţi băgat de seamă că trenul se oprise?

— Da. Ne-am cam mirat. Ne-am uitat afară şi am văzut că se depusese un strat gros de zăpadă, dar nu ne-am închipuit că-i ceva prea grav.

— După ce v-aţi despărţit, ce-aţi făcut fiecare?

— Colonelul s-a dus spre compartimentul lui, iar eu l-am chemat pe conductor să-mi facă patul pentru noapte.

— Unde ai stat în timp ce conductorul era în compartimentul dumitale?

— Pe coridor, lângă uşă; am fumat o ţigară.

— Şi apoi?

— Apoi m-am băgat în pat şi am dormit până dimineaţa.

— Ai coborât din tren în cursul serii?

— Eram cu Arbuthnot. Ne-am gândit să coborâm la... cum se numea? aha... la Vincovici... ca să ne mai dezmorţim puţin picioarele. Dar era al naibii de frig şi viscolea, aşa că ne-am urcat curând înapoi.

— Pe ce uşă aţi coborât?

— Cea mai apropiată de compartimentul meu.

— Cea de lângă vagonul restaurant?

— Da.

— Îţi aminteşti dacă era încuiată?

Macqueen se concentră.

— Da, da, mi se pare că era. În orice caz, era un fel de bară vârâtă prin clanţă. La asta vă gândeaţi?

— Da. La întoarcere aţi pus bara la loc?

— Ah, nu, nu cred. Eu am urcat ultimul, dar nu-mi amintesc s-o fi pus la loc. E ceva important? adăugă el brusc.

— S-ar putea. Bănuiesc că în vreme ce stăteai de vorbă cu colonelul Arbuthnot, uşa compartimentului dumitale era deschisă?

Macqueen făcu semn că da.

— Aş dori să-mi spui atunci dacă, de la plecarea din Vincovici şi până când te-ai culcat, ai remarcat pe cineva trecând pe coridor.

Macqueen se încruntă.

— Cred că a trecut o dată conductorul, spuse el, venind dinspre vagonul restaurant. Şi o femeie, care a trecut în sens invers.

— Care dintre pasagere?

— Nu ştiu. Nu mi-am dat seama. Tocmai încercam să-l conving pe Arbuthnot în legătură cu ceva, înţelegeţi? Mi se pare că am zărit, în treacăt, ceva de mătase roşie. Nu m-am uitat şi, oricum, nu i-aş fi putut vedea faţa. După cum ştiţi, compartimentul meu e cu faţa la vagonul restaurant, astfel încât orice trece pe coridor în direcţia aceea, îmi apare de îndată cu spatele.

Poirot aprobă.

— Bănuiesc că se ducea la toaletă.

— Şi eu cred.

— La întoarcere ai văzut-o?

— Ca să vă spun drept, n-am văzut-o, dar fiindcă mi-aţi amintit, îmi dau într-adevăr seama, acum, că trebuie să se fi şi întors.

— Încă o întrebare. Fumezi pipă, domnule Macqueen?

— Nu, domnule.

Poirot medită câteva clipe.

— Cred că pentru moment am terminat. Aş vrea acum să-l văd pe valetul domnului Ratchett. Apropo, amândoi călătoriţi de obicei cu clasa a doua?

— El, da. Eu însă, în mod normal, merg cu clasa întâi, iar dacă e posibil, chiar în compartimentul de lângă cel al domnului Ratchett. Îşi lăsa bagajul la mine în compartiment şi, când avea nevoie de ceva, îi era foarte la îndemână. De astă dată, însă, toate cuşetele de la clasa întâi erau ocupate, în afară de una, pe care a luat-o el.

— Pricep. Îţi mulţumesc, domnule Macqueen.

Capitolul III
Mărturia valetului

Americanului îi urmă palidul englez, cu faţa inexpresivă. Aşteptă în picioare, foarte politicos, până când Poirot îl invită să ia loc.

— După câte ştiu, dumneata eşti valetul domnului Ratchett?

— Da, domnule.

— Numele dumitale?

— Edward Henry Masterman.

— Vârsta?

— Treizeci şi nouă de ani.

— Adresa de acasă?

— Friar Street, 21, Olerkenwell.

— Ai auzit că stăpânul dumitale a fost ucis?

— Da, domnule. O întâmplare teribilă.

— Ai vrea să-mi spui, te rog, la ce oră l-ai văzut ultima oară pe domnul Ratchett?

Valetul se gândi.

— Trebuie să fi fost în jurul orei nouă, domnule.

— Spune-mi cu cuvintele dumitale cum au decurs lucrurile.

— M-am prezentat ca de obicei la domnul Ratchett, ca să văd ce ordine are să-mi dea.

— Care erau îndatoririle dumitale precise?

— Să-i strâng sau să-i aşez hainele, domnule. Să-i pun proteza dentară într-un pahar cu apă şi să am grijă să aibă tot ce-i trebuie pentru la noapte.

— Stăpânul dumitale s-a comportat ca de obicei?

— Cred, domnule, că era indispus, spuse Masterman după ce se gândi puţin.

— În ce sens, indispus?

— În legătură cu o scrisoare pe care tocmai o citise. M-a întrebat dacă eu am adus-o. I-am spus, fireşte, că nu eu, dar el a început să mă ocărască şi îmi găsea nod în papură în tot ce făceam.

— Era ceva neobişnuit în asta?

— Oh, nu, domnule. Îşi pierdea repede cumpătul... depinde de motivul supărării.

— Stăpânul dumitale lua vreodată somnifere?

Doctorul Constantine ciuli urechile.

— Întotdeauna când călătorea cu trenul, domnule. Spunea că altfel nu poate dormi.

— Ştii cumva ce somnifer obişnuia să ia?

— Sunt sigur că n-aş putea să vă spun, domnule. Pe sticlă nu se afla indicat ce somnifer era. Scria doar: „Pentru dormit. A se lua înainte de culcare”.

— Astă-noapte a luat?

— Da, domnule. I l-am turnat într-un pahar, pe care i l-am pus la îndemână, pe noptieră.

— Erai de faţă când l-a luat?

— Nu, domnule.

— Ce s-a întâmplat în continuare?

— L-am întrebat dacă mai doreşte ceva şi când ar vrea să-l scol a doua zi dimineaţă. Mi-a spus că nu vrea să fie deranjat până nu sună el.

— Nimic deosebit în asta?

— Nu, domnule. Când se trezea suna după conductor, pe care-l trimitea să mă cheme în momentul când voia să se dea jos din pat.

— Se scula devreme, sau nu?

— Depinde de starea de spirit în care se afla,

domnule. Uneori se scula să ia micul dejun, alteori dormea până la prânz.

— Deci, nu te alarmai dacă trecea dimineaţa şi nu te chema?

— Nu, domnule.

— Ştiai că stăpânul dumitale avea duşmani?

— Da, domnule.

Vocea nu trăda nici cea mai mică emoţie.

— Cum ai aflat?

— L-am auzit vorbind cu domnul Macqueen despre câteva scrisori, domnule.

— Ţineai la patronul dumitale, Masterman?

Faţa valetului deveni – dacă e cu putinţă – şi mai inexpresivă.

— N-aş vrea să vorbesc despre asta, domnule. Era un stăpân generos.

— Dar nu ţineai la el?

— Să spunem mai curând că americanii nu prea îmi plac, domnule.

— Ai fost vreodată în America?

— Nu, domnule.

— Îţi aminteşti să fi citit în ziare despre afacerea Armstrong?

Obrajii lui Masterman prinseseră puţină culoare.

— Da, domnule, desigur. O fetiţă nu-i aşa? Ceva revoltător.

— Ştiai că stăpânul dumitale, domnul Ratchett, fusese principalul instigator al răpirii fetiţei?

— Nu, domnule, nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Pentru prima oară vocea valetului sună mai cald, puţin emoţionată: Nu prea îmi vine să cred, domnule.

— Totuşi, acesta e adevărul gol-goluţ. Şi-acum, să vedem ce-ai făcut dumneata în noaptea trecută. E o formalitate, înţelegi? După ce ai ieşit de la domnul

Ratchett...

— I-am comunicat domnului Macqueen că stăpânul meu îl cheamă. Apoi m-am întors în compartimentul meu şi am citit.

— Care e compartimentul dumitale?

— Ultimul de clasa a doua, domnule. Lângă vagonul restaurant.

Poirot se uită pe plan.

— Mda... şi care e cuşeta dumitale?

— Cea de jos, domnule.

— Numărul 4?

— Întocmai, domnule.

— Mai e cineva cu dumneata?

— Da, domnule. Un italian.

— Vorbeşte englezeşte?

— Un fel de engleză, domnule. Vocea lui Masterman exprima în acel moment dispreţ şi mâhnire: Am înţeles că a fost în America... la Chicago...

— Staţi de vorbă?

— Nu, domnule. Prefer să citesc.

Poirot zâmbi. Îşi putea imagina scena: solidul şi volubilul italian încercând să străpungă platoşa de dispreţ şi reprobare a celui mai gentleman dintre gentlemeni.

— Dacă nu sunt prea indiscret, ce anume citeai?

— Acum, domnule, tocmai citesc „Prizoniera dragostei”, de doamna Arabella Richardson

— E bună?

— O găsesc deosebit de agreabilă, domnule.

— Bine, să mergem mai departe. Deci te-ai întors în compartimentul dumitale şi ai citit „Prizoniera dragostei”. Până când?

— Pe la vreo zece şi jumătate, domnule, italianul a

vrut să se culce. Aşa încât conductorul a venit şi a făcut paturile.

— Iar dumneata te-ai băgat imediat în pat şi ai adormit?

— M-am băgat în pat, domnule, dar n-am adormit.

— De ce?

— Mă durea măseaua, domnule.

— Oh... e ceva cumplit.

— Într-adevăr cumplit, domnule.

— Ai luat ceva?

— Mi-am pus puţin ulei de cuişoare, domnule, care mi-a mai luat din durere, totuşi n-am fost în stare să dorm. Am aprins lumina de la capul patului şi am citit... să mai uit.

— Şi n-ai dormit deloc?

— Ba da, domnule, am aţipit pe la patru dimineaţa.

— Şi tovarăşul dumitale?

— Italianul? Oh, tot timpul a sforăit.

— N-a ieşit deloc în timpul nopţii?

— Nu, domnule.

— Dar dumneata?

— Nici eu, domnule.

— Ai auzit ceva în timpul nopţii?

— Nu cred, domnule. Nimic neobişnuit, vreau să spun. Trenul stătea pe loc, aşa că era linişte.

Poirot rămase mut câteva secunde, apoi spuse:

— Mda, cred că nu mai sunt multe de spus. N-ai putea să ne lămureşti deloc asupra tragediei?

— Din păcate, nu. Îmi pare rău, domnule.

— După câte ştii dumneata, exista vreo neînţelegere sau chiar duşmănie între stăpânul dumitale şi domnul Macqueen?

— Oh, nu, domnule. Domnul Macqueen este un gentleman foarte simpatic.

— Unde ai lucrat înainte de a fi angajat de domnul Ratchett?

— Am fost în serviciul lui sir Henry Tomlinson din Grosvenor Square.

— De ce ai plecat de acolo?

— Domnul Tomlinson pleca în Africa Orientală şi nu mai avea nevoie de serviciile mele. Dar sunt sigur că vă va vorbi de bine despre mine.

— De când lucrezi pentru domnul Ratchett?

— Exact de nouă luni, domnule.

— Mulţumesc, Masterman. Apropo, fumezi pipă?

— Nu, domnule, numai ţigări, ţigări obişnuite.

— Mulţumesc. E suficient, spuse Poirot şi îi făcu semn că e liber.

Valetul şovăi.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule, dar bătrâna doamnă din America este foarte agitată. Spune că ştie totul despre ucigaş. E într-o stare foarte nervoasă, domnule.

— În acest caz, spuse Poirot zâmbind, s-o chemăm.

— Pot să-i comunic, domnule? Vrea neapărat să stea de vorbă cu cineva autorizat. Conductorul a încercat s-o liniştească.

— Poţi s-o trimiţi, prietene, spuse Poirot. Să auzim ce are să spună.

Capitolul IV
Mărturia doamnei Hubbard

Doamna Hubbard sosi gâfâind, aproape fără suflu, puternic surescitată; de-abia reuşi să vorbească.

— Aş vrea să ştiu cine e persoana autorizată aici cu care aş putea să stau de vorbă. Am nişte informaţii, foarte, foarte importante. Dacă dumneavoastră, domnilor...

Privirea ei neîncrezătoare trecu de la unul la celălalt, cântărindu-i.

Poirot înclină capul.

— O să-mi comunicaţi mie, doamnă, spuse el, dar mai înainte, vă rog să luaţi loc.

Doamna Hubbard se prăvăli, extenuată, pe scaunul din faţa ei.

— Iată ce vreau să vă spun. Astă-noapte am avut un asasin în tren, şi acest asasin s-a aflat tocmai în compartimentul meu!

Făcu o pauză pentru a da spuselor ei un accent dramatic.

— Sunteţi sigură, doamnă?

— Fireşte că sunt sigură! Auzi ce întrebare! Eu ştiu ce vorbesc. Vă voi spune tot ce am de spus. M-am băgat în pat şi am adormit, când deodată m-am trezit – era complet întuneric – şi mi-am dat seama că în compartimentul meu se afla un bărbat. Eram atât de înspăimântată, încât n-am putut să strig, dacă vă puteţi închipui aşa ceva. Stăteam şi-mi spuneam:

Dumnezeule, fie-ţi milă, o să mă ucidă. Nici nu vă pot descrie în ce stare eram. Trenurile astea dezgustătoare, îmi spuneam, şi toate nenorocirile despre care citisem. Şi mă gândeam: Oricum, bijuteriile n-o să mi le poată lua, deoarece, ştiţi, le băgasem într-un ciorap pe care-l vârâsem sub pernă... Nu era prea confortabil... poţi să faci şi cucuie, înţelegi? Unde rămăsesem?

— V-aţi dat seama, doamnă, că un bărbat se afla în compartimentul dumneavoastră.

— Aşa, da. Stăteam deci cu ochii închişi şi mă gândeam ce-aş putea face şi-mi spuneam: Sunt foarte mulţumită că fiică-mea nu ştie în ce situaţie mă aflu. Apoi, nu ştiu cum, mi-am revenit şi am început să pipăi cu mâna împrejur, până am dat de sonerie. Am sunat după conductor. Şi am sunat, şi am sunat, dar nu venea nimeni, şi vă rog să mă credeţi că am simţit că mi se opreşte inima-n loc. Dumnezeule – mi-am spus – te pomeneşti că i-au omorât pe toţi. Trenul stătea pe loc, şi era o linişte de mormânt. Am tot apăsat pe sonerie până când, oh, în sfârşit! am auzit paşi alergând pe coridor şi apoi o ciocănitură în uşă. Intră, am strigat, şi am aprins în acelaşi moment lumina. Şi, vă rog să mă credeţi, nu era nici picior de om înăuntru.

Asta i se păru doamnei Hubbard apogeul dramatic al întregii peripeţii, în loc ca lucrurile să se petreacă invers.

— Şi ce s-a întâmplat apoi, doamnă?

— I-am spus omului ce se întâmplase, dar părea că nu mă crede. Îşi închipuia c-am visat. L-am pus să se uite sub banchetă, deşi el spune că e prea strâmt ca să intre un om. Era absolut clar că bărbatul o ştersese, dar sunt sigură că fusese înăuntru, aşa că

felul cum a încercat conductorul să mă potolească m-a scos din sărite! Eu nu sunt genul de om care să viseze bazaconii, domnule... nici nu ştiu cum vă cheamă...

— Poirot, Madame, iar dânşii sunt domnul Bouc, director al companiei, şi doctorul Constantine.

Doamna Hubbard murmură:

— Încântată de cunoştinţă... şi îşi continuă istorisirea: N-o să pretind acum că am făcut ceea ce trebuia să fac. Mi-a intrat în cap că trebuie să fi fost bărbatul din compartimentul vecin... bietul om care a fost ucis. I-am spus conductorului să se uite la uşa de acces, fiind aproape convinsă că nu era încuiată. Şi, într-adevăr, nu era. I-am spus s-o încuie şi, după ce a plecat, am coborât din pat şi am proptit un geamantan în ea, pentru mai multă siguranţă.

— Ce oră era, doamnă Hubbard?

— N-aş putea să vă spun. Nu m-am uitat deloc la ceas. Eram atât de îngrozită...

— Care e teoria dumneavoastră acum?

— Oh, dar totul mi se pare cum nu se poate mai clar. Omul din compartimentul meu era asasinul. Cine altul ar fi putut fi?

— Şi credeţi că s-a întors în compartimentul vecin?

— De unde să ştiu unde s-a dus? Doar ţineam ochii închişi.

— Trebuie să se fi strecurat afară, pe coridor.

— Ei bine, nu ştiu ce să vă spun. Înţelegeţi odată că eram cu ochii închişi.

Doamna Hubbard suspină adânc.

— Dumnezeule, cât eram de speriată! Dacă ar fi ştiut fata mea...

— Nu credeţi, cumva, doamnă, că ceea ce aţi auzit dumneavoastră, era, de fapt, zgomotul produs de

cineva care se mişca în compartimentul de alături, al mortului?

— Nu, nu cred, domnule... cum ziceaţi... aha, Poirot. Omul se afla în acelaşi compartiment cu mine. Şi, ce vreţi mai mult, am şi o dovadă.

Şi triumfătoare, scoase de sub masă o poşetă voluminoasă prin care începu să cotrobăie. Scoase, rând pe rând, două batiste mari, curate, o pereche de ochelari cu ramă de os, un tub cu aspirină, un pacheţel cu sare Glauber, un tub de celuloid cu bomboane de mentă, o legătură de chei, o foarfecă, un carnet de cecuri, fotografia clară a unui copil, nişte scrisori, cinci şiraguri de mătănii pseudo-orientale şi un mic obiect metalic... un nasture.

— Vedeţi acest nasture? Ei bine, aflaţi că nu e al meu. Eu nu port aşa ceva. L-am găsit azi dimineaţă când m-am trezit.

Îl puse pe masă. Bouc se aplecă să-l vadă şi scoase o exclamaţie.

— Dar ăsta e un nasture de pe tunica conductorilor de la vagoanele de dormit!

— Ar putea exista o explicaţie naturală a acestui fapt, spuse Poirot, şi se întoarse prevenitor spre doamna Hubbard. E posibil, doamnă, ca acest nasture să fi căzut de pe uniforma conductorului, fie când a căutat prin compartimentul dumneavoastră... fie astă-noapte când v-a făcut patul.

— Nu ştiu ce e cu dumneavoastră, domnii mei. Ca şi cum n-aţi avea nimic altceva mai bun de făcut decât să-mi găsiţi nod în papură. Ascultaţi aici. Aseară, înainte de a mă culca, citeam o revistă. Înainte să sting lumina am pus revista pe un geamantănaş care se afla pe podea, lângă fereastră. Aţi priceput până aici?

Cei trei bărbaţi îi dădură toate asigurările.

— Bun! Să mergem mai departe, atunci. De lângă uşă conductorul s-a uitat sub banchetă, apoi a intrat înăuntru, dar nu s-a apropiat deloc de fereastră. Ei bine, azi dimineaţă acest nasture se afla exact pe coperta revistei. Aş vrea să ştiu cum numiţi dumneavoastră asta?

— Eu o numesc dovadă, doamnă, spuse Poirot.

Răspunsul păru să o mai domolească.

— Îmi vine nu ştiu ce să fac când nu sunt crezută!

— Ne-aţi spus lucruri foarte interesante şi preţioase, rosti Poirot, amabil. Acum, aş putea să vă pun şi eu câteva întrebări?

— Bineînţeles.

— Cum se face că, deşi îngrijorată din cauza lui Ratchett, n-aţi încuiat mai înainte uşa dintre compartimente?

— Ba am încuiat-o, i-o întoarse doamna Hubbard, prompt.

— Da?

— De fapt, am întrebat-o pe suedeză – e un suflet atât de bun – dacă era încuiată şi mi-a spus că da.

— Dumneavoastră n-aţi verificat?

— Eram în pat, iar poşeta mea atârna de clanţa uşii, aşa că n-am putut vedea.

— Ce oră era când aţi întrebat-o?

— Să mă gândesc. Să fi fost zece şi jumătate, sau unsprezece fără un sfert. Venise să-mi ceară o aspirină. I-am spus să caute în geanta mea.

— Eraţi în pat?

— Da.

Deodată izbucni în râs.

— Săraca de ea... era într-un hal. Ştiţi, deschisese fără să vrea uşa celuilalt compartiment.

— Al lui Ratchett?

— Da. Ştiţi cât de greu e când mergi pe coridor şi toate uşile sunt închise. O deschisese din greşeală. Era foarte nenorocită din cauza asta. Ratchett izbucnise în râs, se pare, şi îmi închipui că trebuie să-i fi spus ceva nu tocmai drăguţ. Săraca, era foarte agitată: „Oh, am greşit uşa, zicea, mă simt atât de prost. Nu-i un om drăguţ; mi-a spus: Eşti prea bătrână”.

Doctorul Constantine chicoti, şi doamna Hubbard îl ţintui cu o privire înfricoşătoare.

— Nu era deloc un om amabil, reluă ea. Auzi, să spui aşa ceva unei doamne. Şi nici nu-i frumos să râzi în asemenea cazuri.

— Aţi mai auzit, după asta, vreun zgomot în compartimentul lui Ratchett? întrebă Poirot.

— Nu, nu tocmai.

— Ce vreţi să spuneţi, doamnă?

— Ei bine – făcu o pauză – sforăia...

— Ah, sforăia?

— Îngrozitor. Cu o noapte înainte nici n-am putut să dorm.

— L-aţi mai auzit sforăind după ce-aţi tras sperietura aceea cu bărbatul din compartimentul dumneavoastră?

— Dar cum, domnule Poirot, ce întrebare-i asta? Doar era mort!

— Da, într-adevăr, aşa e. Poirot păru buimăcit; după o clipă întrebă: Vă amintiţi de cazul Armstrong, doamnă?

— Da, desigur. Şi cum a scăpat teafăr netrebnicul ăla? Să mi-l fi dat pe mâna mea...

— N-a scăpat. E mort. A murit astă-noapte.

— Vreţi să spuneţi că...?

De emoţie, doamna Hubbard se ridicase aproape de pe scaun.

— Da, da, era Ratchett.

— Ei bine, ce să mai spun! Trebuie să-i scriu tot fiicei mele. Nu v-am spus eu noaptea trecută că omul ăsta are o faţă fioroasă? Vedeţi, am avut dreptate. Fiică-mea spunea întotdeauna: Când mami are o presimţire, poţi să pariezi pe ultimul dolar că aşa va fi.

— Cunoaşteţi vreun membru al familiei Armstrong, doamnă Hubbard?

— Nu. Trăiau într-un cerc foarte restrâns.. Dar se spunea că doamna Armstrong e o femeie admirabilă şi că soţul ei o adora.

— Bine, doamnă Hubbard, ne-aţi ajutat foarte mult, foarte mult, într-adevăr. Poate sunteţi bună să-mi spuneţi numele dumneavoastră întreg?

— De ce nu? Caroline Martha Hubbard.

— Vreţi să notaţi aici adresa dumneavoastră?

Doamna Hubbard se execută, fără să se întrerupă însă din vorbit.

— Dar nici nu-mi vine să cred. Cassetti... în trenul nostru. Şi am avut o presimţire în legătură cu el, nu-i aşa, domnule Poirot?

— Într-adevăr, doamnă. Să nu uit, doamnă, aveţi cumva un capot de mătase, roşu-vişiniu?

— Doamne, ce întrebare nelalocul ei! Bineînţeles că nu. Am două capoate la mine, unul de flanelă roz, din acela comod, pentru călătorii, şi altul pe care mi l-a dăruit fiică-mea, făcut în casă, de mătase purpurie. Dar pentru Dumnezeu, de ce vă interesează capoatele mele?

— Ştiţi, doamnă, cineva într-un chimono vişiniu a intrat noaptea trecută în compartimentul

dumneavoastră, şi al lui Ratchett. E foarte greu, cum aţi spus şi dumneavoastră, când toate uşile sunt închise, să ştii care-i compartimentul tău.

— Aflaţi însă că nicio femeie într-un chimono vişiniu n-a intrat în compartimentul meu.

— Atunci trebuie să fi intrat la Ratchett.

Doamna Hubbard îşi strânse buzele şi spuse cu severitate:

— Nici nu mă mir.

Poirot se aplecă spre ea, încordat.

— Deci, aţi auzit o voce de femeie alături?

— Nu ştiu de unde aţi mai scos-o şi pe-asta, domnule Poirot. N-am auzit... Dar... de fapt... am auzit.

— Dar când v-am întrebat adineauri dacă aţi auzit ceva în compartimentul alăturat, mi-aţi spus că aţi auzit doar sforăitul lui Ratchett.

— Da, e destul de adevărat. A sforăit o vreme. Apoi... Doamna Hubbard se cam înroşi. Nu e prea plăcut să vorbeşti despre lucrurile astea.

— La ce oră aţi auzit o voce de femeie?

— Nu ştiu. Mă trezisem doar o clipă şi am auzit o femeie vorbind. Nu mi-a fost deloc greu să-mi închipui unde era. Tocmai îmi spuneam: „Iată ce fel de om e. Ei bine, nici nu mă mir”, – şi pe urmă am adormit din nou. Sunt sigură că n-aş fi pomenit de asta unor domni străini, dacă nu m-aţi fi silit.

— Asta se întâmpla înainte de povestea cu bărbatul din compartimentul dumneavoastră, sau după?

— Asta-i bună. La fel m-aţi întrebat şi adineauri! Cum i-ar fi vorbit o femeie dacă era mort?

— Scuzaţi-mă. Cred că v-aţi făcut o impresie foarte proastă despre mine, doamnă.

— Cred că vi se mai încurcă mintea puţin aşa, din

când în când. Dar parcă tot nu-mi vine să cred că era monstrul acela de Cassetti... Ce-o să spună fiică-mea...

Poirot o ajută să-şi pună lucrurile la loc, în geantă, şi o conduse apoi până la uşă.

În ultimul moment, îi spuse:

— V-a căzut batista, doamnă.

Doamna Hubbard se uită la batista pe care el i-o întindea.

— Nu-i a mea, domnule Poirot. A mea e aici.

— Scuzaţi. Văzusem iniţiala H pe ea şi m-am gândit că...

— Da, e curios, dar sigur nu e a mea. Ale mele au iniţialele C.M.H. Şi apoi, sunt batiste serioase, nu bibelouri scumpe de la Paris. Ce poţi să faci cu o batistă ca asta?

Niciunul din bărbaţi nu reuşi să găsească un răspuns satisfăcător, aşa că doamna Hubbard părăsi salonul triumfătoare.

Capitolul V
Mărturia suedezei

Bouc luă nasturele lăsat de doamna Hubbard şi-l întoarse pe toate feţele.

— Nasturele ăsta... Nu înţeleg nimic. Înseamnă că până la urmă, ar putea să aibă vreun amestec Pierre Michel? Se opri, dar văzând că Poirot nu-i răspunde, îl întrebă: Ce-ai de spus, prietene?

— Nasturele ăsta dovedeşte multe, zise Poirot pierdut în gânduri. Dar înainte de a comenta dovezile ce le avem până în acest moment, cred că ar trebui să stăm de vorbă cu suedeza.

Căută în grămada de paşapoarte din faţa lui.

— Aha, asta e. Greta Ohisson, patruzeci şi nouă de ani.

Bouc dădu chelnerului instrucţiunile cuvenite şi, în scurtă vreme, în vagonul restaurant intră doamna cu părul gălbui strâns într-un coc, şi cu faţa lungă, blândă, ca de oaie. Se uită cu ochii ei miopi, prin ochelari, la Poirot. Părea foarte calmă.

Întrucât înţelegea şi vorbea franţuzeşte, discutară în această limbă. Poirot îi puse, pentru început, câteva întrebări al căror răspuns îl cunoştea dinainte: numele, vârsta şi adresa. Apoi o întrebă cu ce se ocupă. Ea îi spuse că fusese supraveghetoare într-o şcoală a misionarilor de lângă Istanbul.

— Aţi aflat, desigur, de cele petrecute azi noapte, domnişoară?

— Bineînţeles. E îngrozitor. Iar doamna Hubbard mi-a spus că asasinul a fost şi în compartimentul ei.

— Am aflat, domnişoară, că aţi fost cea din urmă persoană care l-a văzut în viaţă pe Ratchett?

— Nu ştiu. Se poate. Am deschis din greşeală uşa compartimentului lui Ratchett. M-am simţit îngrozitor de prost. O greşeală copilărească.

— L-aţi văzut într-adevăr?

— Da. Citea o carte. Mi-am cerut scuze şi am închis uşa.

— V-a spus ceva?

Obrajii respectabilei femei se îmbujorară uşor.

— A râs şi mi-a spus nişte cuvinte. Nu... nu le mai ţin minte.

— Ce-aţi făcut după aceea, domnişoară? întrebă Poirot trecând, cu tact, la alt subiect.

— M-am dus la doamna Hubbard. I-am cerut nişte aspirină şi mi-a dat.

— V-a întrebat cumva dacă uşa ce dă spre compartimentul domnului Ratchett era încuiată?

— Da.

— Şi era?

— Da.

— Ce-aţi făcut apoi?

— M-am întors în compartimentul meu, am luat aspirina şi m-am întins.

— Ce oră era?

— Când m-am băgat în pat, era unsprezece fără cinci. Ştiu, pentru că m-am uitat la ceas înainte de a-l întoarce.

— Aţi adormit repede?

— Nu prea. Capul nu mă mai durea atât de tare, totuşi am stat trează o vreme.

— Trenul se oprise înainte ca dumneavoastră să fi

adormit?

— Nu cred. Ne-am oprit, mi se pare, într-o gară tocmai când eram gata să aţipesc.

— Trebuie să fi fost Vincovici. Compartimentul dumneavoastră e acesta, domnişoară? întrebă Poirot şi îi arătă cu degetul pe plan.

— Da.

— Dumneavoastră ocupaţi cuşeta de sus, sau de jos?

— Cea de jos, numărul 10.

— Mai staţi cu cineva?

— Da, o tânără doamnă din Anglia. E foarte drăguţă şi amabilă. Vine de la Bagdad.

— După ce trenul a plecat din Vincovici, a părăsit compartimentul?

— Nu, sunt sigură că nu.

— Cum puteţi fi sigură dacă dormeaţi?

— Dorm foarte uşor. Sunt obişnuită să mă trezesc la cel mai mic zgomot. Sunt sigură că dacă ar fi coborât din cuşeta ei, m-ar fi trezit.

— Dar dumneavoastră aţi mai ieşit din compartiment?

— Până azi dimineaţă, nu.

— Aveţi un capot vişiniu, domnişoară?

— Nu. Am unul foarte comod de lână cafenie.

— Dar al doamnei care stă cu dumneavoastră, miss Debenham?

— Al ei e mov palid, din cele care se cumpără în Orient.

Poirot dădu din cap. Apoi o întrebă pe un ton prietenos:

— De ce călătoriţi? Sunteţi în vacanţă?

— Da, mă duc acasă să mă odihnesc. Dar mai înainte, voi trece pe la Lausanne, pe la sora mea,

unde o să rămân cam o săptămână.

— Poate sunteţi atât de bună să notaţi aici numele şi adresa sorei dumneavoastră.

— Cu plăcere.

Luă hârtia şi tocul şi scrise ceea ce i se ceruse.

— Aţi fost în America, domnişoară?

— Nu, dar o dată era cât p-aci să ajung acolo. Trebuia să însoţesc o doamnă invalidă, dar călătoria a fost contramandată în ultimul moment. Mi-a părut foarte rău. Sunt nişte oameni foarte buni americanii. Dau mulţi bani pentru şcoli şi spitale. Sunt foarte practici.

— Vă amintiţi să fi auzit ceva despre cazul Armstrong?

— Nu. Despre ce e vorba?

Poirot îi explică.

Greta Ohisson era indignată. Cocul ei gălbui tremura de emoţie.

— Cum pot fi pe lume oameni atât de răi! Nici nu-ţi vine să crezi. Sărmana mamă. Mă doare inima pentru ea.

Inimoasa suedeză plecă, cu faţa ei cumsecade îmbujorată şi cu lacrimi în ochi.

Poirot scria de zor pe o foaie de hârtie.

— Ce scrii acolo, prietene? se interesă Bouc.

— *Mon cher*, îmi stă în obicei să fiu precis şi ordonat. Am întocmit un mic tabel cronologic al evenimentelor.

După ce sfârşi de scris, îi întinse lui Bouc hârtia.

9.15	Trenul pleacă din Belgrad.
Pe la 9.40	Valetul îl părăseşte pe Ratchett, lăsându-i pregătit somniferul.
Pe la 10.00	Macqueen pleacă din compartimentul lui Ratchett.

Pe la 10.40	Greta Ohisson îl vede pe Ratchett (ultima dată văzut în viaţă). N. B. Era treaz şi citea o carte.
0.10	Trenul pleacă din Vincovici (cu întârziere).
0.30	Trenul se înzăpezeşte.
0.37	Se aude soneria lui Ratchett. Conductorul răspunde. Ratchett îi spune: *„Ce n'est rien. Je me suis trompé".*
Pe la 1.17	Doamna Hubbard crede că e cineva în compartimentul ei. Sună după conductor.

Bouc dădu satisfăcut din cap.

— E cât se poate de clar, spuse el.

— Nu ţi se pare nimic ciudat?

— Nu, totul pare foarte limpede şi firesc. E absolut evident că crima a fost comisă la ora 1.15. Ceasul găsit ne dovedeşte acest lucru, iar cele spuse de doamna Hubbard nu fac decât să confirme. În ce mă priveşte, aş avea o bănuială asupra identităţii ucigaşului. Părerea mea e, prietene, că e vorba de italian. Vine din America – de la Chicago şi adu-ţi aminte că arma italienilor e cuţitul şi că înjunghie nu o dată, ci de mai multe ori.

— E adevărat.

— Fără nicio îndoială, asta e rezolvarea misterului. E evident că el şi cu acest Ratchett au lucrat împreună la răpirea fetiţei. Cassetti e un nume italienesc. Probabil că, într-un fel sau altul, Ratchett i-a jucat o festă, cum spun ei. Italianul l-a urmărit, i-a trimis mai întâi scrisori de ameninţare, până când, în cele din urmă, s-a răzbunat crunt. Totul e cam nu se poate mai simplu.

Poirot clătină din cap, neîncrezător.

— Mi-e teamă că nu-i deloc atât de simplu, murmură el.

— Sunt convins că acesta e adevărul, insistă Bouc, tot mai încântat de teoria sa.

— Şi atunci, ce facem cu valetul (şi durerea sa de dinţi), care s-a jurat că italianul n-a ieşit din compartiment?

— Într-adevăr, aici e buba.

Poirot îi făcu cu ochiul.

— Da, e o neşansă pentru teoria dumitale, în schimb e o şansă deosebită pentru amicul nostru, italianul, că valetul domnului Ratchett a avut o durere de dinţi.

— Totul se va lămuri, spuse Bouc cu o siguranţă princiară.

Poirot clătină din nou din cap.

— Nu-i deloc aşa de simplu, murmură el.

Capitolul VI
Mărturia prinţesei Dragomiroff

— Să auzim ce are de spus Pierre Michel despre acest nasture, spuse Poirot.

Conductorul fu rechemat. Părea îngrijorat.

Bouc îşi drese vocea.

— Michel, începu el, avem aici un nasture de la tunica dumitale. A fost găsit în compartimentul doamnei Hubbard. Ce ai de spus despre asta?

Mâna conductorului se îndreptă automat spre tunică.

— Dar n-am pierdut niciun nasture, domnule. Trebuie să fie vreo greşeală.

— Foarte ciudat.

— Nu pot găsi nicio explicaţie, domnule.

Omul părea uimit, în niciun caz însă vinovat sau încurcat.

— Datorită circumstanţelor în care a fost găsit, declară Bouc cu multă seriozitate, este absolut cert că acest nasture a fost lăsat de către bărbatul care a fost astă-noapte în compartimentul doamnei Hubbard, când ea a sunat.

— Dar, domnule, nu era nimeni acolo. Doamna trebuie să fi visat.

— N-a visat, Michel. Asasinul lui Ratchett a trecut pe acolo şi a pierdut acest nasture.

Când înţelesul cuvintelor lui Bouc îi deveni clar, Pierre Michel fu cuprins de o puternică agitaţie.

— Nu-i adevărat, domnule, nu-i adevărat! strigă el. Mă acuzaţi de crimă. Pe mine? Sunt nevinovat, absolut nevinovat. De ce să fi ucis un domn pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte?

— Unde ai fost când a sunat doamna Hubbard?

— V-am mai spus, domnule, în celălalt vagon, unde stăteam de vorbă cu colegul meu.

— Să-l chemăm.

— Aşa să faceţi, domnule, vă implor.

Îl chemară pe conductorul din celălalt vagon şi el confirmă de îndată cele spuse de Pierre Michel. Adăugă că mai fusese cu el şi conductorul din vagonul ataşat la Bucureşti. Au discutat despre situaţia creată de înzăpezire. Stăteau de vorbă de vreo zece minute, când lui Michel i s-a părut că aude o sonerie. Deschizând uşile dintre vagoane, auziră cu toţii soneria. Suna repetat, insistent. Michel fugi în grabă să răspundă.

— Vedeţi, domnule, nu sunt vinovat, strigă Michel cu glas îngrijorat.

— Dar prezenţa acestui nasture, cum o explici?

— Nu pot să explic, domnule. E un mister pentru mine. Toţi nasturii mei sunt la locul lor.

Şi ceilalţi doi conductori declarară că nu au pierdut niciun nasture. De asemenea, că nu fuseseră deloc în compartimentul doamnei Hubbard.

— Linişteşte-te, Michel, îi spuse Bouc, şi gândeşte-te la momentul când ai fugit să-i răspunzi doamnei Hubbard. Te-ai întâlnit cu cineva pe coridor?

— Nu, domnule.

— Ai văzut pe cineva îndepărtându-se de tine pe coridor?

— Încă o dată, nu, domnule.

— Ciudat, spuse Bouc.

— Nu, tocmai, remarcă Poirot. E o chestiune de timp. Doamna Hubbard se trezeşte simţind pe cineva în compartimentul ei. Câteva minute rămâne paralizată, cu ochii închişi. Probabil că atunci s-a strecurat asasinul afară, pe coridor. Apoi ea începe să sune. Dar conductorul nu vine de îndată. El aude abia al treilea sau al patrulea apel. Aş putea spune că a fost timp suficient pentru...

— Pentru ce? Pentru ce, *mon cher*? Nu uita că jur-împrejurul trenului sunt nămeţi uriaşi de zăpadă.

— Două căi îi erau accesibile misteriosului asasin, continuă Poirot calm. Ar fi putut intra în una din toalete, sau ar fi putut dispare într-unul din compartimente.

— Dar toate erau ocupate.

— Da.

— Vrei să spui că s-ar fi putut înapoia în propriul său compartiment?

Poirot dădu afirmativ din cap.

— Se potriveşte, se potriveşte, murmură Bouc. În timpul celor zece minute cât a lipsit conductorul, asasinul iese din compartimentul său, intră în cel al lui Ratchett, îl ucide, încuie uşa şi îi pune lanţul pe dinăuntru, trece prin compartimentul doamnei Hubbard şi se înapoiază liniştit şi în siguranţă în compartimentul lui, în timp ce conductorul soseşte.

Poirot murmură:

— Nu-i deloc atât de simplu, prietene. Doctorul poate să-ţi confirme.

Bouc le făcu semn celor trei conductori că pot să plece.

— Mai avem de vorbit cu încă opt pasageri, spuse Poirot. Cinci care călătoresc cu clasa întâi – prinţesa Dragomiroff, contele şi contesa Andrenyi, colonelul

Arbuthnot şi domnul Hardman – iar trei cu a doua – domnişoara Debenham, Antonia Foscarelli şi camerista prinţesei, Fräulein Schmidt.

— Pe cine vrei să vezi mai întâi... pe italian?

— Ai ce ai dumneata cu italianul! Nu, vom porni din vârful piramidei. Poate doamna prinţesă va fi atât de amabilă să ne acorde câteva minute din timpul dumneaei. Transmite-i această rugăminte, Michel.

— Da, domnule.

— Spune-i că putem să o vizităm noi, dacă dânsa nu vrea să se deranjeze, adăugă Bouc.

Prinţesa Dragomiroff refuză însă această din urmă propunere şi veni ea însăşi în vagonul restaurant. Îi salută pe cei prezenţi cu o uşoară înclinare a capului şi se aşeză în faţa lui Poirot.

Faţa ei mică, de broască, părea şi mai gălbejită decât în ajun. Era urâtă şi totuşi, aidoma broaştelor, avea ochii ca nişte nestemate, negri şi scrutători, lăsând să se întrevadă o energie ascunsă şi o forţă intelectuală ce impresionau din primul moment.

Vocea îi era profundă, bine articulată, puţin metalică.

Bouc îngăimă câteva scuze, dar prinţesa i-o tăie scurt.

— Nu trebuie să vă cereţi scuze, domnilor. Am aflat că s-a comis o crimă. Şi, fireşte, trebuie să-i interogaţi pe toţi pasagerii. Sunt gata să vă pot ajuta pe cât îmi este cu putinţă.

— Sunteţi foarte amabilă, doamnă, spuse Poirot.

— Deloc. Îmi fac datoria. Ce doriţi să ştiţi?

— Numele dumneavoastră de botez şi adresa, doamnă. Poate preferaţi să le scrieţi chiar dumneavoastră?

Poirot îi întinse o foaie de hârtie şi un creion, dar

prinţesa le dădu deoparte.

— Puteţi să scrieţi, spuse ea, nu-i greu – Natalia Dragomiroff, Avenue Kleber, 17, Paris.

— Aţi fost la Constantinopol şi acum vă înapoiaţi acasă, doamnă?

— Da, am stat la ambasada austriacă. Împreună cu mine călătoreşte şi camerista mea.

— Sunteţi bună să-mi relataţi, pe scurt, ce-aţi făcut astă-noapte, după ce aţi luat masa de seară?

— Cu plăcere. I-am cerut conductorului să-mi facă patul în timp ce mâncam. După aceea, m-am retras de îndată în compartimentul meu. Am citit până la ora unsprezece, când am stins lumina.. Dar n-am reuşit să adorm din cauza unor dureri reumatice. Pe la unu fără un sfert am sunat după camerista mea. Mi-a făcut un masaj şi apoi mi-a citit până când am aţipit. Nu pot să vă spun precis când a plecat. Să fi fost unu şi jumătate, sau chiar mai târziu.

— Trenul se oprise?

— Da.

— N-aţi auzit nimic, vreau să zic nimic neobişnuit, în acest timp, doamnă?

— Nu.

— Care e numele cameristei dumneavoastră?

— Hildegarde Schmidt.

— De când timp e în serviciul dumneavoastră?

— De cincisprezece ani.

— Aveţi încredere în ea?

— O încredere absolută. Familia ei e de pe o moşie din Germania a răposatului meu soţ.

— Aţi fost vreodată în America, doamnă?

Prinţesa ridică mirată din sprâncene la această subită schimbare de subiect.

— De mai multe ori.

— Aţi cunoscut la un moment dat o familie cu numele de Armstrong? O familie care a avut o soartă tragică?

— Îmi vorbiţi de nişte prieteni, domnule.

— Îl cunoaşteţi bine pe colonelul Armstrong?

— Pe el mai puţin; dar soţia lui, Sonia Armstrong, era fina mea. Eram prietenă cu mama ei, actriţa Linda Arden. Linda Arden era un mare talent, una din cele mai mari tragediene ale lumii, ca Lady Macbeth, sau ca Magda, era inegalabilă. Nu eram numai o admiratoare a artei ei, dar şi o prietenă apropiată.

— A murit?

— Nu, nu, trăieşte, dar într-o completă izolare. Sănătatea ei e foarte şubredă, trebuie să stea întinsă aproape toată vremea.

— Mi se pare că a avut şi o altă fiică?

— Da, mult mai tânără decât doamna Armstrong.

— Trăieşte?

— Fireşte.

— Unde e?

Bătrâna femeie îl scrută încordată.

— Aş vrea să ştiu motivul acestor întrebări. Ce legătură au ele cu problema care ne interesează, cu crima din tren?

— Au următoarea legătură, doamnă: cel asasinat a fost răspunzător de răpirea şi uciderea fetiţei doamnei Armstrong.

— Ah!

Sprâncenele drepte i se arcuiră. Capul îi deveni mai ţeapăn.

— După părerea mea, în cazul acesta ceea ce s-a întâmplat este de-a dreptul admirabil. Să mă scuzaţi pentru acest punct de vedere puţin nelalocul lui.

— E foarte firesc, doamnă. Şi acum, să ne

întoarcem la întrebarea la care nu ne-aţi răspuns. Unde se află fiica mai mică a Lindei Arden, sora doamnei Armstrong?

— Sincer vorbind, n-aş putea să vă spun, domnule. Am pierdut legătura cu generaţia mai tânără. Mi se pare că s-a măritat acum câţiva ani cu un englez şi s-a instalat în Anglia. În acest moment, însă, nu-mi amintesc numele lui.

Aşteptă o clipă, apoi spuse:

— Mai aveţi ceva să mă întrebaţi, domnilor?

— Aş vrea să vă pun o întrebare oarecum personală, doamnă. Ce culoare are capotul dumneavoastră?

Prinţesa se încruntă puţin.

— Presupun că aveţi un motiv întemeiat pentru a-mi pune o astfel de întrebare. Capotul meu este de satin albastru.

— Asta-i tot, doamnă. Vă sunt foarte recunoscător că aţi răspuns atât de prompt la întrebările mele.

Ea făcut un gest de nerăbdare, cu mâna. Apoi se ridică – şi ceilalţi o dată cu ea – şi spuse:

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule, pot să vă întreb care e numele dumneavoastră? Figura dumneavoastră mi se pare oarecum cunoscută.

— Numele meu, doamnă, este Hercule Poirot.

Prinţesa rămase tăcută câtăva vreme.

— Hercule Poirot, spuse ea. Da, îmi amintesc acum. Mâna destinului.

Şi ieşi, foarte dreaptă, puţin prea ţeapănă.

— Iată o adevărată doamnă, spuse Bouc. Ce părere ai despre ea, prietene?

Hercule Poirot clătină numai din cap.

— Mă întreb, spuse el, ce o fi vrut să spună prin destin.

Capitolul VII
Mărturia contelui şi contesei Andrenyi

În continuare fură chemaţi contele şi contesa Andrenyi. Cu toate acestea, numai contele răspunse invitaţiei.

Era un bărbat chipeş, de peste 1,80 m, lat în umeri şi subţire în şolduri. Purta un costum bine croit de stofă englezească şi putea fi luat drept englez, dacă n-ar fi avut mustăţile prea lungi şi ceva neinsular în linia pometilor.

— Ei bine, domnilor, spuse el, cu ce vă pot fi de folos?

— Cred că înţelegeţi, domnule, începu Poirot, că dat fiind cele întâmplate, sunt nevoit să pun unele întrebări tuturor pasagerilor.

— Perfect, perfect, spuse contele, dezinvolt. Înţeleg perfect situaţia dumneavoastră. Mi-e teamă, însă, că soţia mea şi cu mine n-o să vă putem fi de prea mare folos. Am dormit şi n-am auzit nimic.

— Cunoaşteţi identitatea decedatului, domnule?

— Am aflat că era americanul acela voinic... care avea o figură răutăcioasă. Stătea la masa aceea.

Şi arătă, cu capul, masa la care stătuseră Ratchett şi Macqueen.

— Da, exact, domnule, aveţi perfectă dreptate. Vă întrebasem însă dacă ştiţi numele acestui om?

— Nu.

Figura contelui exprima o mare nedumerire.

— Dacă vreţi să-i aflaţi numele, spuse apoi contele, n-aveţi decât să vă uitaţi în paşaportul lui.

— Numele din paşaport e Ratchett, vorbi Poirot. Dar acesta, domnule, nu este numele lui adevărat. De fapt, îl cheamă Cassetti şi a fost autorul celebrului furt de copii din America.

Vorbind, Poirot îl urmărea atent pe conte, dar acesta păru netulburat de noutăţi; doar privirea denota o oarecare curiozitate.

— Ah, spuse, asta clarifică, fireşte, lucrurile. Extraordinară ţară, America.

— Aţi fost acolo, domnule conte?

— Am stat un an la Washington.

— Aţi cunoscut poate familia Armstrong?

— Armstrong... Armstrong... e greu să-mi aduc aminte... Întâlneşti atâta lume...

Zâmbi şi dădu din umeri.

— Dar să ne întoarcem la problema noastră, domnilor, spuse el. Cu ce vă pot ajuta?

— La ce oră v-aţi retras aseară, domnule?

Poirot privi pe furiş la planul de pe masă: contele şi contesa Andrenyi ocupau compartimentele alăturate, 12 şi 13.

— În timp ce eram la masă, unul din compartimente a fost pregătit pentru noapte. Când ne-am întors am stat o vreme în celălalt.

— Ce număr avea acesta?

— 13. Am jucat o partidă de pichet. Pe la unsprezece, soţia mea s-a dus să se culce. Conductorul mi-a făcut patul şi m-am culcat şi eu. Am dormit zdravăn până dimineaţa.

— Aţi remarcat oprirea trenului?

— Nu, nu mi-am dat seama până azi dimineaţă.

— Dar soţia dumneavoastră?

— Soţia mea ia întotdeauna un somnifer când călătoreşte cu trenul. Şi aseară şi-a luat doza obişnuită de trional.

Se opri.

— Îmi pare rău că nu vă pot ajuta în niciun fel.

Poirot îi întinse o foaie de hârtie şi un creion.

— Vă mulţumesc, domnule conte. Numai o formalitate. Dacă vreţi să notaţi aici numele şi adresa dumneavoastră.

Contele scrise încet, cu grijă.

— Scriu aşa, pentru dumneavoastră, spuse el. Denumirea moşiei mele creează unele dificultăţi celor nefamiliarizaţi cu limba.

Îi înapoie lui Poirot hârtia şi se ridică în picioare.

— E cu totul inutil să mai vină şi soţia mea, spuse el. Nu vă poate spune nimic în plus.

Ochii lui Poirot sclipiră aproape imperceptibil.

— Fireşte, fireşte, spuse el. Totuşi, mi-ar face plăcere să schimb câteva cuvinte cu doamna contesă.

— Vă asigur că nu e deloc necesar.

Vocea contelui devenise autoritară.

— Va fi numai o formalitate, repetă Poirot, îngăduitor dar neclintit. Vă rog să mă înţelegeţi, e necesar pentru raportul meu.

Contele cedă, înfuriat.

— Cum doriţi.

Se înclină sec şi ieşi.

Poirot întinse mâna după paşaport. Găsi acolo, înregistrate în ordine, numele şi titlurile contelui. Trecu la o altă rubrică: împreună cu soţia. Numele ei de botez: Elena Maria; numele de fată, Goldenberg; vârsta: douăzeci de ani. Un funcţionar neglijent făcuse, cândva, o pată de grăsime pe paşaport.

— Are paşaport diplomatic, observă Bouc. Trebuie

să fim atenţi să nu-l jignim cumva pe conte. Aceşti oameni nu pot avea nicio legătură cu crima.

— Fii liniştit, bătrâne, voi fi plin de tact. O pură formalitate, doar.

Se opri, întrucât contesa tocmai intra în vagon. Avea un aer timid, dar era încântătoare.

— M-aţi chemat, domnilor?

— Numai o formalitate, doamnă contesă. Poirot se ridică curtenitor şi o invită să ia loc. Numai pentru a vă întreba dacă aţi văzut sau auzit ceva în noaptea trecută, ceva care ar putea arunca o lumină asupra acestei întâmplări.

— Nu ştiu nimic domnule. Dormeam.

— N-aţi auzit, de pildă, vreo mişcare, sau forfotă în compartimentul vecin? Doamna Hubbard, care ocupă acest compartiment, a avut aproape o criză de nervi şi a sunat după conductor.

— N-am auzit nimic, domnule. Ştiţi, luasem un somnifer.

— Aha, înţeleg... Bine, nu vă mai reţin – şi, în timp ce ea se ridica, grăbită – o clipă numai. Aceste date, numele dumneavoastră de fată, vârsta şi celelalte sunt trecute exact?

— Foarte exact, domnule.

— Sunteţi bună atunci să semnaţi aici?

Contesa Andrenyi semnă grăbită: un scris graţios, uşor înclinat – Elena Andrenyi.

— L-aţi însoţit pe bărbatul dumneavoastră în America, doamnă?

— Nu, domnule. Zâmbi, roşindu-se uşor. Pe atunci nu eram căsătoriţi. Ne-am căsătorit acum un an.

— Aha, da. Mulţumesc, doamnă. Fiindcă veni vorba, soţul dumneavoastră fumează?

Ea îl privi uimită.

— Da, desigur.

— Pipă?

— Nu, ţigări şi trabuc.

— Mulţumesc.

Contesa şovăi; privi curioasă spre Poirot. Încântători ochi: negri, migdalaţi, cu gene negre, foarte lungi, reliefate pe albul fin al obrajilor. Buzele, de un roşu foarte închis, exotice, erau uşor întredeschise. Era minunată.

— De ce mă întrebaţi?

— Doamnă – şi Poirot făcu un gest larg cu mâna – detectivii trebuie să pună tot felul de întrebări. De pildă, aţi vrea să-mi spuneţi ce culoare are capotul dumneavoastră?

Contesa îl privi buimăcită, apoi izbucni în râs.

— Are culoarea spicului. E într-adevăr important?

— Foarte important, doamnă.

— Sunteţi detectiv?

Vocea îi era naivă, copilăroasă.

— Un detectiv care vă stă la dispoziţie, doamnă.

— Credeam că atâta timp cât suntem în Iugoslavia, la graniţa cu Italia, n-o să fie niciun detectiv în tren.

— Eu nu sunt un detectiv iugoslav, doamnă. Sunt un detectiv internaţional.

— Sunteţi în serviciul Ligii Naţiunilor?

— Sunt în serviciul lumii, doamnă, spuse Poirot, emfatic. Lucrez mai ales la Londra. Vorbiţi englezeşte? o întrebă el deodată în limba engleză.

— Puţin, da.

Avea un accent încântător.

Poirot se înclină din nou.

— Nu vă mai reţinem, doamnă. Vedeţi, n-a fost atât de îngrozitor.

Ea zâmbi. Îi salută din cap şi ieşi.

— Ce femeie frumoasă, spuse Bouc încântat, şi oftă: N-am prea avansat.

— Nu, spuse Poirot. Doi oameni care n-au văzut şi n-au auzit nimic.

— Acum e rândul italianului, nu-i aşa?

Poirot nu-i răspunse pentru moment; examina pata de grăsime de pe paşaportul diplomatic al contelui ungur.

Capitolul VIII
Mărturia colonelului Arbuthnot

Poirot se dezmetici, tresărind uşor. Privi ştrengăreşte spre Bouc.

— Oh, bunul şi vechiul meu prieten, spuse el. Vezi, am devenit ceea ce se numeşte un snob! Am socotit că e mai nimerit să termin mai întâi cu clasa întâi, înainte de a trece la clasa a doua. Aşa că acuma urmează chipeşul colonel Arbuthnot.

Socotind că franceza colonelului era mult prea săracă, Poirot purtă discuţia în englezeşte. După ce numele, vârsta, adresa şi vechimea în armată a colonelului fură precis stabilite, Poirot îşi începu ancheta propriu-zisă:

— Veniţi din India şi mergeţi acasă, în concediu, sau cum spunem noi, *en permission,* nu-i aşa?

Colonelul Arbuthnot, deloc interesat în răstălmăcirile străinilor, răspunse cu o autentică concizie britanică:

— Da.

— Dar nu mergeţi acasă cu vaporul?

— Nu.

— De ce nu?

— Am preferat să călătoresc pe uscat din motive personale. „Şi ăsta – părea să spună tonul vocii lui – e un argument pentru voi, puşlamale mici care vă băgaţi nasul unde nu vă fierbe oala”.

— Veniţi direct din India?

Colonelul răspunse tăios:

— M-am oprit o noapte la Ur, în Caldeea, să vizitez cetatea, şi apoi trei zile la Bagdad, în compania unui ofiţer de aviaţie, un prieten de-al meu.

— V-aţi oprit trei zile la Bagdad. Am aflat că şi domnişoara Debenham vine de la Bagdad. Probabil că aţi întâlnit-o acolo?

— Nu, deloc. Pe domnişoara Debenham am întâlnit-o pentru prima oară în trenul Kirkuk – Nissibin.

Poirot se aplecă puţin. Luă un aer complice, persuasiv, puţin cam nepotrivit pentru ceea ce avea de gând să spună.

— *Monsieur,* aş vrea să vă rog ceva. Dumneavoastră şi domnişoara Debenham sunteţi singurii englezi din tren. Aş vrea să ştiu ce părere aveţi unul despre celălalt.

— Mi se pare cu totul contrar uzanţelor, replică colonelul rece.

— Nu tocmai. Înţelegeţi, această crimă a fost comisă, după toate probabilităţile, de o femeie. Omul a fost înjunghiat de nu mai puţin de douăsprezece ori. Chiar şeful trenului s-a pronunţat de îndată că e mâna unei femei. Ei bine, atunci ce trebuie să fac în primul rând? Să le „iau la bani mărunţi”, cum spun americanii, pe toate femeile care călătoresc cu vagonul Istanbul – Calais. Dar cu o englezoaică e mai greu. Englezii sunt foarte reţinuţi. Ce fel de persoană e această domnişoară Debenham? Ce ştiţi despre ea?

— Domnişoara Debenham, spuse colonelul cu oarecare căldură în glas, e o lady.

— Ah, făcu Poirot şi păru satisfăcut de răspuns. Deci nu credeţi că ar putea fi implicată în acest asasinat.

— Dar e absurd, spuse Arbuthnot. Acest om îi era

cu totul străin... nu-l mai văzuse niciodată înainte.

— V-a spus ea asta?

— Da. De îndată ce l-a văzut, a făcut câteva observaţii asupra figurii lui nu tocmai simpatice. Dacă o femeie este implicată în această crimă, cum daţi dumneavoastră a înţelege (ceea ce, după părerea mea, e o simplă presupunere, nefondată pe vreo dovadă), atunci pot să vă asigur că nu domnişoara Debenham este aceea.

— Văd că puneţi foarte mult suflet, spuse Poirot, zâmbind.

Colonelul îl privi cu multă răceală.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

Căutătura colonelului îl cam descumpăni pe Poirot. Se uită în jos, apoi începu să frunzărească hârtiile din faţa lui.

— Toate astea sunt doar amănunte, spuse el. Să fim practici şi să ne întoarcem la fapte. Avem temeiuri să credem că crima a avut loc la ora unu şi un sfert noaptea trecută. Intră în procedura obligatorie să întrebăm pe fiecare pasager ce făcea la acea oră.

— Perfect. La unu şi un sfert, după câte îmi amintesc, stăteam de vorbă cu tânărul american... secretarul celui asasinat.

— Aha! Eraţi în compartimentul lui, sau în al dumneavoastră?

— Eram la el.

— E vorba de tânărul cu numele de Macqueen, nu-i aşa?

— Da.

— Vă este prieten, sau cunoştinţă?

— Nu, nu l-am mai văzut niciodată înainte de această călătorie. Ieri am schimbat întâmplător câteva cuvinte şi apoi amândoi am fost interesaţi să

continuăm discuţia. De obicei, nu-mi plac americanii... n-ai ce discuta cu ei. – Poirot zâmbi, amintindu-şi de opiniile lui Macqueen despre britanici... – Dar tânărul acesta mi-a plăcut. Îi intraseră în cap nişte idei stupide despre situaţia din India; asta-i cel mai rău la americani... sunt foarte sentimentali şi cu capul în nori. În orice caz, părea interesat de ceea ce îi spuneam. Cunosc această ţară de aproape treizeci de ani. Iar pe mine mă interesa ce putea el să-mi spună despre situaţia financiară din America. Apoi am trecut la politica internaţională, în general. Am fost cu totul surprins când m-am uitat la ceas şi am văzut că se făcuse două fără un sfert.

— Atunci aţi întrerupt discuţia?

— Da.

— Ce-aţi făcut după aceea?

— M-am dus la culcare.

— Patul era aranjat?

— Da.

— Dumneavoastră ocupaţi compartimentul... să vedem... numărul 15... penultimul din capătul celălalt al vagonului?

— Da.

— Unde se afla conductorul când aţi luat-o spre compartimentul dumneavoastră?

— Stătea la o măsuţă, la capătul culoarului. De altfel, Macqueen l-a chemat tocmai în momentul când intram la mine în compartiment.

— Pentru ce l-a chemat?

— Să-i facă patul, bănuiesc. Compartimentul lui nu fusese aranjat pentru noapte.

— Acum, domnule colonel, vă rog, să vă gândiţi bine. În timp ce vorbeaţi cu domnul Macqueen, a trecut cineva pe coridor prin dreptul uşii?

— Au trecut mulţi, dacă mă gândesc bine. N-am fost atent.

— Da, dar eu mă refer... hai să zicem, la ultima oră şi jumătate din discuţia dumneavoastră. Aţi coborât la Vincovici, nu-i aşa?

— Da, dar numai un minut, pentru că viscolea şi era un frig groaznic. M-am simţit chiar foarte mulţumit când m-am întors în zăpuşeala asta, deşi nu mă pot abţine să nu remarc că e cam scandalos modul cum sunt supraîncălzite aceste trenuri.

Bouc suspină.

— E foarte greu să mulţumeşti pe toată lumea, observă el. Englezii deschid tot ce le iese în faţă, uşi, ferestre, după care vin ceilalţi şi le închid la loc. E tare greu în aceste condiţii.

Nici Poirot, nici colonelul Arbuthnot nu-i dădură vreo atenţie.

— Acum, domnule, căutaţi să vă reamintiţi cât mai exact, îl încurajă Poirot. Afară era frig. V-aţi reîntors în tren. V-aţi aşezat din nou, aţi fumat poate o ţigară, sau pipă...

Se opri o fracţiune de secundă.

— Pipă. Macqueen fuma ţigări.

— Trenul porneşte din nou. Dumneavoastră vă fumaţi pipa. Discutaţi despre situaţia din Europa, din întreaga lume. S-a făcut târziu. Cei mai mulţi călători s-au dus să se culce. Gândiţi-vă, trece cineva prin dreptul uşii?

Arbuthnot se încruntă, încercând să-şi reamintească.

— Greu de spus. Înţelegeţi, n-am fost atent.

— Dar aveţi spiritul de observaţie al soldatului. Remarcaţi fără să vă daţi seama, s-ar putea spune.

Colonelul se concentră din nou, apoi clătină din

cap.

— Nu ştiu, nu-mi amintesc să fi trecut cineva, în afară de conductor. Staţi o clipă... a mai trecut o femeie, mi se pare.

— Aţi văzut-o? Era tânără, bătrână?

— N-am văzut-o. Nu mă uitam într-acolo. Doar un fâşâit şi o undă de parfum.

— Parfum? Un parfum bun?

— Cum să vă spun, mai degrabă picant, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Îl simţi de la o poştă. Dar, staţi puţin, s-ar putea să fi fost ceva mai devreme. Exact cum spuneaţi, e genul acela de lucruri pe care le observi fără să-ţi dai seama. Ştiu că, la un moment dat, în seara aceea, mi-am spus: „Femeie... parfum... şi-a dat cam mult.” Dar nu sunt sigur când s-a întâmplat asta... dacă nu cumva... aha, ba da, trebuie să fi fost după Vincovici.

— De ce?

— Pentru că-mi amintesc că am simţit parfumul tocmai pe când vorbeam despre Rusia. Îmi amintesc raţionamentul... femeie... ceea ce m-a făcut să mă gândesc la situaţia femeilor din Rusia. Şi ştiu că n-am ajuns la Rusia decât spre sfârşitul discuţiei noastre.

— N-aţi putea fi mai precis?

— Nu. Trebuie să fi fost cam în ultima jumătate de oră.

— Trenul se oprise?

Colonelul încuviinţă din cap:

— Da, sunt sigur că da.

— Bine, să trecem la alt subiect. Aţi fost vreodată în America, domnule colonel?

— Niciodată, şi nici n-aş vrea să mă duc.

— Aţi cunoscut vreun colonel Armstrong?

— Armstrong, Armstrong... am cunoscut doi sau

trei Armstrongi. Tommy Armstrong din regimentul 60, nu la el vă referiţi, nu-i aşa? Apoi, Selby Armstrong, care a fost ucis pe Somme.

— Mă refer la colonelul Armstrong, căsătorit cu o americancă şi al cărui singur copil a fost răpit şi ucis.

— Da, îmi aduc aminte că am citit despre asta... Îngrozitoare poveste. Nu cred să-l fi întâlnit, deşi bineînţeles am auzit despre el. Toby Armstrong. Bun băiat, toţi îl iubeau. A avut o ascensiune admirabilă. A primit şi Crucea Victoria.

— Omul asasinat astă-noapte este cel care i-a ucis fetiţa.

Faţa colonelului se înăspri.

— Atunci, după părerea mea, porcul ăsta a meritat-o. Deşi aş fi preferat să-l văd spânzurat, cum se cuvine, sau electrocutat, cum se obişnuieşte acolo la ei.

— Deci, preferaţi legea şi ordinea în locul răzbunării personale.

— Ce să mai vorbim, nu ne putem răzbuna şi înjunghia aşa, cum fac corsicanii sau cei din Mafia. Orice s-ar spune, procesul cu juraţi e un sistem bun.

Poirot îl fixă câteva clipe, chibzuind.

— Mda, mormăi apoi. Sunt convins de asta. Domnule colonel, cred că v-am întrebat tot ce era de întrebat. Din ce vă puteţi reaminti din noaptea trecută, e ceva care vă pare – mai ales acum, privind înapoi – suspect?

Colonelul reflectă câteva momente.

— Nu, spuse el, nimic. Dacă nu cumva...

Şovăi.

— Continuaţi, vă rog.

— De fapt, nu contează, spuse colonelul încet. Dar aţi menţionat orice.

— Întocmai. Spuneţi.

— Oh, dar e un nimic. Un amănunt. Când mă întorceam în compartimentul meu, am observat că uşa de lângă mine, a compartimentului din capăt, ştiţi...

— Da, numărul 16.

— Ei bine, uşa nu era bine închisă, iar cel dinăuntru se uita pe furiş afară. Apoi a închis uşa repede. Ştiu că nu e ceva grav, dar mi s-a părut puţin ciudat. Vreau să zic că e absolut normal să deschizi uşa şi să scoţi capul afară dacă vrei să vezi ceva. Dar, aşa, pe furiş, mi-a atras atenţia.

— Mda, făcu Poirot, neîncrezător.

— V-am spus că nu e nimic, important, încercă să se scuze colonelul Arbuthnot. Dar ştiţi cum e: în primele ore după miezul nopţii totul e liniştit, şi atunci întâmplarea arată sinistru... ca într-un roman poliţist. E un fleac, într-adevăr.

Arbuthnot se ridică.

— Dacă nu mai aveţi nevoie de mine...

— Vă mulţumesc, domnule colonel.

Colonelul ezită un moment. Dispreţul său natural, atât de vehement la început, pentru aceşti „străini” care-i puneau întrebări, se evaporase.

— E vorba de domnişoara Debenham, spuse el cam încurcat. Vă asigur că nu are niciun amestec. E o pukka sahib.

Şi, îmbujorat la faţă, ieşi.

— Ce înseamnă pukka sahib? întrebă nedumerit doctorul Constantine.

— Înseamnă, îi explică Poirot, că tatăl şi fraţii domnişoarei Debenham au avut acelaşi fel de educaţie ca şi colonelul Arbuthnot.

— Oh! exclamă doctorul dezamăgit. Deci n-are

nimic de-a face cu crima.

— Întocmai, spuse Poirot.

Rămase pe gânduri, bătând darabana cu degetele în masă.

— Colonelul Arbuthnot fumează pipă, spuse, uitându-se la ceilalţi doi. În compartimentul lui Ratchett am găsit un curăţitor de pipă. Ratchett fuma numai trabuc.

— Crezi că...?

— El e deocamdată singurul care a recunoscut că fumează pipă. Pe de altă parte, a auzit de colonelul Armstrong... poate chiar l-a cunoscut, deşi nu vrea să mărturisească.

— Crezi deci că e posibil ca...?

Poirot clătină energic din cap.

— Tocmai, e imposibil, cu totul imposibil, ca un englez onorabil, cam prostănac şi cinstit, să-şi înjunghie un duşman de douăsprezece ori! Nu vă daţi seama cât de imposibil e?

— Asta-i psihologie, remarcă Bouc.

— Şi trebuie să ţinem seamă de psihologie. Această crimă are o semnătură şi e limpede că ea nu aparţine colonelului Arbuthnot. Dar să trecem la următorul pasager.

De data asta Bouc nu mai pomeni de italian, dar nu se putu împiedica să nu se gândească la el.

Capitolul IX
Mărturia domnului Hardman

Ultimul dintre pasagerii de clasa întâi, domnul Hardman, era americanul acela voinic, plin de viaţă, care stătea la masă cu italianul şi cu valetul, Masterman.

Purta un costum cadrilat, puţin cam bătător la ochi, cămaşă roz, un ac de cravată strălucitor şi mesteca tot timpul. Pe faţa lui lată, cărnoasă, cam din topor, se citea buna dispoziţie.

— ’Neaţa, domnilor. Vă stau la dispoziţie.

— Aţi aflat de crimă, domnule... ăă... Hardman?

— Fireşte.

Îşi trecu, cu îndemânare, guma de mestecat pe altă măsea.

— Suntem nevoiţi să punem anumite întrebări tuturor pasagerilor.

— Din partea mea, nicio obiecţie. Cred că e singurul mod de a descurca treaba.

Poirot aruncă o privire pe paşaportul din faţa lui.

— Sunteţi Cyrus Bethman Hardman, cetăţean al Statelor Unite, patruzeci şi unu de ani, comis-voiajor al unei firme de panglici pentru maşinile de scris?

— Chiar el în persoană.

— Călătoriţi de la Istanbul spre Paris?

— Exact.

— Motivul?

— Afaceri.

— Mergeţi întotdeauna cu clasa întâi?

— Da, domnule. Firma îmi plăteşte cheltuielile de deplasare. Şi le făcu cu ochiul.

— Să trecem, domnule Hardman, la evenimentele petrecute astă-noapte.

Americanul dădu din cap.

— Ce-aţi putea să ne spuneţi?

— Exact nimic.

— Oh, asta-i păcat. Poate vreţi să ne spuneţi, domnule Hardman, ce-aţi făcut după ce aţi terminat masa de seară?

Pentru prima oară americanul păru că nu are un răspuns gata. Se hotărî totuşi:

— Scuzaţi-mă, domnilor, dar cu cine am onoarea? Lămuriţi-mă, dacă sunteţi buni.

— Dânsul e domnul Bouc, director al companiei vagoanelor de dormit, dânsul e doctorul care a examinat cadavrul...

— Iar dumneavoastră?

— Iar eu sunt Hercule Poirot. La propunerea companiei, anchetez acest caz.

— Am auzit de dumneavoastră, spuse Hardman. Chibzui câteva secunde. Cred că e mai bine să joc cinstit.

— E, într-adevăr, recomandabil să ne spuneţi tot ce ştiţi, remarcă Poirot sec.

— V-aş spune dacă aş şti. Dar nu ştiu. Nu ştiu nimic, v-am mai spus. Deşi ar fi trebuit să ştiu ceva. Asta mă scoate din sărite, pentru că ar fi trebuit.

— Fiţi bun şi lămuriţi-ne, domnule Hardman.

Hardman oftă, scoase din gură, calm, guma de mestecat şi o puse într-un buzunar. Instantaneu, întreaga sa personalitate se metamorfoză parcă. Dintr-un personaj de teatru deveni un om în carne şi

oase. Tonul nazal al vocii dispăru.

— Paşaportul ăsta e oleacă măsluit, spuse. Iată, de fapt, cine sunt.

Poirot cercetă cartea de vizită pe care acesta i-o întinse. Bouc se uită peste umărul lui:

DL. CYRUS B. HARDMAN
AGENŢIA DE DETECTIVI MCNEIL
NEW YORK

Poirot cunoştea firma. Era una dintre cele mai cunoscute şi mai reputate agenţii particulare de detectivi din New York.

— Acum, domnule Hardman, spuse el, să auzim ce înseamnă asta.

— Desigur. Se mai întâmplă şi astfel de lucruri. Ajung până în Europa, tot urmărind un cuplu de escroci... fără nicio legătură cu cazul de faţă. Termin cu ei la Istanbul. Telegrafiez şefului, care îmi cere să mă reîntorc. Aş fi luat-o binişor înapoi spre micuţul New York, când primesc asta.

Scoase din buzunar o scrisoare. Purta antetul hotelului Tokatlian.

Dragă domnule, sunt informat că lucraţi pentru Agenţia de detectivi McNeil. Fiţi bun şi prezentaţi-vă la mine la ora patru, azi după-amiază.

Semnat: S. E. Ratchett.

— Eh bien?

— M-am dus la ora anunţată, şi domnul Ratchett m-a pus în temă. Mi-a arătat două scrisori pe care le primise.

— Era alarmat?

— Zicea că nu, dar îşi pierduse cumpătul. Mi-a făcut propunere: să iau acelaşi tren cu el, spre Paris, şi să am grijă să nu-i facă cineva de petrecanie. Ei bine, domnilor, am călătorit cu acelaşi tren şi cu toate astea, cineva i-a făcut de petrecanie. Sunt, bineînţeles, foarte mâhnit. N-am prea fost la înălţime.

— Ţi-a spus ce anume să faci?

— Fireşte. A pus singur totul la punct. Mi-a spus să mă instalez în compartimentul de lângă el, dar era ocupat. Singura cuşetă liberă era numărul 16, şi a trebuit să mă lupt puţin ca s-o obţin. Cred că conductorul ţine compartimentul acela în rezervă – dar nu contează. După ce-am inspectat câmpul de bătaie, mi-am dat seama că numărul 16 era o poziţie strategică ideală. În faţă mai era doar vagonul restaurant, iar uşa laterală de acces se încuie noaptea. Asasinul putea deci fie să pătrundă pe uşa de acces din spatele vagonului, fie să vină din alt vagon. În ambele cazuri trebuia să treacă prin dreptul compartimentului meu.

— N-aveaţi nici cea mai mică idee, îmi închipui, în ce priveşte identitatea eventualului asasin?

— Ba nu, ştiam cum arată. Domnul Ratchett mi-l descrisese.

— Ce?

Ceilalţi trei mai că nu săriseră în picioare. Hardman continuă:

— Un omuleţ negricios, cu voce de femeie, cam aşa mi l-a descris bătrânul. Mai zicea că nu crede să se întâmple ceva în prima noapte, ci mai degrabă în a doua sau a treia.

— Ştia el ceva, murmură Bouc.

— Ştia în orice caz mai mult decât i-a spus secretarului, vorbi Poirot, clătinând din cap. V-a mai

dat amănunte despre el? De pildă, de ce îl ameninţase cu moartea?

— Nu, în privinţa asta s-a arătat mai reţinut. Mi-a spus doar că tipul e fioros şi că are de gând să-l lichideze.

— Un omuleţ negricios, cu voce de femeie, repetă Poirot, preocupat.

Apoi uitându-se fix la Hardman:

— Ştiţi, desigur, cine era în realitate?

— Cine, domnule?

— Ratchett, fireşte. L-aţi recunoscut?

— Nu vă înţeleg.

— Numele adevărat al lui Ratchett era Cassetti. El a fost acela care a ucis-o pe fetiţa colonelului Armstrong.

Domnul Hardman scoase un şuierat prelung.

— Asta e o surpriză! Ei bine, domnule, nu-l recunoscusem. Când s-a întâmplat nenorocirea, eram undeva, prin vest. Cred că i-am văzut nişte fotografii în ziare, dar pot să vă spun că nu mi-aş recunoaşte nici propria mea mamă din ele. Acum nu mă mai mir că au vrut să-i vină de hac.

— Cunoaşteţi pe cineva care să fi avut vreo legătură cu cazul Armstrong şi care să corespundă acestei descrieri?

Hardman chibzui câteva clipe.

— Dificil de dat un răspuns. Aproape toţi care au avut de-a face cu acest caz au murit.

— Mai era şi fata care s-a aruncat de la fereastră...

— Da, aşa e. Asta ar fi o posibilitate. Fata era de undeva din străinătate. O fi având nişte rude pe-acolo. Dar nu trebuie să uitaţi că acest Cassetti a mai fost implicat şi în alte cazuri. S-a ocupat doar un timp de povestea asta murdară cu răpirile. Nu trebuie să

vă concentraţi numai asupra cazului cu răpirea.

— Avem însă motive să credem că această crimă e legată de tragedia familiei Armstrong.

Hardman îl privi întrebător. Poirot tăcu însă. Americanul clătină din cap.

— Nu ţin minte pe cineva cu înfăţişarea asta, care să fie implicat în cazul Armstrong. Dar, să nu uităm, n-am fost la faţa locului şi, ca atare, nu ştiu prea multe.

— Bine, să reluăm discuţia noastră, domnule Hardman.

— Nu prea mai am ce să vă spun. Am dormit în timpul zilei, iar noaptea am stat la pândă. În prima noapte, nimic deosebit. În noaptea asta, la fel, cel puţin atât cât am observat eu. Ţineam uşa puţin întredeschisă şi pândeam. N-a trecut niciun străin.

— Sunteţi sigur, domnule Hardman?

— Mai mult ca sigur. Nu s-a urcat nimeni în tren şi n-a venit nimeni dinspre celelalte vagoane. Pot să jur.

— De la postul dumneavoastră de observaţie îl vedeaţi pe conductor?

— Bineînţeles. Stătea pe scăunelul lui exact în raza privirilor mele.

— Şi-a părăsit locul după oprirea de la Vincovici?

— Asta a fost ultima gară? Da, cum să nu, a răspuns la vreo două apeluri... asta cam imediat după ce trenul se oprise definitiv. După aceea a trecut prin dreptul meu spre vagonul din spate... să fi fost cam unu şi un sfert atunci. Nu după multă vreme s-a auzit zbârnâitul prelung, nebunesc, al unei sonerii, şi conductorul s-a întors în fugă. Am ieşit pe coridor să văd ce se întâmplase – eram puţin nervos, vă daţi seama. Era americanca bătrână. O apucaseră pandaliile, nu ştiu din ce pricină. Mai să mă pufnească

râsul. Apoi s-a dus la un alt compartiment, s-a întors şi a luat nişte apă minerală. După ce a terminat şi cu asta, s-a aşezat din nou la locul lui, până când a fost rugat să facă patul cuiva din celălalt capăt al vagonului. Pe urmă, cred că nu s-a mai mişcat până la cinci dimineaţa.

— A moţăit?

— Nu ştiu. Se prea poate.

Poirot dădu din cap. Involuntar, mâinile sale orânduiau hârtiile de pe masă. Scoase din nou fişa de înregistrare.

— Fiţi bun şi semnaţi aici.

Hardman se supuse.

— Spuneţi-mi, domnule Hardman, e cineva în tren care ar putea să confirme cine sunteţi?

— În tren? Nu, nu tocmai. Dacă nu cumva tânărul Macqueen. Îl cunosc destul de bine, l-am văzut la biroul tatălui său, la New York, dar nu cred să-şi amintească de mine. Nu, domnule Poirot, trebuie să aşteptaţi să ajungem undeva şi să telegrafiaţi la New York. Dar credeţi-mă, nu vă spun poveşti. Ei bine, salutare, domnilor. Mi-a făcut plăcere să vă cunosc, domnule Poirot.

Poirot îi oferi o ţigară.

— Sau poate preferaţi pipă?

— Eu? Nu.

Se servi singur, apoi ieşi.

Cei trei se uitară unul la altul.

— Crezi că a spus adevărul? întrebă doctorul Constantine.

— Da. Cunosc genul. Şi-apoi, e o poveste care poate fi foarte uşor verificată.

— Ne-a dat o informaţie foarte interesantă, spuse Bouc.

— Da, într-adevăr.
— Un bărbat mic, negricios, cu o voce piţigăiată.
— O descriere care nu se potriveşte nimănui din tren, observă Poirot.

Capitolul X
Mărturia italianului

— Şi acum, spuse Poirot, clipind şiret din ochi, spre încântarea prietenului nostru Bouc, o să-l chemăm pe italian.

Antonio Foscarelli se strecură în vagon, iute şi elastic ca o pisică. Faţa îi radia de bunăvoinţă; o faţă autentică de italian, surâzătoare, oacheşă.

Vorbea o franceză curgătoare, curată, cu un uşor accent.

— Numele dumitale e Antonio Foscarelli?

— Da, domnule.

— Eşti naturalizat în America?

Foscarelli zâmbi.

— Da, domnule. E mai bine pentru afaceri.

— Lucrezi ca reprezentant al firmei de automobile Ford?

— Da, să vedeţi...

Urmă o relatare plină de viaţă şi culoare, însoţită de gesturi şi exclamaţii. La sfârşitul ei, cei trei ascultători docili se puteau socoti aproape pe de-a-ntregul informaţi asupra modului cum îşi conduce Foscarelli afacerile, asupra călătoriilor sale, a venitului şi a părerilor sale despre Statele Unite şi despre majoritatea ţărilor europene. Foscarelli nu era omul de la care să scoţi cu cleştele informaţii şi amănunte; dimpotrivă, te sufoca cu ele.

Figura lui blândă, copilăroasă, radia de plăcere

când, cu un ultim gest elocvent, făcu o pauză, scoase batista şi îşi şterse fruntea asudată.

— Aşa că vedeţi, încheie el, fac afaceri pe picior mare. Sunt în pas cu vremea. Mă refer la vânzări!

— Deci, în ultimii zece ani ai mai fost din când în când în Statele Unite?

— Da, domnule. Ah, îmi amintesc şi acum prima zi când am luat vaporul spre America! Maică-mea, surioara mea...

Poirot îl întrerupse, brusc, din reverie:

— În timpul şederii dumitale în Statele Unite, te-ai întâlnit vreodată cu răposatul?

— Niciodată. Dar cunosc genul ăsta de oameni – şi pocni degetele, cu înţeles. Foarte respectabil, foarte bine îmbrăcat, dar dedesubt e totul putred. Pot să vă spun, din experienţă, că era un mare escroc. Asta e părerea mea.

— Părerea dumitale e întru totul corectă, spuse Poirot sec. Ratchett este numele fictiv al lui Cassetti, hoţul de copii.

— Ce v-am spus eu? Viaţa m-a învăţat să fiu perspicace, să cunosc omul după figură. Nici nu se poate altfel. Numai în America înveţi, într-adevăr, cum să vinzi o marfă.

— Îţi aminteşti de cazul Armstrong?

— Deloc. Vreţi să ziceţi de numele ăsta? Mi se pare că era o fetiţă mică, nu-i aşa?

— Da, o întâmplare foarte tragică.

Italianul fu prima persoană care nu împărtăşi această părere.

— Ei, ce să-i faci, astfel de lucruri se mai întâmplă, comentă el filozofic, într-o ţară atât de mare ca America.

Poirot i-o tăie scurt.

— Ai întâlnit vreodată vreun membru al familiei Armstrong?

— Nu, nu cred. De altfel, nici nu poţi să ştii. Să vă dau, de pildă, câteva cifre. Numai anul trecut am vândut...

— Domnule, fii bun şi rămâi la subiect.

Mâinile italianului se agitară.

— De o mie de ori iertare.

— Spune-mi, te rog, întocmai – ce ai făcut astă-noapte după cină?

— Cu plăcere. Am rămas în vagonul restaurant cât am putut mai mult. E mai amuzant. Tăifăsuisem cu americanul de la masa mea. El vinde panglici pentru maşinile de scris. Apoi m-am dus în compartimentul meu. Era pustiu. Mizerabilul John Bull care ocupă cealaltă cuşetă era la stăpânul său. În cele din urmă, s-a întors, morocănos, ca de obicei. Nu vorbeşte deloc... răspunde doar cu da şi nu. Păcătoasă rasă, englezii ăştia, deloc simpatici. Stătea într-un colţ, ţeapăn şi citea o carte. Apoi a venit conductorul şi ne-a făcut paturile.

— Numerele 4 şi 5, murmură Poirot.

— Întocmai, ultimul compartiment. Eu am cuşeta de sus. M-am băgat sub pled, am fumat şi am citit. Englezul cel mititel avea, mi se pare, o durere de dinţi. Tot bea dintr-un pahar umplut cu ceva care mirosea de te trăsnea. Stătea în pat şi gemea. Eu am adormit numaidecât. De câte ori mă trezeam, îl auzeam gemând.

— Ştii dacă a ieşit în timpul nopţii din compartiment?

— Nu cred s-o fi făcut; aş fi auzit. Ştiţi, lumina de pe coridor te trezeşte automat, crezi că-s vameşii la frontieră.

— Vorbea despre stăpânul său? Manifesta vreo aversiune faţă de el?

— V-am spus că nu deschidea gura. Nu era deloc simpatic. Un peşte.

— Ziceai că fumezi... pipă, trabuc?

— Numai ţigări.

Poirot îi oferi una. Italianul o luă.

— Ai fost vreodată la Chicago? îl întrebă Bouc.

— Oh, da, frumos oraş, dar cunosc mai bine New Yorkul, Washingtonul, Detroitul. Aţi fost în Statele Unite? Nu? Ar trebui să vă duceţi, e...

Poirot îi întinse o foaie de hârtie.

— Dacă eşti bun să semnezi şi să scrii adresa dumitale permanentă.

Italianul scrise cu înfloriturі. Apoi se ridică, surâzând ca întotdeauna, fermecător.

— Asta-i totul? Nu mai aveţi nevoie de mine? Bună ziua, domnilor. Aş vrea să scăpăm de înzăpezire. Am o întâlnire la Milan... Dădu din cap, trist: O să pierd afacerea.

Şi ieşi.

Poirot se întoarse spre prietenul său.

— A stat multă vreme în America, observă Bouc, e italian, iar italienii folosesc cuţitul! Şi mai sunt şi mari mincinoşi! Nu-mi plac italienii.

— Se vede, zâmbi Poirot. Şi poate că ai dreptate, dar îţi atrag atenţia, prietene, că nu avem absolut nicio dovadă împotriva lui.

— Şi cum rămâne cu psihologia? Italienii nu înjunghie?

— Fireşte, spuse Poirot, mai ales în focul unei dispute. Dar aici avem de-a face cu un alt fel de crimă. Ceva îmi spune că această crimă a fost pusă la cale şi realizată cu mult cap. E o crimă lucidă, bine

gândită. Nu e, cum să spun, o crimă latină. E o crimă pusă la cale de o minte calculată, inteligentă, prudentă... o minte anglo-saxonă, cred.

Luă ultimele două paşapoarte.

— S-o chemăm acum pe domnişoara Debenham.

Capitolul XI
Mărturia domnişoarei Debenham

Când o văzu apărând în pragul uşii, Poirot simţi că i se confirmă părerea ce şi-o făcuse despre ea.

Era foarte îngrijit îmbrăcată, într-o jachetă neagră şi o fustă gri, după moda franţuzească. Părul negru, ondulat era strâns la spate.

Atitudinea ei era calmă şi netulburată. Se aşeză în faţa lui Poirot şi a lui Bouc şi îi privi întrebătoare.

— Numele dumneavoastră este Mary Hermione Debenham şi aveţi douăzeci şi şase de ani, nu-i aşa? începu Poirot.

— Da.

— Englezoaică?

— Da.

— Sunteţi atât de amabilă, domnişoară, să scrieţi aici adresa dumneavoastră de acasă?

Ea consimţi. Avea un scris clar şi lizibil.

— Ce ne puteţi spune, domnişoară, despre evenimentele din noaptea trecută?

— Din păcate, nu vă pot spune nimic. M-am băgat în pat şi am adormit.

— Spuneţi-mi, domnişoară, vă afectează foarte mult faptul că s-a comis o crimă în acest tren?

Întrebarea era, evident, surprinzătoare, Mary Debenham făcu ochii mari.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— E o întrebare foarte simplă, domnişoară. O să v-o

repet. Sunteţi foarte afectată că s-a comis o crimă în trenul acesta?

— Nu m-am gândit, într-adevăr, din punctul ăsta de vedere. Nu, n-aş putea spune că mă afectează.

— O crimă vi se pare ceva normal?

— E, bineînţeles, un lucru neplăcut, spuse Mary Debenham cu o voce calmă.

— Sunteţi foarte anglo-saxonă, domnişoară. Nu vă arătaţi prea emotivă.

Ea zâmbi.

— Îmi pare rău că nu mă pot manifesta isteric pentru a arăta că am totuşi sensibilitate. Şi, în fond, în fiecare zi mor oameni.

— Mor, într-adevăr. Dar asasinaţi, mai rar.

— Oh, desigur.

— Îl cunoaşteţi pe defunct?

— L-am văzut pentru prima oară ieri, la masă.

— Şi ce impresie v-a făcut?

— De-abia l-am observat.

— Nu v-a făcut impresia unei personalităţi nefaste?

Ea înălţă uşor din umeri.

— Nu mi-a trecut deloc prin cap aşa ceva.

Poirot o privi cu multă atenţie.

— Cred că vă cam displace maniera în care conduc ancheta, spuse el, clipind din ochi. Un englez, vă spuneţi în sinea dumneavoastră, n-ar lucra aşa. El ar fi pus toate lucrurile la punct, s-ar fi ţinut numai de fapte, ar fi făcut, cum se spune, o treabă pe cinste. Dar vedeţi, domnişoară, am şi eu micile mele ciudăţenii. Mai întâi mă uit bine la cel din faţa mea, încerc să-mi dau seama ce fire e şi pun întrebările în consecinţă. Adineauri am interogat un domn care nu s-a lăsat până nu mi-a spus tot ce ştia despre orice îi venea pe limbă. Ei bine, pe el l-am ţinut strict la

subiect. Doream să-mi răspundă doar cu da sau nu, aşa sau nu-i aşa – şi atât. Apoi aţi venit dumneavoastră. Mi-am dat seama de la început că sunteţi ordonată şi metodică, că vă veţi limita la problema discutată, că răspunsurile dumneavoastră vor fi concise şi la obiect. Şi, pentru că, după cum ştiţi, domnişoară, natura umană e perversă, dumneavoastră vă pun întrebări cu totul diferite. Vă întreb ce simţiţi, ce credeţi. Nu vă place această metodă?

— Vă rog să mă iertaţi, dar mi se pare că pierdem timpul. Faptul că-mi place sau nu figura domnului Ratchett nu cred că e de prea mare folos în descoperirea asasinului.

— Ştiţi cine era de fapt Ratchett, domnişoară?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Doamna Hubbard ne-a spus la toţi.

— Şi ce părere aveţi despre cazul Armstrong?

— A fost ceva cu totul înspăimântător, spuse ea cu o voce dură.

Poirot o privi îndelung

— Veniţi de la Bagdad, mi se pare, domnişoară Debenham?

— Da.

— Şi mergeţi la Londra?

— Da.

— Cu ce v-aţi ocupat la Bagdad?

— Am lucrat ca guvernantă la doi copii.

— Vă reîntoarceţi după vacanţă?

— Nu sunt sigură.

— De ce?

— Bagdadul nu prea îmi e la îndemână. Aş prefera un post la Londra, dacă aş găsi unul convenabil.

— Înţeleg. Mă gândeam că probabil sunteţi pe cale

să vă măritaţi.

Domnişoara Debenham nu răspunse. Se uită, calmă, la Poirot. I se putea citi clar în ochi: „Sunteţi impertinent”.

— Ce părere aveţi despre domnişoara Ohisson, cu care staţi în compartiment?

— E o fiinţă simplă, cumsecade.

— Ce culoare are capotul pe care-l poartă?

Mary Debenham îl privi mirată.

— Un fel de cafeniu. E de lână naturală.

— Dacă nu sunt indiscret, îndrăznesc să spun că am observat culoarea capotului dumneavoastră. Pe drumul de la Alep la Istanbul. Un mov palid, mi se pare.

— Da, aşa e.

— Mai aveţi şi un alt capot, domnişoară? Unul vişiniu, de pildă?

— Nu, acela nu-i al meu.

Poirot se aplecă brusc înainte. Părea o pisică gata să se arunce asupra şoarecelui.

— Dar al cui e?

Femeia se dădu înapoi, speriată.

— Nu ştiu. Ce vreţi să spuneţi?

— Dumneavoastră n-aţi spus „Nu, n-am aşa ceva”, ci aţi spus „Acela nu e al meu”, ceea ce înseamnă că acela aparţine altcuiva.

Domnişoara Debenham dădu din cap afirmativ.

— Da.

— Al cui e, atunci? E vorba de cineva din tren? întrebă Poirot.

— V-am spus: nu ştiu. M-am trezit pe la cinci dimineaţa cu impresia că trenul stătea pe loc de multă vreme. Am deschis uşa şi m-am uitat pe coridor, crezând că suntem într-o staţie. Atunci am

văzut pe cineva îmbrăcat într-un chimono vişiniu, la celălalt capăt al coridorului.

— Şi nu ştiţi cine era? Avea părul blond, negru, sau cărunt?

— N-aş putea spune. Avea o bonetă pe cap şi n-am văzut-o decât din spate.

— Şi ca talie?

— Destul de înaltă şi subţire, după câte am putut să-mi dau seama, dar nu sunt foarte sigură. Chimonoul era brodat cu balauri.

— Da, da, aşa e, cu balauri.

Poirot rămase câteva clipe tăcut.

— Nu reuşesc să înţeleg. Nu reuşesc să înţeleg deloc. Totul parcă n-are niciun sens, murmură el.

Apoi ridicând capul, spuse:

— Nu vă mai reţin, domnişoară.

— Oh, exclamă ea, luată puţin pe neaşteptate.

Se ridică de îndată în picioare. Ajunsă în pragul uşii, şovăi o clipă, apoi se întoarse înapoi.

— Suedeza... domnişoara Ohisson, nu-i aşa... pare puţin îngrijorată. Zice că i-aţi spus că a fost ultima persoană care l-a văzut pe Ratchett în viaţă. Are impresia, cred, că o suspectaţi din această cauză. N-aş putea oare să-i spun că se înşală? Ştiţi, efectiv, e genul de om care nu s-ar atinge nici de o muscă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, zâmbi puţin.

— La ce oră s-a dus să ia aspirina de la doamna Hubbard?

— Puţin după zece şi jumătate.

— Câtă vreme a lipsit?

— Vreo cinci minute.

— A mai părăsit compartimentul în timpul nopţii?

— Nu.

Poirot se întoarse către doctor.

— E posibil ca Ratchett să fi fost omorât aşa devreme?

Doctorul scutură din cap.

— Atunci cred că vă puteţi linişti prietena domnişoară.

— Vă mulţumesc!

Pe neaşteptate îi zâmbi. Avea un zâmbet simpatic.

— E ca o oaie, ştiţi. O apucă frica şi începe să behăie.

Se întoarse şi ieşi.

Capitolul XII
Mărturia cameristei

Bouc privi intrigat înspre prietenul său.

— Nu te prea înţeleg, bătrâne. Ce-ai încercat să faci?

— Căutam o fisură.

— O fisură?

— Da, în armura aceasta de sânge rece a domnişoarei Debenham. Doream să-i zdruncin siguranţa. Dacă am reuşit? Nu ştiu. Dar un lucru ştiu: că nu se aştepta să procedez aşa cum am procedat.

— O suspectezi, murmură Bouc. Dar de ce? Pare o tânără foarte încântătoare... ultimul om din lume care să fie amestecat într-o astfel de crimă.

— Şi eu sunt de aceeaşi părere, interveni doctorul Constantine. E calmă, neemotivă. N-ar fi înjunghiat un om, l-ar fi târât mai degrabă prin sălile tribunalelor.

Poirot oftă.

— Trebuie să vă scoateţi, amândoi, din cap ideea că avem de-a face cu o crimă subită şi nepremeditată. Cât despre motivele pentru care o bănuiesc pe domnişoara Debenham, ele sunt două la număr. Mai întâi, din cauza unei conversaţii pe care am surprins-o şi despre care nu v-am vorbit încă.

Şi le relată curiosul schimb de cuvinte pe care-l auzise, fără să vrea, în trenul spre Istanbul

— E într-adevăr curios, spuse Bouc după ce Poirot termină. Oricum, trebuie să găsim o explicaţie. Dacă

bănuielile dumitale au un temei, atunci înseamnă că amândoi sunt amestecaţi, adică atât ea cât şi englezul acela băţos.

— Or, tocmai acest element nu e confirmat de fapte, îi replică Poirot. Înţelegi, dacă amândoi ar fi implicaţi, ar trebui să ne aşteptăm ca fiecare din ei să-i furnizeze celuilalt un alibi, nu-i aşa? Or, tocmai aşa ceva nu se întâmplă, cum vă spun. Alibiul domnişoarei Debenham ni-l dă suedeza, pe care n-o mai văzuse niciodată înainte, în vreme ce alibiul colonelului Arbuthnot e confirmat de către Macqueen, secretarul lui Ratchett. Nu, această soluţie e prea facilă.

— Spuneai că mai ai şi un alt motiv s-o bănuieşti pe domnişoara Debenham, îi reaminti Bouc.

Poirot zâmbi.

— Da, dar acesta e doar psihologic. Mă întreb: e posibil ca domnişoara Debenham să fi pus la cale această crimă? În spatele crimei se ascunde – sunt sigur de asta – o minte inteligentă, capabilă, care judecă totul la rece. Această descriere se potriveşte domnişoarei Debenham.

Bouc clătină din cap.

— Cred că greşeşti, prietene. Eu n-o văd pe această tânără englezoaică în postură de criminală.

— Ei, şi-acum, spuse Poirot, luând în mână ultimul paşaport, e momentul să trecem la numele care încheie lista noastră. Hildegarde Schmidt, camerista.

Chemată de chelner, Hildegarde Schmidt se afla afară şi aştepta, impresionată, lângă uşă. Poirot o invită să ia loc. Ea se aşează, cu mâinile în poală, şi aşteptă cuminte să fie întrebată. Părea o fiinţă foarte cumsecade, deosebit de respectuoasă şi, probabil, nu prea inteligentă.

De data asta Poirot adoptă o metodă cu totul diferită de cea folosită cu Mary Debenham. Se arătă cât se poate de amabil şi blând, făcând-o pe femeie să se simtă în largul ei. După ce o invită să-şi scrie numele şi adresa, trecu pe nesimţite spre ceea ce-l interesa.

Discuţia avu loc în nemţeşte.

— Am vrea să aflăm cât mai multe despre cele petrecute astă-noapte. Ştim că dumneata nu ne poţi spune cine ştie ce despre crima propriu-zisă, dar poate, totuşi, ai auzit sau ai văzut ceva care, deşi dumitale nu-ţi spune nimic, să ne fie nouă de folos. Înţelegi?

După figura ei se părea că nu. Faţa mare şi blajină avea o expresie prostească, neajutorată.

— Nu ştiu nimic, domnule, îngăimă ea.

— Ştii însă, de pildă, că stăpâna dumitale a trimis după dumneata astă-noapte? Asta ştii?

— Asta, da.

— Îţi aminteşti pe la ce oră?

— Nu, domnule. Ştiţi, dormeam când a venit chelnerul şi m-a anunţat.

— Aha, da... De obicei erai chemată noaptea?

— Da, domnule. Prea buna doamnă are deseori nevoie de îngrijiri noaptea. Nu doarme prea bine.

— *Eh bien,* deci ai fost înştiinţată şi te-ai sculat. Ţi-ai pus un capot pe dumneata?

— Nu, domnule. Mi-am pus o rochie. N-aş fi vrut să mă duc la excelenţa sa în capot.

— Oricum, e un capot foarte frumos... vişiniu, nu-i aşa?

Ea îl privi uimită.

— E un capot de flanel, albastru-închis, domnule.

— Aha! Ei, continuă. A fost o mică glumă din partea

mea. Deci, te-ai dus la doamna prinţesă. Şi ce-ai făcut la dânsa?

— I-am făcut masaj, domnule, şi apoi i-am citit ceva. Nu citesc prea bine, dar excelenţa sa spune că e cum nu se poate mai bine. Asta o ajută să adoarmă. Când era aproape să aţipească, mi-a spus să mă duc, aşa că am pus deoparte cartea şi m-am întors în compartiment.

— Ştii cumva cât era ceasul?

— Nu, domnule.

— Bine. Câtă vreme ai stat cu doamna prinţesă?

— Cam vreo jumătate de oră, domnule.

— Bine, continuă.

— Mai întâi i-am adus excelenţei sale o cuvertură din compartimentul meu. Era foarte frig, deşi caloriferul dogorea. I-am aranjat cuvertura şi dânsa mi-a spus noapte bună. I-am turnat nişte apă minerală, apoi am stins lumina şi am ieşit.

— Şi după aceea?

— După aceea, nimic, domnule. M-am întors în compartimentul meu şi m-am culcat.

— N-ai întâlnit pe nimeni pe coridor?

— Nu, domnule.

— N-ai văzut cumva o doamnă într-un chimono vişiniu cu balauri brodaţi?

Ochii blajini se holbară la el.

— Nu, nu, domnule. Nu era nimeni în afară de conductor. Toată lumea dormea.

— Dar pe conductor l-ai văzut?

— Da, domnule.

— Ce făcea?

— Tocmai ieşea dintr-un compartiment, domnule.

— Ce? strigă Bouc, aplecându-se agresiv spre ea. Din care?

Hildegarde Schmidt tresări îngrozită. Poirot se uită cu reproş la prietenul său.

— Dar bineînţeles, spuse el, conductorul trebuie să răspundă deseori noaptea la sonerii. Îţi aminteşti din ce compartiment a ieşit?

— Era pe la mijlocul vagonului, domnule. La două sau trei uşi de compartimentul doamnei prinţese.

— Aha. Spune-ne, acum te rog, cum au decurs exact lucrurile.

— Era aproape să dea peste mine, domnule. Tocmai mă întorceam din compartimentul meu cu cuvertura pentru doamna prinţesă.

— Iar el a ieşit dintr-un compartiment, şi era cât pe-aci să te izbească? În ce direcţie se ducea?

— Înspre mine, domnule. Şi-a cerut scuze, a trecut pe lângă mine şi a luat-o înspre vagonul restaurant. Tocmai atunci s-a auzit o sonerie, dar nu cred că s-a dus să răspundă.

Se opri o clipă, apoi reluă:

— Nu înţeleg. Cum se face că...?

Poirot o linişti.

— E o chestiune de timp, de rutină. Sărmanul conductor, se pare că a avut o noapte agitată. Întâi te-a sculat pe dumneata, apoi a trebuit să răspundă la alte sonerii.

— Dar era altul decât cel care m-a sculat pe mine, domnule. Era altul.

— Ah! Altul? L-ai mai văzut înainte?

— Nu, domnule.

— Crezi că l-ai recunoaşte dacă l-ai vedea?

— Cred că da, domnule.

Poirot şopti ceva la urechea lui Bouc. Acesta se ridică, se duse lângă uşă şi dădu un ordin.

Poirot continuă cu întrebările, în felul său prietenos,

binevoitor.

— Ai fost în America, Frau Schmidt?

— Niciodată, domnule. Trebuie să fie o ţară frumoasă.

— Ai auzit, probabil, că cel ucis era... vinovat de moartea unui copil?

— Da, am auzit, domnule. E îngrozitor... atâta răutate. Bunul Dumnezeu n-ar trebui să îngăduie asemenea lucruri. La noi, în Germania, oamenii nu sunt atât de ticăloşi.

Îi dădură lacrimile. Sufletul ei bun, de mamă, era adânc mişcat.

— A fost o crimă îngrozitoare, spuse Poirot, grav.

Scoase o batistă din buzunar şi i-o arătă.

— E a dumitale, Frau Schmidt?

Femeia o examină în tăcere. După câteva clipe ridică ochii. Obrajii i se îmbujorară puţin.

— Ah, nu, nu e a mea, domnule.

— Am văzut iniţiala H. De aceea m-am gândit c-o fi a dumitale.

— E batista unei cucoane. E o batistă foarte scumpă, brodată de mână. Cred că e de la Paris.

— Deci nu e a dumitale şi nici nu ştii a cui e?

— Eu? Oh, nu, domnule.

Din cei de faţă, numai Poirot sesiză nuanţa de ezitare din vocea ei. Bouc îi şopti ceva la ureche. Poirot dădu din cap şi îi spuse femeii:

— Au sosit cei trei conductori. Fii atât de bună şi spune-ne pe care din ei l-ai întâlnit astă-noapte pe când te duceai cu pledul.

Cei trei bărbaţi intrară. Pierre Michel, apoi solidul conductor din vagonul Atena – Paris, şi cel din vagonul de la Bucureşti

Hildegarde Schmidt îi privi şi clătină din cap.

— Nu, domnule. Nu-i niciunul dintre ei.

— Bine, dar ei sunt singurii conductori din tren. Trebuie să te fi înşelat.

— Sunt absolut sigură, domnule. Aceştia sunt toţi înalţi, bine făcuţi. Cel pe care l-am întâlnit eu era mărunt şi negricios şi avea mustăcioară. Şi avea o voce piţigăiată, ca de femeie. Mi-aduc aminte foarte bine, domnule.

Capitolul XIII
Recapitularea mărturiilor pasagerilor

— Un bărbat mărunt, negricios, cu voce de femeie, spuse Bouc.

Cei trei conductori şi Hildegarde Schmidt ieşiră.

— Nu mai înţeleg nimic, dar absolut nimic, izbucni Bouc, disperat. Înseamnă deci că duşmanul de care vorbea Ratchett s-a aflat totuşi în tren? Dar unde e acum? Cum de s-a evaporat aşa, deodată? Mi se învârteşte capul, pur şi simplu. Spune ceva, prietene, te implor. Arată-mi cum poate imposibilul să devină posibil!

— Iată o frază inteligentă. Într-adevăr, spuse Poirot. Imposibilul nu poate să se fi întâmplat, ca atare imposibilul trebuie să fie posibil, în ciuda aparenţelor.

— Explică-mi atunci, pe scurt, ce s-a întâmplat în tren astă-noapte.

— Nu sunt vrăjitor, *mon cher*. Sunt, ca şi dumneata, foarte încurcat. Afacerea asta progresează într-un fel foarte încâlcit.

— Ba nu progresează de fel. Stă pe loc.

Poirot clătină din cap.

— Nu, nu putem spune aşa ceva. Am făcut totuşi câţiva paşi. Ştim anumite lucruri. Am auzit declaraţiile pasagerilor.

— Şi ce ne spun ele? Absolut nimic.

— Eu n-aş vorbi aşa, prietene.

— Poate exagerez. Americanul, Hardman şi

camerista, ei, da, într-adevăr ne-au spus câteva lucruri utile. Mai precis, au făcut ca întreaga afacere să apară şi mai încâlcită decât era.

— Nu, nu, spuse Poirot, liniştindu-l.

Bouc se întoarse spre ei.

— Ei, atunci vorbeşte. Să vedem de ce e în stare înţelepciunea lui Hercule Poirot.

— Nu ţi-am spus că sunt, ca şi dumneata, foarte nedumerit? Dar cel puţin, putem să judecăm problema. Putem aranja, în ordine şi metodic, faptele de care dispunem.

— Te rog continuă, domnule, insistă şi doctorul Constantine.

Poirot îşi drese glasul, în timp ce împăturea o bucată de sugativă.

— Să recapitulăm cazul în faza în care se află acum. În primul rând, cunoaştem câteva fapte incontestabile. Acest tip, Ratchett, sau Cassetti, a fost înjunghiat de douăsprezece ori şi a murit noaptea trecută. Iată faptul numărul unu.

— De acord, de acord, bătrâne, spuse Bouc, ironic.

Hercule Poirot nu se arătă deloc descumpănit. Continuă imperturbabil:

— Voi omite deocamdată anumite aspecte, cam ciudate, pe care le-am discutat cu doctorul Constantine. Voi ajunge şi la ele numaidecât. Al doilea fapt important, după mine, este ora crimei.

— Asta, din nou, e una din puţinele date certe, spuse Bouc. Crima a fost comisă la unu şi un sfert noaptea. Totul concură în a arăta acest lucru.

— Nu totul. Există, desigur, dovezi suficiente în sprijinul acestei supoziţii.

— Mă bucur că recunoşti şi atât.

Poirot continuă, fără să dea atenţie întreruperii:

— Avem în faţă trei posibilităţi. Prima: crima a fost comisă, precum spui, la unu şi un sfert. Această posibilitate se sprijină pe declaraţiile cameristei nemţoaice, Hildegarde Schmidt. De asemenea, se potriveşte cu afirmaţia doctorului Constantine.

A doua posibilitate: crima a fost comisă mai târziu, iar ora indicată de ceas e un truc.

A treia posibilitate: crima a fost comisă mai devreme şi, în acest caz, problema ceasului se repetă.

Acum, dacă admitem prima posibilitate ca fiind cea mai probabilă, în sprijinul ei existând cele mai multe dovezi, suntem nevoiţi să admitem şi unele fapte ce decurg de aici. În primul rând, dacă crima a fost comisă la unu şi un sfert, criminalul n-a putut să părăsească trenul. Şi atunci, se pune întrebarea: Unde se află? Şi cine e?

Pentru început, să examinăm cu atenţie dovezile pe care le avem. Prima oară am auzit de existenţa acestui bărbat – mărunt şi negricios, cu voce de femeie – din gura lui Hardman. El ne-a spus că Ratchett i-a vorbit de acest om şi că l-a angajat să-l apere de el. Nu avem nicio dovadă în acest sens, în afară de cele spuse de Hardman. Să trecem la următoarea problemă: este oare Hardman ceea ce pretinde că este, şi anume un detectiv al agenţiei din New York?

Ceea ce mi se pare foarte interesant în acest caz este că nu beneficiem de niciuna din înlesnirile de care ar dispune poliţia. Astfel, nu putem verifica sinceritatea acestor oameni. Trebuie să ne bazăm numai pe deducţii. Pentru mine cazul devine, din acest motiv, cu atât mai interesant. Nu mai e o treabă de rutină, ci de intelect. Mă întreb: Putem accepta

cele spuse de Hardman despre sine ca fiind adevărate? Mă hotărăsc şi răspund: Da. Cred că putem accepta versiunea lui Hardman.

— Te bazezi pe intuiţie, sau, cum spun americanii, ai o presimţire? întrebă doctorul Constantine.

— Deloc. Am în vedere numai probabilităţi. Hardman călătoreşte cu un paşaport fals – deci dă imediat de bănuit. Primul lucru pe care-l va face poliţia, când va sosi, va fi să-l reţină pe Hardman şi să telegrafieze pentru a-i verifica identitatea. În cazul multor pasageri va fi dificil de stabilit buna lor credinţă; pentru cei mai mulţi dintre ei, nici nu se va încerca probabil aşa ceva, mai ales dacă nimic nu dă de bănuit. Dar cu Hardman totul e simplu. Ori e cel care se dă, ori nu. Ca atare, cred că spusele lui sunt adevărate.

— Îl absolvi de orice bănuială?

— Nicidecum. M-ai înţeles greşit. După câte ştiu, orice detectiv american poate avea propriile sale motive de a dori să-l omoare pe Ratchett. Nu, ceea ce am vrut să spun este că putem accepta, cred, versiunea lui Hardman în ce priveşte propria-i identitate. Povestea aceea că Ratchett l-ar fi solicitat şi angajat nu e imposibilă, e chiar foarte probabilă, deşi, fireşte, nu e sigur adevărată. Dacă am admite că este adevărată, trebuie să căutăm ceva care s-o confirme. Şi acest ceva îl găsim exact acolo unde te aşteptai mai puţin, anume în declaraţiile Hildegardei Schmidt. Modul cum l-a descris pe bărbatul întâlnit pe coridor, îmbrăcat în uniformă de conductor, se potriveşte perfect cu relatarea lui Hardman. Mai există vreun element care să sprijine aceste două declaraţii? Există. Mă gândesc la nasturele găsit în compartimentul ei de către doamna Hubbard. Şi mai

există şi o altă declaraţie în acest sens, pe care probabil n-aţi luat-o în seamă.

— Care anume?

— E vorba de menţiunea, atât a colonelului Arbuthnot cât şi a lui Hector Macqueen, potrivit căreia conductorul a trecut prin dreptul compartimentului lor. Ei nu au acordat nicio importanţă faptului, dar, domnilor, Pierre Michel a declarat că nu şi-a părăsit locul decât în câteva ocazii, pe care noi le ştim; niciuna însă nu i-a solicitat prezenţa la capătul vagonului, după compartimentul în care stăteau Arbuthnot şi Macqueen. Prin urmare, povestea cu omuleţul negricios cu voce de femeie, îmbrăcat în uniformă de conductor, se bazează pe mărturiile – directe sau indirecte – a patru persoane.

— Am o mică observaţie, interveni doctorul Constantine. Dacă cele spuse de Hildegarde Schmidt sunt adevărate, cum se face că adevăratul conductor nu şi-a amintit s-o fi văzut, atunci când s-a dus să răspundă la soneria doamnei Hubbard?

— Cred că şi asta are o explicaţie. Când conductorul a ajuns la doamna Hubbard, camerista se afla încă în compartimentul stăpânei sale. Iar când, în cele din urmă, s-a reîntors în compartimentul ei, conductorul era înăuntru, la doamna Hubbard.

Bouc aşteptă cu nerăbdare sfârşitul acestei explicaţii.

— Bine, bine, prietene, spuse el. Deşi îţi admir prudenţa cu care faci fiecare pas înainte, nu mă pot împiedica să nu observ că n-ai atins încă punctul nevralgic. Toţi suntem de acord că această persoană există. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: unde s-a dus?

Poirot clătină din cap, nemulţumit.

— Greşeşti. Eşti înclinat să pui căruţa înaintea cailor. Înainte de a mă întreba „Unde a dispărut acest om?” trebuie să mă întreb „Acest om există, într-adevăr?” Deoarece este un lucru de care e uşor să-ţi dai seama, dacă omul nostru e o invenţie... o născocire, e cât se poate de uşor să-l faci să dispară, aşa că încerc să stabilesc, în primul rând. Că această persoană există în carne şi oase.

— Şi ajungând la concluzia că există... *eh bien,* unde se află în acest moment?

— La această întrebare, nu se pot da decât două răspunsuri, *mon cher*. Sau se mai află încă ascuns în tren, într-un locşor atât de bine ales încât nici nu ne trece prin cap, sau e vorba, ca să spun aşa, de două persoane. Adică, este atât el însuşi – omul de care se temea Ratchett – cât şi un pasager din tren, atât de bine deghizat încât Ratchett nu l-a recunoscut.

— Asta-i o idee, spuse Bouc, luminându-se la faţă. După câteva clipe, însă, se întunecă din nou: Există totuşi o obiecţie...

Poirot îi luă vorba din gură.

— Statura individului, asta voiai să spui? Cu excepţia valetului lui Ratchett, toţi călătorii sunt bărbaţi înalţi, adică – italianul, colonelul Arbuthnot, Hector Macqueen, contele Andrenyi. Prin urmare, rămâne valetul... presupunere care nu prea stă în picioare. Dar mai există şi o altă posibilitate. Nu uita vocea de femeie. Acest element ne permite să alegem între două alternative: sau individul era deghizat în femeie, sau este de fapt femeie. O femeie înaltă, îmbrăcată în haine bărbăteşti, pare scundă.

— Dar Ratchett ar fi ştiut, fără îndoială.

— Poate că a ştiut. Poate că această femeie mai încercase să-l omoare, îmbrăcată tot în haine

bărbăteşti, ca să-şi facă treaba mai bine. E posibil ca Ratchett să fi bănuit că ea va folosi acelaşi truc şi de aceea i-a atras atenţia lui Hardman că e vorba de un bărbat. Totuşi, a amintit de vocea femeiască.

— E o posibilitate, spuse Bouc. Dar...

— Ascultă, prietene, cred că e momentul să-ţi relatez unele contradicţii sesizate de doctorul Constantine.

Şi îi expuse, în amănunţime, concluziile la care ajunseseră amândoi în ce priveşte natura rănilor descoperite. Bouc mormăi ceva, destul de neîncrezător.

— Ştiu, spuse Poirot îngăduitor, ştiu exact ce simţi. Că ţi se învârte capul, nu-i aşa?

— Toată povestea e o fantezie, strigă Bouc.

— Întocmai. E absurdă, neverosimilă, imposibilă. Aşa mi-am spus şi eu. Şi totuşi, prietene, ea există! Faptele nu pot fi ocolite.

— E o nebunie.

— Nu-i aşa? Totul e aşa de lipsit de noimă, încât uneori mă torturează gândul că, de fapt, trebuie să fie foarte simplu... Dar asta nu-i decât una din „micile mele idei”.

— Doi asasini, gemu Bouc. Şi încă în Orient Expres.

Aproape că-i dădură lacrimile.

— Şi acum, să facem fantezia şi mai fantastică, spuse Poirot bine dispus. Noaptea trecută s-au aflat în tren doi străini misterioşi. Mai întâi, conductorul descris de Hardman şi văzut de Hildegarde Schmidt, de colonelul Arbuthnot şi de domnul Macqueen. Apoi, femeia îmbrăcată într-un chimono vişiniu – o femeie înaltă, subţire – pe care au văzut-o Pierre Michel, domnişoara Debenham, domnul Macqueen şi eu însumi, şi a adulmecat-o, ca să spun aşa, colonelul

Arbuthnot! Cine e această femeie? Nimeni din tren n-a recunoscut că ar avea un chimono vişiniu. Şi această femeie, la rândul ei, a dispărut. O fi ea una şi aceeaşi persoană cu falsul conductor? Ori e cu totul altcineva? Şi unde sunt, atunci, aceste două persoane? Şi, fiindcă veni vorba, unde e uniforma de conductor, şi unde e chimonoul vişiniu?

— Ah, iată în sfârşit ceva palpabil, se repezi Bouc, înfierbântat. Trebuie să cercetăm bagajele tuturor pasagerilor. Da, asta poate să ne aducă ceva.

Poirot se ridică în picioare.

— Îndrăznesc să fac o profeţie, spuse el.

— Ştii unde se află?

— Am o mică idee.

— Ei bine, unde?

— Veţi găsi chimonoul în bagajul unuia dintre bărbaţi, iar uniforma conductorului în bagajul Hildegardei Schmidt.

— Al Hildegardei Schmidt? Crezi că...?

— Nu ceea ce crezi dumneata. O să-mi formulez ideea în felul următor: dacă Hildegarde Schmidt e vinovată, uniforma ar putea fi găsită în bagajul ei, dar dacă e nevinovată, atunci cu siguranţă, o vom găsi acolo.

— Dar cum se...? începu Bouc şi se opri brusc. Ce e zgomotul acesta care se apropie? strigă el. Parcă ar fi o locomotivă.

Zgomotul se auzi mai aproape. Erau ţipetele ascuţite ale unei femei, însoţite de proteste. Uşa de la capătul vagonului restaurant zbură în lături. Doamna Hubbard dădu buzna înăuntru.

— Asta-i prea de tot, strigă ea. Prea de tot. În geanta mea, în geanta mea. Un cuţit mare, mânjit de sânge.

Şi deodată, împleticindu-se, leşină în braţele lui Bouc.

Capitolul XIV
Mărturia cuţitului

Mai mult brutal decât cavalereşte, Bouc sprijini doamna leşinată de o masă din apropiere. Doctorul Constantine strigă după unul din chelneri, care sosi într-un suflet.

— Ţine-i capul aşa, spuse doctorul. Când o să-şi revină, dă-i puţin coniac, înţelegi?

Apoi se repezi după ceilalţi doi. Crima îl pasiona prea mult, în timp ce doamnele în vârstă leşinate nu-l interesau câtuşi de puţin.

Se poate ca doamna Hubbard să-şi fi revenit ceva mai repede cu ajutorul celor prescrise de doctorul Constantine. Fapt e că două-trei minute mai târziu, stătea bine înfiptă în scaun, sorbind coniac din paharul adus de chelner. O luase cu povestea de la început.

— Nici nu pot să spun ce îngrozitor a fost. Cred că nimeni de aici nu poate să mă înţeleagă. De mic copil eram foarte, foarte sensibilă. Numai când văd sânge... ah... şi acum mi se face rău când mă gândesc.

Chelnerul îi întinse din nou paharul.

— Mai beţi puţin, doamnă.

— Crezi că o să-mi facă bine? De când mă ştiu, nu beau. N-am pus niciodată gura pe alcool sau pe vin. Toţi din familia mea sunt abstinenţi. Totuşi, dacă e aşa, ca o doctorie...

Şi mai trase o duşcă.

Între timp, Poirot şi Bouc, urmaţi îndeaproape de doctorul Constantine, parcurgeau în grabă vagonul, spre compartimentul doamnei Hubbard. În faţa uşii se strânseseră aproape toţi pasagerii vagonului. Conductorul, cu o figură răvăşită, de-abia îi mai ţinea în loc.

— *Mais il n'y a rien à voir*[4], spunea el în franţuzeşte şi traducea apoi în alte câteva limbi.

— Fiţi bun şi daţi-mi voie, ceru Bouc.

Şi strecurându-şi rotunjimile printre călătorii curioşi care blocau accesul, intră în compartiment, urmat de Poirot.

— Mă bucur că aţi venit, domnule, spuse conductorul răsuflând uşurat. Fiecare voia să intre. Iar doamna Hubbard, Dumnezeule, ce-a mai ţipat! Am crezut că au omorât-o şi pe ea! Am venit într-un suflet, iar ea stătea aici şi urla ca scoasă din minţi. O ţinea una şi bună, că se duce după dumneavoastră, şi a plecat strigând cât o ţinea gura şi povestind celor întâlniţi pe coridor ce i se întâmplase.

Adăugă apoi, făcând un gest cu mâna:

— E înăuntru, domnule. Nu l-am atins.

De clanţa uşii de acces atârna o geantă voluminoasă, cadrilată, de muşama. Dedesubt, pe podea, în locul unde căzuse din mâna doamnei Hubbard, se afla un pumnal cu lama dreaptă, ascuţit în vârf, cu plăsele de os sculptat, o imitaţie orientală de duzină. Lama avea nişte pete ca de rugină.

Poirot ridică cu grijă.

— Da, murmură el. Nu mai rămâne nicio îndoială. Asta-i arma noastră, doctore, ce zici?

Doctorul o examină.

[4] Dar nu-i nimic de văzut.

— Nu trebuie să fii atât de precaut, îi spuse Poirot. N-o să găsim decât amprentele doamnei Hubbard.

— Într-adevăr, aceasta-i arma, spuse doctorul după câteva momente. Ea ne va explica toate rănile.

— Te implor, prietene, nu te grăbi cu astfel de afirmaţii.

Doctorul îl privi uimit.

— Suntem şi aşa copleşiţi de coincidenţe. Doi oameni se hotărăsc să-l înjunghie pe Ratchett noaptea trecută. E prea de tot ca fiecare din ei să fi ales aceeaşi armă.

— În privinţa asta, poate, coincidenţa nu-i atât de mare cum pare, spuse doctorul. Mii de asemenea imitaţii de pumnale orientale sunt fabricate şi apoi expediate bazelor din Constantinopol.

— M-ai liniştit puţin, dar numai puţin, spuse Poirot.

Privi atent la uşa din faţa lui, apoi ridicând geanta, încercă clanţa. Uşa nu cedă. Cam la un picior deasupra clanţei se afla pus zăvorul. Poirot trase zăvorul, împinse din nou uşa, dar aceasta nu se mişcă.

— Am încuiat-o noi pe partea cealaltă, îţi aminteşti? îi atrase atenţia doctorul.

— Aşa e, spuse Poirot, absent.

Pe faţă i se putea citi o expresie de uluială.

— Se potriveşte, nu-i aşa? spuse Bouc. Omul nostru a trecut prin acest compartiment. Pe când închidea uşa de acces a dat peste poşetă. Atunci i-a venit ideea să ascundă în ea cuţitul plin de sânge. Apoi, fără să-şi dea seama c-o trezise pe doamna Hubbard, a ieşit prin cealaltă uşă, în coridor.

— Da, da, murmură Poirot. Aşa trebuie să se fi întâmplat.

Figura lui exprima aceeaşi uluială.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Bouc. Ceva te nemulţumeşte, nu-i aşa?

— Nu te izbeşte şi pe dumneata acelaşi lucru? Nu, bineînţeles că nu. E aici o mică încurcătură.

Conductorul băgă capul pe uşă.

— Doamna Hubbard se întoarce.

Doctorul Constantine se simţea puţin vinovat. Îşi dădea seama acum că o tratase cam necavalereşte pe doamna Hubbard. Dar ea nu-i reproşă nimic. Toată energia şi zelul ei erau concentrate în altă parte.

— Am venit să vă spun ceva, neaparat, zise ea, gâfâind. Eu nu mai stau în compartimentul ăsta! Nu mai dorm aici la noapte, nici dacă îmi daţi un milion de dolari!

— Dar, doamnă...

— Ştiu ce-o să spuneţi, dar eu vă anunţ clar că nu mai vreau! Mai bine stau toată noaptea pe coridor!

Începu să plângă.

— Oh, dac-ar şti fiica mea... dac-ar putea să mă vadă în ce hal sunt.

Poirot o întrerupse hotărât:

— N-aţi înţeles bine, doamnă. Cererea dumneavoastră este cu totul rezonabilă. Bagajul vă va fi de îndată transportat în alt compartiment.

Doamna Hubbard îşi luă batista de la ochi.

— Da? Oh, mă simt mai bine. Dar, fără îndoială că peste tot e plin, dacă nu cumva unul dintre domni...

Fu rândul lui Bouc să vorbească:

— Bagajul dumneavoastră, doamnă, va fi dus în alt vagon. Veţi avea un compartiment în vagonul alăturat, cel de la Belgrad.

— Oh, e minunat. Ştiţi, nu sunt o femeie din cale-afară de nervoasă, dar să dorm în compartimentul acesta, despărţită doar cu o uşă de un mort... Se

cutremură. Poţi să înnebuneşti de-a binelea aici.

— Michel, strigă Bouc, du acest bagaj într-unul din compartimentele libere din vagonul Atena – Paris.

— Da, domnule. Să aibă acelaşi număr ca acesta, 3?

— Nu, răspunse Poirot înaintea lui Bouc. Cred că doamna s-ar simţi mai bine să aibă un alt număr, să zicem 12.

— Bine domnule.

Conductorul ridică bagajul. Doamna Hubbard se întoarse spre Poirot, recunoscătoare.

— Sunteţi foarte amabil şi delicat. Apreciez asta, vă asigur.

— N-aveţi pentru ce, doamnă. Vă vom însoţi. Vrem să vă vedem instalată confortabil.

Doamna Hubbard, însoţită de cei trei bărbaţi, se îndreptă radioasă spre noua ei cuşetă.

— E perfect.

— Vă convine, doamnă? Precum vedeţi, e întocmai ca şi cel pe care l-aţi părăsit.

— Aşa e... numai că-i cu faţa în cealaltă parte. Dar nu contează. Trenurile astea merg mai întâi într-o direcţie, apoi în alta. Îi spuneam fiicei mele: Aş vrea un compartiment cu faţa la locomotivă, iar ea îmi zicea: De ce, mami, ăla nu-i bun pentru tine, că dacă dormi cu capul într-o parte, o să te trezeşti când trenul e în cealaltă parte. Şi avea întru totul dreptate. Noaptea trecută am intrat în Belgrad cu faţa şi am plecat cu spatele.

— Oricum, doamnă, sunteţi mulţumită acum?

— Ei bine, nu. N-aş putea spune asta. Stăm aici înzăpeziţi, nimeni nu mişcă un deget, iar vaporul meu pleacă poimâine.

— Doamnă, spuse Bouc, nu uitaţi că toţi suntem în

aceeaşi situaţie.

— Da, asta-i adevărat, recunoscu doamna Hubbard. Dar nimeni altcineva n-a avut de-a face cu un asasin care să-i umble prin compartiment în miezul nopţii.

— Ceea ce mă uluieşte însă, spuse Poirot, este cum a putut asasinul să intre în compartimentul dumneavoastră, din moment ce uşa de acces, precum ne-aţi spus, era încuiată. Sunteţi sigură că era încuiată?

— Păi cum, suedeza a încercat-o în faţa mea.

— Să reconstituim scena. Stăteaţi întinsă în pat, aşa, şi nu puteaţi vedea dacă era încuiată sau nu?

— Da, nu vedeam din cauza poşetei. Oh, trebuie să-mi cumpăr una nouă. Îmi face rău la stomac când o văd pe asta.

Poirot luă poşeta şi o agăţă de clanţa uşii de acces.

— Întocmai, pricep, spuse el. Zăvorul e chiar sub clanţă, iar poşeta îl acoperă. Din locul în care eraţi, deci, nu puteaţi vedea dacă zăvorul era pus sau nu.

— Păi, tocmai asta v-am spus!

— Iar domnişoara Ohisson stătea aici, între dumneavoastră şi uşă. A verificat zăvorul şi v-a spus că era închis.

— Exact.

— Totuşi, doamnă, e posibil ca dânsa să se fi înşelat. Înţelegeţi ce vreau să spun? Poirot era nerăbdător să-i explice: Zăvorul acesta nu-i decât o proeminenţă de metal... aşa. Întors la dreapta, blochează uşa, lăsat drept, nu. Dânsa, probabil, a împins numai uşa, şi cum uşa era încuiată de cealaltă parte, a tras concluzia că, de fapt, era încuiată de aici.

— Cred că e cam stupid din partea ei.

— Doamnă, oamenii cei mai buni, cei mai amabili, nu sunt întotdeauna şi cei mai deştepţi.

— Asta aşa e, fireşte.

— Fiindcă veni vorba, doamnă, aţi călătorit spre Smirna cu trenul?

— Nu. Am luat vaporul direct spre Istanbul. Un prieten de-al fiicei mele, domnul Johnson (un om cu totul admirabil, pe care mi-ar face plăcere să-l cunoaşteţi) m-a întâmpinat şi m-a purtat prin tot Istanbulul. Oraşul m-a dezamăgit foarte mult... Totul îi dărăpănat. Cât despre moscheile lor şi papucii aceia uriaşi pe care trebuia să ţi-i pui peste pantofi, ce să mai vorbim... Unde rămăsesem?

— Spuneaţi că domnul Johnson v-a întâmpinat...

— Întocmai. M-a văzut pe puntea unui vapor poştal francez care mergea la Smirna. Soţul fiicei mele aştepta pe chei. Ce-o să spună când o să audă ce mi s-a întâmplat! Fiică-mea zicea că asta e cea mai sigură şi mai comodă călătorie imaginabilă. Nici nu te instalezi bine în compartimentul tău, spunea ea, şi te şi trezeşti la Paris, unde te aşteaptă American Expresul. Şi, oh – cum o să anulez acum traversarea cu vaporul? Ar trebui să-i înştiinţez... dar nu pot face nimic. E îngrozitor...

Doamna Hubbard era gata să izbucnească din nou în plâns.

Poirot, care începuse să dea uşoare semne de nerăbdare, profită de ocazie:

— Aţi suferit un şoc, doamnă. Chelnerul va primi instrucţiuni să vă aducă ceai şi nişte biscuiţi.

— Nu-mi aduc aminte să mă fi omorât vreodată după ceai, articulă doamna Hubbard printre lacrimi. Asta e un obicei mai mult englezesc.

— Atunci cafea, doamnă. Aveţi nevoie de un

stimulent.

— Coniacul acela m-a înveselit cam prea tare. Cred că aş vrea nişte cafea.

— Excelent. Trebuie să vă refaceţi forţele.

— Să-mi refac, ce? Ia te uită ce expresie nostimă!

— Dar mai întâi, doamnă, o mică formalitate de îndeplinit. Îmi permiteţi să cercetez bagajul dumneavoastră?

— Pentru ce?

— Vrem să examinăm bagajele tuturor pasagerilor. N-aş fi vrut să vă reamintesc o întâmplare neplăcută, dar nu uitaţi poşeta dumneavoastră...

— Oh, Dumnezeule! Poate aveţi dreptate. N-aş mai suporta încă o surpriză.

Controlarea bagajului ei dură foarte puţin. Doamna Hubbard nu-şi luase prea multe lucruri cu ea: o cutie de pălării, o valiză ieftină şi un sac de voiaj bine burduşit. Toată treaba ar fi durat şi mai puţin dacă nu s-ar fi amestecat doamna Hubbard, rugându-l să umble cu multă grijă printre fotografiile „fiicei mele” şi ale unor copii cam urâţei, „copiii fiicei mele, nu-i aşa că-s scumpi?”.

Capitolul XV
Mărturia bagajelor pasagerilor

După ce debită câteva minciuni politicoase cu privire la „micuţii” din fotografie şi o asigură pe doamna Hubbard că va cere să-i fie adusă cafeaua, Poirot reuşi să se retragă împreună cu cei doi prieteni.

— Vasăzică, cu primul bagaj n-am nimerit-o, observă Bouc. Cine urmează?

— Cred că ar fi mai comod s-o luăm compartiment cu compartiment. Ceea ce înseamnă că începem cu numărul 16, unde stă simpaticul nostru domn Hardman.

Hardman, care fuma un trabuc, îi întâmpină binevoitor:

— Intraţi, domnilor... dacă aşa ceva e omeneşte cu putinţă. E cam strâmt aici pentru o şuetă.

Bouc îi explică scopul vizitei lor, la care solidul detectiv dădu din cap cu înţelegere.

— E în regulă. Ca să fiu sincer, mă şi miram că n-aţi descins mai devreme. Astea sunt cheile mele, domnilor, iar dacă doriţi să-mi cotrobăiţi şi prin buzunare, sunteţi bineveniţi. Să dau cuferele jos.

— Asta o s-o facă conductorul. Michel!

Cele două cufere ale lui Hardman fură repede cercetate şi puse la loc. Conţineau poate cam multă băutură alcoolică. Hardman le făcu cu ochiul.

— Nu te prea controlează la graniţă, dacă te aranjezi cu conductorul. I-am strecurat un teanc de

bancnote turceşti, şi până acum n-am avut niciun fel de bătaie de cap.

— Şi la Paris?

Hardman le făcu iarăşi cu ochiul.

— Până ajung eu la Paris, ce mai rămâne intră tocmai bine într-o sticluţă cu apă de păr.

— Nu sunteţi un adept al prohibiţiei, domnule Hardman, spuse Bouc zâmbind.

— Cum să vă spun, prohibiţia nu mi-a dat niciodată de furcă.

— Aha, făcu Bouc. Bar clandestin. Articulă cuvintele tacticos, savurându-le. Denumirile voastre americane sunt atât de nostime, de expresive.

— Mi-ar place mult să mă duc în America, interveni Poirot.

— Aţi avea de învăţat câteva metode moderne acolo, spuse Hardman. Europa trebuie să se trezească, prea e adormită.

— E adevărat că America e ţara progresului, recunoscu Poirot. Îi admir în multe privinţe pe americani. Numai că – sau poate nu sunt eu în pas cu moda – femeile americane mi se par mai puţin fermecătoare decât compatrioatele mele. Cred că nu e nimic mai cochet şi mai încântător decât o tânără franţuzoaică sau belgiancă.

Hardman privea îngândurat pe fereastră.

— Poate aveţi dreptate, domnule Poirot, spuse el. Dar eu cred că fiecărui popor îi plac mai mult femeile din ţara lui.

Clipi repede din ochi, parcă orbit de albul strălucitor al zăpezii.

— Te izbeşte în ochi, nu-i aşa? remarcă el. Vă spun sincer, domnilor, această poveste a început să-mi calce pe nervi. Crima, şi zăpada, şi toate celelalte – şi

pe deasupra nu putem face nimic. Doar să zaci şi să-ţi omori timpul. Aş vrea să mă ocup de ceva sau de cineva.

— Iată autenticul neastâmpăr al oamenilor din vest, exclamă Poirot, zâmbind.

Conductorul puse în ordine bagajele, şi cei trei trecură mai departe.

Colonelul Arbuthnot stătea într-un colţ, trăgând din pipă şi citind o revistă. Poirot îl puse la curent cu misiunea lor. Colonelul nu avu nimic de obiectat. Bagajul lui se compunea din două geamantane mari, de piele.

— Restul lucrurilor le-am trimis cu vaporul, le explică el.

Ca majoritatea celor din breasla lui, colonelul ştia să-şi ţină lucrurile în ordine. Examinarea bagajului luă doar câteva minute. Poirot observă un pachet de curăţitoare de pipă.

— Folosiţi întotdeauna acelaşi tip? se interesă el.

— De obicei. Bineînţeles, dacă mi le pot procura.

— Aha, făcu Poirot.

Curăţitoarele din bagaj erau identice cu cel găsit în compartimentul lui Ratchett.

Doctorul Constantine remarcă acelaşi lucru când fură din nou pe coridor.

— Totuşi, murmură Poirot, nu-mi vine să cred. Nu-i genul lui, şi când ai spus asta, ai spus de fapt totul.

Uşa următoare era închisă. Era compartimentul prinţesei Dragomiroff. Bătură la uşă. Dinăuntru se auzi vocea mai profundă a prinţesei.

— Intră.

Bouc fu purtătorul lor de cuvânt. Foarte reverenţios, îi explică prinţesei motivul pentru care îndrăzneau s-o deranjeze.

Prinţesa îl ascultă în tăcere. Faţa ei mică, de broască, era absolut nemişcată.

— Dacă e necesar, domnilor, spuse ea, calm, după ce Bouc termină, atunci aşa să fie. Camerista mea are cheile. Ea vă va da şi o mână de ajutor.

— Camerista ţine întotdeauna cheile la ea, doamnă? întrebă Poirot.

— Bineînţeles, domnule.

— Şi dacă, în timpul nopţii, la graniţă, vameşii cer să vadă un bagaj?

Bătrâna doamnă ridică din umeri.

— E foarte puţin probabil. Dar dacă totuşi se întâmplă, conductorul s-ar duce s-o cheme.

— Asta înseamnă că, implicit, aveţi încredere în ea?

— V-am mai spus acest lucru, rosti prinţesa, calm. Nu angajez oameni în care să n-am încredere.

— Da, spuse Poirot, absent. Încrederea înseamnă ceva în ziua de azi. E probabil mai bine să ai o femeie modestă, pe care să te poţi bizui, decât o cameristă mai şic, vreo pariziancă spilcuită, să zicem.

Poirot observă ochii negri, inteligenţi, întorcându-se încet spre el şi fixându-l.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta, domnule Poirot?

— Eu? Nimic, doamnă, nimic.

— Ba da. Credeţi, nu-i aşa, că ar fi fost mai nimerit să am o franţuzoaică elegantă, care să se ocupe de toaleta mea?

— Ar fi fost, poate, mai obişnuit, doamnă.

Ea clătină din cap.

— Schmidt îmi e devotată. Articulă încet, zăbovind parcă pe cuvinte: Devotamentul e de nepreţuit.

Camerista sosi cu cheile. Prinţesa îi vorbi pe nemţeşte. Îi spuse să deschidă valizele şi să-i ajute pe domni să le cerceteze. Apoi ieşi pe coridor şi rămase

la fereastră, privind afară. Poirot îi ţinu companie, lăsându-l pe Bouc să se ocupe de bagaje.

Ea îl privi zâmbind răutăcios.

— Nu sunteţi curios să ştiţi ce conţin geamantanele mele?

— E vorba, doamnă, doar de o formalitate.

— Sunteţi aşa de sigur?

— În cazul dumneavoastră, da.

— Şi totuşi, am cunoscut-o şi am îndrăgit-o pe Sonia Armstrong. Ce aveţi de spus? Că nu mi-am mânjit mâinile omorând o canalie ca acest Cassetti? Poate aveţi dreptate.

Tăcu câteva clipe, apoi spuse:

— Ştiţi ce mi-ar fi plăcut să-i fac? Mi-ar fi plăcut să-i chem pe servitorii mei şi să le spun: Biciuiţi-l pe acest om până-şi dă sufletul şi azvârliţi-l la gunoi. Aşa se rezolvau lucrurile astea pe când eram tânără, domnule.

Poirot o asculta atent. După ce termină ce avu de spus, prinţesa se întoarse spre el, enervată.

— Nu spuneţi nimic, domnule Poirot. Mă întreb ce gândiţi.

El o privi în faţă.

— Cred, doamnă, că forţa dumneavoastră stă în voinţă şi nu în braţe.

Ea îşi coborî ochii înspre braţele subţiri, înveşmântate în negru, înspre mâinile galbene, nervoase, ca nişte gheare, împodobite cu inele.

— E adevărat, n-am deloc forţă în ele. Nici nu ştiu dacă trebuie să mă bucur, sau să mă întristez pentru asta.

Apoi, deodată, se întoarse brusc şi intră în compartiment, unde camerista tocmai punea la loc hainele în geamantane.

Bouc începu din nou cu scuzele, dar prinţesa i-o reteză scurt.

— Nu-i nevoie să vă scuzaţi, domnule. A fost comisă o crimă. De aceea trebuie luate unele măsuri. Asta-i tot.

— Sunteţi foarte amabilă, doamnă.

La salutul lor, prinţesa înclină uşor capul.

Uşile următoarelor două compartimente erau închise. Bouc se opri nehotărât, scărpinându-se în cap.

— La dracu! exclamă el. E cam penibil. Au paşapoarte diplomatice. Bagajele lor sunt scutite de control.

— De controlul vamal, da. Dar o crimă e cu totul altceva.

— Ştiu. Totuşi, n-aş vrea să avem complicaţii...

— Nu te necăji, prietene. Contele şi contesa ne vor înţelege. Ai văzut ce amabilă a fost prinţesa Dragomiroff.

— E într-adevăr, o adevărată doamnă. Şi aceştia au acelaşi rang, dar contele mi-a făcut impresia unui bărbat cam impulsiv. Nu s-a arătat prea încântat când ai insistat să stai de vorbă cu soţia lui. Iar asta îl va înfuria şi mai mult. Ce-ar fi... oh, dacă i-am omite pe ei. În fond, nu pot să aibă vreun amestec în toată tărăşenia asta. De ce să mă leg la cap când nu mă doare.

— Nu sunt de aceeaşi părere, spuse Poirot. Sunt convins că contele Andrenyi o să ne înţeleagă. Oricum, nu strică să încercăm.

Şi, înainte ca Bouc să apuce să-i răspundă, ciocăni uşor în uşa compartimentului cu numărul 13.

Dinăuntru se auzi:

— Intră!

Contele şedea într-un colţ, lângă uşă, şi citea. Contesa stătea ghemuită în celălalt colţ, lângă fereastră. Capul îi era rezemat de o pernă şi părea că doarme.

— Scuzaţi, domnule conte, începu Poirot. Vă rog să ne iertaţi pentru prezenţa noastră inoportună, dar suntem nevoiţi să cercetăm bagajele tuturor călătorilor. În cele mai multe dintre cazuri e vorba doar de o simplă formalitate. Domnul Bouc e de părere că, întrucât aveţi paşaport diplomatic, puteţi pe bună dreptate să cereţi să fiţi scutit de un asemenea control.

Contele păru să chibzuiască o clipă.

— Mulţumesc, spuse el, dar nu ţin să se facă o excepţie în ce mă priveşte. Aş prefera ca bagajele noastre să fie controlate la fel ca toate celelalte.

Se întoarse către soţia lui:

— Cred că n-ai nimic împotrivă, Elena?

— Absolut deloc, răspunse contesa fără să şovăie.

Controlul fu rapid şi cam de mântuială. Poirot părea că încearcă să-şi ascundă stânjeneala, făcând tot felul de remarci lipsite de noimă, cum ar fi:

— Cartea de vizită de pe geamantanul acesta e complet muiată, doamnă, în timp ce ridica de jos o valiză de piele albastră cu iniţialele ei şi cu o mică coroană nobiliară.

Contesa nu-i răspunse. Părea, într-adevăr, cam plictisită de forfota din jurul ei, şi rămase ghemuită în colţ, privind visătoare pe fereastră, în vreme ce ceilalţi îşi vedeau de treabă în compartimentul vecin.

Poirot încheie controlul deschizând dulăpiorul de deasupra chiuvetei şi aruncând o privire fugară înăuntru: un burete, cremă de faţă, pudră şi o sticluţă mică cu eticheta „Trional”.

Apoi, după ce-şi ceru încă o dată scuze, echipa de anchetatori se retrase.

Urmară, la rând, compartimentul doamnei Hubbard, al lui Ratchett şi, în sfârşit, al lui Poirot.

Se îndreptară apoi spre compartimentele de clasa a doua. Primul – numerele 10 şi 11 – era ocupat de Mary Debenham, care tocmai citea o carte, şi de Greta Ohisson, care dormea. La intrarea lor suedeza se trezi, tresărind.

Poirot îşi repetă povestea. Suedeza părea tulburată. Mary Debenham – calmă ca de obicei. Poirot se adresă întâi suedezei.

— Dacă ne daţi voie, domnişoară, vom începe cu bagajul dumneavoastră, şi apoi poate veţi fi atât de bună să mergeţi să vedeţi cum se mai simte doamna Hubbard. Am mutat-o într-unul din compartimentele din celălalt vagon, dar se mai resimte încă serios de pe urma şocului. Am cerut să i se aducă nişte cafea. Bănuiesc însă că face parte din acei oameni care au nevoie de cineva cu care să stea de vorbă, aşa cum au nevoie de apă.

Suedeza se arătă de îndată plină de înţelegere. Se va duce imediat. Biata doamnă, trebuie să fi avut într-adevăr un şoc teribil, şi apoi şi aşa era necăjită de pe urma călătoriei şi a faptului că s-a despărţit de fiica ei. Da, fireşte, o să se ducă imediat – nu, geamantanul nu e încuiat – şi o să ia cu ea şi nişte săruri de amoniac.

Ieşi grăbită. Lucrurile îi fură repede examinate. Avea foarte puţine. Se vedea că nu observase încă lipsa plasei de sârmă din cutia de pălării.

Mary Debenham puse, în sfârşit, cartea deoparte şi-l urmări cu privirea pe Poirot. La rugămintea acestuia, îi întinse cheile. În vreme ce el dădea jos un

geamantan şi-l deschidea, îi spuse:

— De ce-aţi trimis-o de aici, domnule Poirot?

— Eu, domnişoară? M-am gândit numai că trebuia să aibă grijă de doamna Hubbard.

— Un pretext excelent... dar oricum, pretext.

— Nu vă înţeleg, domnişoară.

— Cred că mă înţelegeţi foarte bine.

Îi zâmbi.

— Doreaţi să rămân singură, nu-i aşa?

— Îmi puneţi în gură cuvintele dumneavoastră, domnişoară.

— Şi idei în cap, nu? Nu, nu e chiar aşa. Ideile sunt dinainte acolo. Am dreptate, nu-i aşa?

— Domnişoară, noi avem un proverb...

— Cine se scuză, se acuză. Asta voiaţi să spuneţi? Trebuie să recunoaşteţi că am un oarecare spirit de observaţie, ca şi bun simţ de altfel. Nu ştiu din ce motiv v-aţi băgat în cap că ştiu ceva în legătură cu această poveste murdară... asasinarea unui om pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte.

— Astea-s fantezii, domnişoară.

— Nu sunt niciun fel de fantezii. Dar mi se pare că se pierde o groază de vreme nespunându-se adevărul... bătând aşa apa în piuă, în loc de a da cărţile pe faţă.

— Iar dumneavoastră nu vă place să pierdeţi timpul. Preferaţi să puneţi punctul pe i. Vă plac metodele directe. *Eh bien,* vă voi oferi o astfel de metodă directă. Vă voi ruga să-mi lămuriţi sensul anumitor cuvinte pe care le-am auzit pe când veneam împreună din Siria. Coborâsem din tren ca să mă mai dezmorţesc. Asta se întâmpla în gara Konia. Din noapte mi-a ajuns la ureche vocea dumneavoastră şi a colonelului. Îi spuneaţi: „Nu acum, nu acum. Când

totul se va termina. Când va rămâne undeva departe, în urma noastră.” Ce voiaţi să spuneţi cu aceste cuvinte, domnişoară?

Ea îi răspunse foarte liniştită.

— Credeţi că mă refeream la... crimă?

— Eu sunt acela care întreabă, domnişoară.

Ea suspină, cu gândurile aiurea. Apoi, parcă deşteptându-se din visare, îi spuse:

— Aceste cuvinte au un înţeles, domnule, pe care însă nu vi-l pot spune. Pot numai să vă dau în mod solemn cuvântul meu de onoare că pe acest Ratchett l-am văzut pentru prima oară în viaţă aici, în tren.

— Deci refuzaţi să-mi explicaţi acele cuvinte?

— Da, dacă vreţi s-o luaţi aşa, refuz. Se refereau... la o sarcină pe care mi-o asumasem.

— O sarcină care a fost îndeplinită?

— Ce vreţi să spuneţi?

— A fost îndeplinită, nu-i aşa?

— Ce vă face să gândiţi astfel?

— Ascultaţi, domnişoară, o să vă reamintesc un alt incident. În ziua în care trebuia să ajungem la Istanbul, trenul a avut o întârziere. Eraţi foarte agitată, dumneavoastră de obicei atât de calmă, de controlată. Vă pierduseräţi calmul.

— Nu voiam să scap legătura.

— Aşa spuneţi dumneavoastră. Dar trebuie să ştiţi că Orient Expresul pleacă din Istanbul în fiecare zi. Chiar dacă aţi fi scăpat legătura, întârzierea dumneavoastră ar fi fost de numai douăzeci şi patru de ore.

Pentru prima oară domnişoara Debenham păru că-şi pierde răbdarea.

— Se pare că dumneavoastră nu realizaţi că cineva poate avea prieteni care să-l aştepte la sosirea la

Londra şi că o întârziere de o zi îţi dă peste cap toate aranjamentele şi-ţi creează o groază de neplăceri.

— Aha, deci asta era! Prieteni care vă aşteptau la gară şi pe care nu voiaţi să-i încurcaţi?

— Bineînţeles...

— Şi totuşi... e curios...

— Ce e curios?

— Acum, în acest tren... avem din nou o întârziere. Şi încă o întârziere mult mai serioasă, cu atât mai mult cu cât nu există nicio posibilitate de a trimite o telegramă prietenilor dumneavoastră sau de a comunica cu ei... la distanţă... la distanţă...

— La distanţă lungă? Vreţi să spuneţi, prin telefon.

— Ah, da, convorbire la depărtare, cum spuneţi dumneavoastră în Anglia.

Mary Debenham zâmbi fără să vrea.

— Convorbire interurbană, îl corectă ea. Întocmai, precum spuneţi, e foarte neplăcut să nu poţi trimite o vorbă, prin telegraf sau telefon.

— Şi totuşi, domnişoară, de data asta comportarea dumneavoastră e cu totul diferită. Nu vă mai manifestaţi neliniştea. Atitudinea dumneavoastră e calmă şi filosofică.

Mary Debenham se înroşi şi îşi muşcă buzele. Nu mai părea dispusă să zâmbească.

— Nu răspundeţi, domnişoară?

— Îmi pare rău, dar nu ştiam că ar mai fi ceva de răspuns.

— Să-mi explicaţi schimbarea atitudinii dumneavoastră.

— Domnule Poirot, nu credeţi că vă agitaţi în fond pentru nişte nimicuri?

Poirot ridică braţele într-un gest de scuză.

— Ăsta-i poate păcatul nostru, al detectivilor. Ne

aşteptăm ca purtarea cuiva să fie întotdeauna logică, consecventă. Nu vrem să ţinem seama de schimbările de atitudine.

Mary Debenham tăcu.

— Îl cunoaşteţi bine pe colonelul Arbuthnot, domnişoară?

Poirot avu impresia că această schimbare de subiect o mai linişti.

— L-am întâlnit pentru prima oară în această călătorie.

— Aveţi vreun motiv să credeţi că l-ar fi putut cunoaşte dinainte pe Ratchett?

Ea scutură din cap cu hotărâre.

— Sunt absolut sigură că nu l-a cunoscut.

— De ce sunteţi atât de sigură?

— Din cele spuse de el.

— Şi totuşi, trebuie să ştiţi, domnişoară, că pe podeaua compartimentului lui Ratchett am găsit un curăţitor de pipă. Iar colonelul Arbuthnot este singurul din tren care fumează pipă.

Poirot o urmări atent, dar ea nu se arătă nici surprinsă, nici emoţionată. Spuse doar:

— E absurd. Colonelul Arbuthnot este ultimul om din lume care să aibă un amestec în vreo crimă... mai ales într-o crimă teatrală ca aceasta.

Observaţia ei concorda atât de mult cu opinia pe care şi-o făcuse şi el, încât Poirot era pe punctul să-i dea dreptate. Îi replică în schimb:

— Trebuie să vă reamintesc că nu-l cunoaşteţi foarte bine, domnişoară.

Ea înălţă din umeri.

— Cunosc destul de bine genul.

Poirot o întrebă foarte blând:

— Şi tot refuzaţi să-mi spuneţi ce înseamnă aceste

cuvinte: „Când totul va rămâne undeva, departe, în urma noastră”?

— Nu mai am altceva de spus, i-o tăie ea, rece.

— Nu-i nimic, rosti Hercule Poirot. Tot voi afla.

Se înclină şi ieşi din compartiment, închizând uşa după el.

— Crezi c-a fost bine ce-ai făcut? îl întrebă Bouc. Ai pus-o în gardă... şi pe ea, şi pe colonel.

— Prietene, dacă vrei să prinzi un iepure, vâri o nevăstuică în vizuină, şi dacă iepurele e acolo, o zbugheşte afară. Asta-i tot ce-am făcut.

Intrară împreună în compartimentul Hildegardei Schmidt. Aceasta îi aştepta, respectuoasă, dar deloc emoţionată.

Poirot aruncă o privire în valijoara aşezată pe banchetă, apoi îi făcu semn conductorului să dea jos geamantanul cel mare aflat pe plasa de deasupra.

— Cheile, te rog.

— Nu e încuiat, domnule.

Poirot desfăcu închizătoarele şi ridică capacul.

— Aha, exclamă el, întorcându-se spre Bouc. Ţii minte ce ţi-am spus. Ia priveşte aici o clipă!

Deasupra hainelor, înfăşurată la repezeală, se afla o uniformă cafenie de conductor.

Nepăsarea femeii dispăru ca prin farmec.

— Ah, strigă ea. Asta nu-i a mea. Nu eu am pus-o acolo. N-am deschis deloc geamantanul de când am plecat din Istanbul. E aşa cum vă spun.

Privea speriată când la unul, când la altul.

Poirot o luă cu blândeţe de mână şi încercă s-o liniştească.

— Nu-i nimic, totul e în ordine. Te credem. Nu te frământa. Sunt aşa de sigur că n-ai ascuns dumneata uniforma, pe cât sunt de sigur că eşti o bună

bucătăreasă. Înţelegi? Eşti o bună bucătăreasă, nu-i aşa?

Speriată, femeia surâse fără să vrea.

— Da, aşa e. Toate doamnele la care am lucrat spuneau aşa. Eu...

Se opri, cu gura larg deschisă, din nou speriată.

— Nu, nu, te asigur că totul e în regulă. O să-ţi spun cum s-au întâmplat de fapt lucrurile. Acest om, vreau să spun cel îmbrăcat în uniforma de conductor, a ieşit din compartimentul celui asasinat. S-a ciocnit de dumneata. Asta a fost neşansa lui; sperase că nu-l va vedea nimeni. Ce să facă atunci? Trebuie să scape de uniforma care nu-l mai apăra, ci dimpotrivă, îl punea în pericol.

Privirea îi alunecă înspre Bouc şi doctorul Constantine, care-l ascultau cu atenţie.

— Afară, totu-i înzăpezit, înţelegi. Zăpada îi încurcă toate planurile. Unde ar putea să ascundă hainele de pe el? Toate compartimentele sunt ocupate. Ba nu, trece pe lângă unul a cărui uşă e deschisă, semn că pasagerul lipseşte. Trebuie să fie al femeii de care tocmai se ciocnise. Se strecoară înăuntru, dă jos de pe el uniforma şi o vârâ în grabă într-un geamantan din plasa de bagaje. O să mai treacă vreme până o s-o descopere cineva, şi-o fi spus el.

— Şi apoi? întrebă Bouc.

— La asta mai trebuie să cugetăm, vorbi Poirot, cu o sclipire de avertizare în ochi.

Luă în mână tunica. Un nasture, al treilea, lipsea. Poirot băgă mâna în buzunarul tunicii şi scoase un şperaclu.

— Iată cum a putut omul nostru să treacă prin uşi încuiate, remarcă Bouc. Întrebările pe care i le-ai pus doamnei Hubbard au fost inutile. Încuiată sau nu,

omul a putut trece cu uşurinţă prin uşa de acces. Şi vorba ceea, dacă e să existe o uniformă de conductor, de ce n-ar exista şi o cheie de conductor?

— De ce nu, într-adevăr, repetă Poirot.

— Am fi putut de fapt să ştim acest lucru. Îţi aminteşti că Michel spusese că uşa compartimentului doamnei Hubbard dinspre coridor era încuiată în momentul când a venit, după ce-l sunase?

— Întocmai, domnule, confirmă conductorul. Iată de ce mi-am spus că doamna trebuie să fi visat.

— Dar acum e clar, continuă Bouc. Omul nostru intenţiona să încuie la loc uşa de acces, dar auzind probabil mişcări în pat, s-a speriat.

— Nu ne mai rămâne, observă Poirot, decât să găsim şi chimonoul vişiniu.

— Într-adevăr. Şi să nu uităm că ultimele două compartimente rămase sunt ocupate de bărbaţi.

— Oricum, ne vom face datoria.

— Oh, bineînţeles. De altfel, îmi amintesc ce ne-ai spus.

Hector Macqueen se arătă foarte binevoitor.

— Şi eu aş fi făcut la fel, spuse el, zâmbind amar. Îmi dau seama că sunt, fără îndoială, cel mai suspect individ din tren. Nu mai urmează decât să găsiţi un testament, prin care bătrânul să-mi fi lăsat banii lui şi totul s-ar lămuri cum nu se poate mai bine.

Bouc îi aruncă o privire bănuitoare.

— E doar o glumă, se grăbi Macqueen să îndrepte lucrurile. În realitate, nu mi-a dat niciodată un ban. I-am fost pur şi simplu de folos... cu limbile străine pe care le cunosc, şi cu altele. Eşti în aer, ca să spun aşa, dacă nu vorbeşti decât limba de-acasă. Nu sunt lingvist, dar mă descurc binişor cu cele câteva fraze franţuzeşti, nemţeşti sau italieneşti pe care trebuie să

le debitezi, cât mai înfipt posibil, când intri într-un magazin sau hotel.

Vocea îi era mai ascuţită ca de obicei. Părea că nu se simte prea în largul lui, în ciuda efortului vizibil pe care îl făcea.

Se auzi vocea lui Poirot.

— N-am găsit nimic. Nici măcar un testament compromiţător.

Macqueen răsuflă uşurat.

— Mi-aţi luat o greutate de pe inimă, spuse el mai bine dispus.

În sfârşit, ultimul compartiment. Nici bagajele italianului şi ale valetului nu conţineau nimic suspect.

Cei trei stăteau la capătul vagonului şi priveau unul la altul.

— Ce facem acum? întrebă Bouc.

— Ne întoarcem în vagonul restaurant, spuse Poirot. Ştim acum tot ce se poate şti. Avem mărturiile pasagerilor, ale bagajelor lor, ale ochilor noştri. Nu mai putem aştepta de nicăieri vreun alt ajutor. Acum trebuie doar să ne punem mintea la lucru.

Cotrobăi în buzunar după pachetul de ţigări. Era gol.

— Vă ajung într-o clipă, le spuse. Mă duc să-mi iau ţigările. Foarte încurcată şi bizară poveste. Cine o fi purtat acel chimono vişiniu? Şi unde o fi el acum? Tare mult aş vrea să ştiu. E ceva aici... un element care-mi scapă! Dar despre asta, mai vorbim noi. Scuzaţi-mă o clipă.

O luă grăbit înspre compartimentul lui. Ştia că mai avea o rezervă de ţigări într-una din valize. O coborî de pe plasă şi o deschise.

Se dădu surprins înapoi.

Împăturit cu grijă şi aşezat deasupra hainelor lui –

un chimono subţire, de culoare vişinie, cu balauri brodaţi.

— Aşa, carevasăzică, murmură el. O sfidare. Prea bine, o accept.

PARTEA A TREIA
POIROT SE AŞAZĂ ŞI CUGETĂ

Capitolul I
Care dintre ei?

Intrând în vagonul restaurant, îi zări pe Bouc şi pe doctorul Constantine stând de vorbă. Bouc părea deprimat.

— Iată-l, spuse el, văzându-l pe Poirot.

Apoi adăugă, în timp ce acesta se aşeza:

— Dacă rezolvi acest caz, *mon cher*, voi începe într-adevăr să cred în miracole!

— Te frământă, nu-i aşa?

— Dar bineînţeles că mă frământă. Din păcate, nu pricep nimic.

— De acord cu dumneata, spuse doctorul. Îl privi nerăbdător pe Poirot: Ca să fiu sincer, nu văd ce ai mai putea face.

— Nu? spuse Poirot absent.

Luă o ţigară din pachet şi o aprinse. Avea o privire visătoare.

— Pentru mine, asta-i toată frumuseţea cazului nostru, începu el. Nu putem folosi niciuna din metodele obişnuite. Aceşti oameni, cărora le-am înregistrat declaraţiile, au spus adevărul, sau au minţit? Nu avem niciun mijloc de a verifica acest lucru, cu excepţia celor pe care le putem născoci noi înşine. E şi ăsta un exerciţiu intelectual.

— Toate astea-s foarte frumoase, spuse Bouc. Vorba e, pe ce te sprijini?

— O să vă spun de îndată. Avem mărturiile

pasagerilor şi cele ale propriilor noştri ochi...

— Grozave mărturii, ale pasagerilor! Nu ne spun absolut nimic.

Poirot clătină din cap.

— Nu sunt de părerea dumitale, prietene. Declaraţiile călătorilor conţin câteva indicii interesante.

— Aşa o fi, spuse Bouc sceptic, dar eu nu le-am observat.

— Pentru că n-ai fost atent.

— Şi ce, mă rog, mi-a scăpat?

— Uite, numai un exemplu: prima declaraţie, cea a tânărului Macqueen. După părerea mea, o frază de-a lui e foarte importantă.

— Cea despre scrisori?

— Nu, nu aceea. După câte îmi amintesc, cuvintele lui au fost următoarele: „Călătoream mult. Domnul Ratchett voia să vadă lumea. Îl stânjenea faptul că nu cunoştea nicio limbă străină. Eram mai mult ghid decât secretar".

Se uită la doctor, apoi la Bouc.

— Cum? Nu remarcaţi? Oh, dar asta-i de neiertat, cu atât mai mult cu cât aţi mai avut încă o şansă să pricepeţi, chiar adineauri, când acelaşi Macqueen ne-a spus: „Eşti în aer, ca să spun aşa, dacă nu vorbeşti decât limba de-acasă".

— Vrei să spui că...? Bouc părea uluit.

— Într-un cuvânt, avem tot ce voiam să ştim. Ei bine, asta e! Ratchett nu vorbea deloc franţuzeşte. Şi totuşi, când conductorul s-a prezentat la el, după ce fusese sunat, o voce i-a spus în franţuzeşte că era o greşeală şi că nu dorea nimic. De altfel, era o frază perfect idiomatică, pe care n-ar fi putut-o folosi un om care nu ştia decât câteva cuvinte franţuzeşti. *„Ce*

n’est rien. Je me suis trompé”.

— E adevărat, strigă Constantine, înfierbântat. Ar fi trebuit să ne dăm seama! Acum îmi amintesc că ne-ai atras atenţia asupra lor, când ni le-ai repetat. Şi acum înţeleg de ce te-ai ferit să te încrezi în indicaţia ceasului sfărâmat pe care l-am găsit. Asta înseamnă că la unu fără douăzeci şi trei de minute, Ratchett era mort...

— Şi că cel care vorbea era asasinul lui! completă Bouc impresionat.

Poirot făcu un gest de dezaprobare.

— Să nu ne pripim. Şi să nu luăm drept bun mai mult decât ştim în realitate. Cred că e mai sigur să spunem că la acea oră, adică la unu fără douăzeci şi trei de minute, altcineva decât Ratchett se afla în compartimentul acestuia, şi că acest altcineva era fie francez, fie vorbea curent franţuzeşte.

— Eşti foarte prudent, bătrâne.

— Trebuie să înaintăm pas cu pas. Nu avem nicio dovadă reală că Ratchett era mort la acea oră.

— După câte îmi amintesc, un strigăt te-a sculat pe dumneata din somn.

— Da, într-adevăr.

— Într-un fel, spuse Bouc preocupat, această descoperire nu schimbă prea mult lucrurile. Ai auzit pe cineva mişcându-se alături. Acest cineva nu era Ratchett, ci celălalt. Îşi spăla, fără îndoială, mâinile de sânge, ştergea urmele şi ardea scrisoarea compromiţătoare. Apoi a aşteptat până când s-a făcut complet linişte şi, crezând că e în afară de orice primejdie şi că drumul e liber, a încuiat şi a zăvorât pe dinăuntru uşa dinspre coridor, a descuiat uşa de acces spre compartimentul doamnei Hubbard şi s-a strecurat înăuntru. De fapt, aşa ne-am gândit şi noi,

cu diferenţa că Ratchett fusese omorât cam cu o jumătate de oră mai devreme şi că ceasul fusese pus la unu şi un sfert, pentru a-i da un alibi.

— Un alibi nu prea grozav, spuse Poirot. Limbile ceasului arătau unu şi un sfert, adică tocmai momentul când ucigaşul a părăsit de fapt scena crimei.

— Adevărat, spuse Bouc puţin zăpăcit. Atunci, ce-ţi spune ceasul?

— Dacă limbile au fost mutate, spun dacă, atunci ora la care au fost puse trebuie să aibă o semnificaţie. Cel mai firesc ar fi să suspectăm pe oricine are un alibi serios pentru timpul indicat de ceas, adică unu şi un sfert.

— Da, da, spuse doctorul, raţionamentul e corect.

— Trebuie, de asemenea, să acordăm puţină atenţie momentului când a pătruns asasinul în compartiment. Mai precis – când anume i s-a oferit ocazia favorabilă pentru a face aceasta? Dacă nu cumva îl bănuim de complicitate pe adevăratul conductor, atunci putem conchide că singura ocazie a fost în timpul opririi trenului la Vincovici. După plecarea trenului din Vincovici, conductorul stătea cu faţa la coridor. Şi dacă în mod normal, niciunul dintre pasageri nu s-ar fi uitat la un însoţitor de vagon, singurul care ar fi remarcat prezenţa unui impostor ar fi fost tocmai adevăratul conductor. Dar în timpul opririi de la Vincovici, conductorul a coborât pe peron. Deci, calea era liberă.

— Şi, conform raţionamentului nostru anterior, asasinul trebuia să fie unul dintre călători, spuse Bouc. Deci, ne întoarcem de unde plecasem – care din ei?

Poirot zâmbi.

— Am întocmit o listă, spuse el. Consultând-o, vă puteţi reîmprospăta memoria.

Doctorul şi Bouc se aplecară asupra foii de hârtie pe care le-o întinse Poirot. Era concepută cu grijă, metodic; pasagerii erau trecuţi în ordinea în care fuseseră anchetaţi.

HECTOR MACQUEEN	- cetăţean american. Cuşeta numărul 6. Clasa a doua.
Motiv	Poate ruperea cârdăşiei cu cel asasinat?
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (De la miezul nopţii la 1.30 confirmat de colonelul Arbuthnot, iar de la 1.15 la 2 confirmat de către conductor).
Dovezi împotriva lui	Nici una.
Amănunte suspecte	Nici unul.
CONDUCTORUL — PIERRE MICHEL	- cetăţean francez.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Văzut de H.P. pe coridor, în intervalul în care s-a auzit vocea din compartimentul lui Ratchett, adică la 12.37. De la 1 la 1.16, confirmat de ceilalţi doi conductori).
Dovezi împotriva lui	Nici una.
Amănunte suspecte	Uniforma de conductor găsită constituie un punct în favoarea lui, întrucât se pare că era destinată să arunce bănuiala asupra lui.
EDWARD MASTERMAN	- cetăţean britanic. Cuşeta numărul 4. Clasa a doua.
Motiv	Probabil ruperea relaţiilor cu decedatul, al cărui valet era.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa.

Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	(Confirmat de Antonio Foscarelli). Nici una, exceptând faptul că e singurul bărbat având înălţimea şi talia potrivite pentru uniforma de conductor. Pe de altă parte, e puţin probabil că vorbeşte bine franţuzeşte.
DOAMNA HUBBARD *Motiv* *Alibi* *Dovezi împotriva ei sau amănunte suspecte*	- cetăţeană americană. Cuşeta numărul 3. Clasa întâi. Nici unul. De la miezul nopţii la 2 dimineaţa — nici unul. Povestea cu bărbatul din compartimentul ei, susţinută de declaraţiile lui Hardman şi ale cameristei Schmidt.
GRETA OHLSSON *Motiv* *Alibi*	- cetăţeană suedeză. Cuşeta nr 10. Clasa a doua. Nici unul. De la miezul nopţii la 2 dimineaţa (Confirmat de Mary Debenham). Notă. A fost ultima care l-a văzut pe Ratchett în viaţă.
PRINŢESA DRAGOMIROFF *Motiv* *Alibi* *Dovezi împotriva ei sau amănunte suspecte*	- cetăţeană franceză naturalizată. Cuşeta nr. 14. Clasa întâi. Cunoştinţă intimă a familiei Armstrong, naşă a Soniei Armstrong. De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Confirmat de conductor şi de cameristă). Nici una.
CONTELE ANDRENYI	- cetăţean ungur. Paşaport

	diplomatic. Cuşeta nr. 13. Clasa întâi.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Confirmat de conductor, fără să acopere intervalul de la 1 la 1.15).
CONTESA ANDRENYI	- vezi mai sus. Cuşeta 12.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. A luat trional și a dormit. (Confirmat de soţul ei. Sticluţa cu trional în dulăpiorul din baie).
COLONELUL ARBUTHNOT	cetăţean britanic. Cuşeta nr. 15. Clasa întâi.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. Stat de vorbă cu MacQueen până la 1.30. S-a dus în compartimentul lui şi nu l-a mai părăsit. (Confirmat de MacQueen şi de conductor).
Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	Curaţitorul de pipă.
CYRUS HARDMAN	- cetăţean american. Cuşeta nr. 16.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Confirmat de MacQueen şi de conductor).
Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	Nici una.
ANTONIO FOSCARELLI	- cetăţean american (de origină italiană). Cuşeta nr. 5. Clasa a doua.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Confirmat de Edward Masterman).
Dovezi împotriva lui	

sau amănunte suspecte	Nici una, exceptând faptul că arma folosită ar părea să se potrivească temperamentului său (a se vedea domnul Bouc).
MARY DEBENHAM *Motiv* *Alibi* *Dovezi împotriva ei sau amănunte suspecte*	cetăţeană britanică. Cuşeta nr. 11 Clasa a doua. Nici unul. De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Confirmat de Greta Ohlsson). Convorbirea surprinsă de H.P. şi refuzul ei de a o explica.
HILDEGARDE SCHMIDT *Motiv* *Alibi*	- cetăţeană germană. Cuşeta nr. 8. Clasa a doua. Nici unul. De la miezul nopţii la 2 dimineaţa. (Confirmat de conductor şi de stăpâna ei). S-a dus la culcare. Trezită de către conductor, în jurul orei 12.38, s-a dus la stăpâna ei.
NOTĂ:	Mărturiile pasagerilor sunt susţinute de declaraţia conductorului, potrivit căreia nimeni nu a intrat sau ieşit în sau din compartimentul lui Ratchett între miezul nopţii şi ora 1 (când conductorul s-a dus în celălalt vagon) şi între 1.15 şi 2.

— Înţelegeţi, spuse Poirot, acest document este numai un rezumat al declaraţiilor pe care le-am auzit, aranjat astfel din motive practice.

Bouc i-l dădu înapoi cu o figură necăjită.

— Nu m-a lămurit, spuse el.

— Poate că acesta e mai pe gustul dumitale, spuse Poirot, zâmbind, şi-i întinse o a doua foaie de hârtie.

Capitolul II
Zece întrebări

Pe hârtie era scris:

Lucruri care trebuie lămurite.
1. Batista cu iniţiala H. cui îi aparţine?
2. Curăţitorul de pipă. Lăsat de colonelul Arbuthnot, sau de cine?
3. Cine purta chimonoul vişiniu?
4. Cine era bărbatul sau femeia travestit(ă) în uniformă de conductor?
5. De ce indicau limbile ceasului 1.15?
6. A fost crima comisă la acea oră?
7. Sau mai devreme?
8. Sau mai târziu?
9. Putem fi siguri că Ratchett a fost înjunghiat de mai mult de o persoană?
10. Ar putea exista o altă explicaţie a rănilor sale?

— Bun, hai să vedem ce putem face, spuse Bouc, stimulat de această punere la încercare a inteligenţei sale. Să începem cu batista. Trebuie să procedăm foarte ordonat şi metodic.

— Bineînţeles, spuse Poirot, dând din cap satisfăcut.

Bouc continuă oarecum didactic.

— Iniţiala H ne pune pe urmele a trei oameni: doamna Hubbard, domnişoara Debenham, al cărei al

doilea nume e Hermione, şi camerista Hildegarde Schmidt.

— Ei, şi din acestea trei?

— Greu de spus. Dar cred că aş opta pentru domnişoara Debenham. După cum ştim, s-ar putea foarte bine ca cel de-al doilea nume să fie cel folosit. De asemenea, mai planează asupra ei şi alte bănuieli, cum ar fi convorbirea pe care ai auzit-o dumneata, *mon cher*, şi care e cam ciudată, ca şi refuzul ei de a da orice explicaţie.

— În ce mă priveşte, eu înclin spre americancă, spuse doctorul Constantine. Avem de-a face cu o batistă foarte scumpă, iar americanii, precum toată lumea ştie, nu prea se uită la bani.

— Deci amândoi o excludeţi pe cameristă? întrebă Poirot.

— Da. După cum spunea chiar ea, batista asta aparţine cuiva din lumea bună.

— Şi acum, a doua întrebare... curăţitorul de pipă. Este vorba de colonel, sau a lăsat-o altcineva?

— Asta e mai greu. Englezii nu înjunghie, aici ai dreptate. Înclin să cred că altcineva l-a lăsat, voind să-l compromită astfel pe englezul cel lungan.

— Aşa cum spuneai, domnule Poirot, începu doctorul, două indicii înseamnă prea multă neglijenţă. Sunt de aceeaşi părere cu domnul Bouc. Batista e, într-adevăr, o pură neatenţie, de aceea nimeni nu recunoaşte că ar fi a lui. În schimb, curăţitorul de pipă e un indiciu fals. În sprijinul acestei teorii, nu uita că Arbuthnot nu arată deloc încurcat şi recunoaşte deschis că fumează pipă şi că foloseşte acest tip de curăţitor.

— Raţionamentul e bun, spuse Poirot.

— Întrebarea a treia – cine a purtat chimonoul

vişiniu? continuă Bouc. La acest punct, vă mărturisesc că nu am nici cea mai vagă idee. Dumneata, doctore Constantine?

— Nici eu.

— Atunci, ne recunoaştem înfrânţi. La următoarea întrebare se pot da însă unele răspunsuri. Cine era bărbatul sau femeia care s-a travestit în uniformă de conductor? Ei bine, am putea indica sigur câţiva pasageri în afară de orice bănuială. Hardman, colonelul Arbuthnot, Foscarelli, contele Andrenyi şi Hector Macqueen sunt toţi prea înalţi. Doamna Hubbard, Hildegarde Schmidt şi Greta Ohisson sunt prea voinice. Rămân, deci, valetul, domnişoara Debenham, prinţesa Dragomiroff şi contesa Andrenyi... dar la fiecare din ei pare neverosimil! Greta Ohisson şi Antonio Foscarelli au jurat că domnişoara Debenham şi, respectiv, valetul nu au părăsit deloc compartimentele lor. Hildegarde Schmidt se jură şi ea că prinţesa a rămas tot timpul în compartimentul ei, iar contele Andrenyi ne-a spus că soţia lui a luat un somnifer. Prin urmare, pare imposibil să fi fost cineva... ceea ce e absurd!

— Vorba bătrânului nostru Euclid, murmură Poirot.

— Trebuie să fie totuşi unul din aceşti patru, spuse Constantine. Dacă nu cumva e cineva din afară care şi-a găsit o ascunzătoare, dar asupra acestui fapt am convenit că e imposibil.

Bouc trecu la următoarea întrebare de pe listă.

— Numărul 5. De ce arată limbile ceasului ora 1.15? Aş vedea aici două explicaţii. Fie că e opera asasinului, pentru a-şi stabili un alibi, şi pe urmă, vrând să iasă din compartiment, a fost împiedicat de forfota de afară, fie... o clipă... îmi vine o idee...

Ceilalţi doi aşteptară respectuos rezultatul agoniei

mentale cu care se lupta Bouc.

— Am prins-o, spuse acesta în cele din urmă. Nu asasinul travestit în uniformă a umblat la ceas, ci persoana pe care am denumit-o Al Doilea Asasin, persoana stângace, cu alte cuvinte, femeia cu chimonoul vişiniu. Aceasta soseşte mai târziu şi dă înapoi limbile ceasului, pentru a avea şi ea un alibi.

— Bravo, izbucni doctorul Constantine. Bine conceput.

— În realitate, spuse Poirot, Al Doilea Asasin l-a înjunghiat pe întuneric, nedându-şi seama că era mort, dar a dedus într-un fel oarecare că trebuie să aibă un ceas în buzunarul de la pijama, l-a scos, a dat limbile înapoi pe întuneric, şi după aceea l-a izbit, oprindu-l astfel la o anumită oră.

Bouc îl privi glacial.

— Ai dumneata o altă variantă, mai bună? îl întrebă el.

— Pentru moment... nu, recunoscu Poirot. Totuşi, cred că niciunul dintre voi nu a luat în considerare cel mai interesant indiciu pe care-l oferă ceasul.

— Are vreo legătură cu întrebarea numărul 6? se interesă doctorul. La această întrebare – dacă crima a fost comisă la 1.15 – eu răspund: Nu.

— De acord cu dumneata, spuse Bouc. Şi iată şi următoarea întrebare: A fost comisă mai devreme? Răspund: Da. Dumneata, doctore?

Doctorul dădu din cap, afirmativ.

— Da, dar şi întrebarea – a fost comisă mai târziu – poate primi un răspuns afirmativ. Accept teoria dumitale, domnule Bouc, şi cred că o împărtăşeşte şi domnul Poirot, deşi dânsul nu vrea să se destăinuiască. Primul Asasin a venit înainte de 1.15. Al Doilea Asasin – după 1.15. În ce priveşte faptul că

unul din ei era stângaci, n-ar trebui oare să încercăm să verificăm care din călători e stângaci?

— N-am neglijat complet acest capitol, spuse Poirot. Probabil că ai observat că am cerut fiecărui pasager să se iscălească sau să-şi scrie adresa. E greu de ajuns la o concluzie, deoarece unii oameni execută anumite acţiuni cu mâna dreaptă, şi altele cu stânga. Unii scriu cu dreapta, dar joacă golf cu stânga. Totuşi, am remarcat ceva. Fiecare persoană interogată a luat stiloul cu mâna dreaptă, în afară de prinţesa Dragomiroff care a refuzat să scrie.

— Prinţesa Dragomiroff? Imposibil! exclamă Bouc.

— Mă îndoiesc că ar fi avut forţa să dea o asemenea lovitură cu mâna stângă, spuse doctorul Constantine, încrezător. Există o rană care e rezultatul unei lovituri foarte puternice.

— Mai puternice decât te poţi aştepta de la o femeie?

— Nu, n-aş putea spune aşa ceva. Dar cred că pentru a provoca o asemenea rană, era nevoie de mai multă forţă decât poate avea o femeie în vârstă, iar fizicul prinţesei Dragomiroff e deosebit de fragil.

— S-ar putea să fie un caz de influenţare a fizicului de către psihic, spuse Poirot. Prinţesa Dragomiroff are o personalitate puternică şi o imensă putere de voinţă. Dar să lăsăm asta, deocamdată.

— Întrebările 9 şi 10. Putem fi siguri că Ratchett a fost înjunghiat de mai mult decât de o persoană? Şi ce altă explicaţie a rănilor s-ar putea da? După părerea mea, medical vorbind, nu poate exista nici o altă explicaţie a acelor răni. A presupune că un bărbat a lovit mai întâi slab şi apoi cu violenţă, mai întâi cu mâna dreaptă şi apoi cu stânga şi că după vreo jumătate de oră a mai lovit din nou într-un corp lipsit

de viaţă, pricinuind alte răni – ei bine, mi se pare cu totul absurd.

— Într-adevăr, spuse Poirot, e absurd. Şi crezi că existenţa a doi criminali nu e un lucru absurd?

— Precum ai spus şi dumneata, ce altă explicaţie s-ar putea găsi?

Poirot privea undeva înaintea lui.

— Asta mă întreb şi eu, spuse el, şi nu încetez să mă tot întreb.

Se lăsă pe speteaza scaunului.

— De acum înainte totul depinde de asta, zise el, ciocănindu-se cu degetul la frunte. Am trecut totul prin ciur. Faptele se află toate în faţa noastră, aranjate în ordine şi cu metodă. Pasagerii au trecut pe aici, unul câte unul, şi ne-au spus ce aveau de spus. Cunoaştem tot ce poate fi cunoscut... din afară, ca să spun aşa...

Îi zâmbi prietenos lui Bouc.

— Am cam făcut noi glume, nu-i aşa, în legătură cu metoda de a te aşeza şi a cugeta? Ei bine, sunt pe cale să-mi pun teoria în practică, aici, în faţa voastră. Şi voi trebuie să faceţi acelaşi lucru. Să închidem cu toţii ochii şi să cugetăm... Unul sau mai mulţi dintre pasageri l-a sau l-au omorât pe Ratchett. Care dintre ei?

Capitolul III
Unele fapte semnificative

Trecu un sfert de oră, fără ca nimeni să vorbească.

Bouc şi doctorul Constantine încercară să urmeze sfaturile lui Poirot. Se străduiau să găsească într-un labirint de detalii contradictorii soluţiei clare, cea mai bună.

Gândurile lui Bouc se înlănţuiau astfel:

„Bineînţeles, trebuie să mă gândesc. Dar tot timpul numai asta am făcut... Poirot crede, fără îndoială, că tânăra englezoaică e amestecată. Nu mă pot împiedica să cred că e cu totul improbabil... Englezii ăştia sunt deosebit de calculaţi. Poate pentru că nu au deloc imaginaţie. Dar nu asta e important. Se pare că italianul n-ar fi putut s-o facă. Păcat. Bănuiesc că valetul nu minte când spune că celălalt nu a părăsit compartimentul. De ce ar face-o? Nu-i deloc uşor să-i mituieşti pe englezi, sunt atât de inabordabili... Nu cred că o să-i dăm de capăt. Trebuie să vină să ne deszăpezească... probabil că sunt pe drum. Sunt atât de lenţi în părţile astea... trece nu ştiu cât până se hotărăsc să facă ceva. Iar poliţia de aici... or să fie tare sâcâitori şi plini de importanţă. Şi or să facă un tărăboi din toată afacerea asta. Nu dă peste ei prea des un asemenea noroc. Toate ziarele vor urla...”.

Şi tot aşa, gândurile lui Bouc parcurseră, în continuare, aceleaşi căi bătătorite de vreo sută de ori.

Între timp, doctorul Constantine se frământa:

„E ciudat omuleţul ăsta. Un geniu, sau numai un tip excentric? O să rezolve misterul? Imposibil. Nu văd nicio ieşire. E prea încurcat totul... Poate că fiecare a minţit... Dar oricum, nu ajută la nimic. Chiar dacă toţi mint, chiar dacă spun adevărul, nimic nu se schimbă. Dimpotrivă, rămâne la fel de încurcat. Foarte ciudate, rănile acelea. Nu înţeleg deloc... Ar fi fost mai uşor de priceput dacă l-ar fi împuşcat. După câte ştiu, gangsterii împuşcă. Curioasă ţară, America. Mi-ar place să mă duc acolo. Totul progresează într-o asemenea viteză. Când mă întorc acasă, trebuie să mă duc pe la Demetrius Zagone. El a fost în America şi e plin de idei moderne... Ce o fi făcând Zia acum? Dacă ar afla nevastă-mea...”.

Şi gândurile îi zburară spre problemele sale personale.

Hercule Poirot stătea foarte liniştit.

Ai fi putut crede că doarme.

Apoi, deodată, după un sfert de oră de completă nemişcare, fruntea începu să i se încreţească. Oftă încet şi murmură:

— În fond, de ce nu? Iar dacă-i aşa, atunci asta ar putea explica totul.

Deschise ochii. Erau verzi, ca de pisică. Spuse încet:

— *Eh bien,* am cugetat. Dar voi?

Pierduţi în raţionamentele lor, ceilalţi doi tresăriră brusc.

— Şi eu am cugetat, spuse Bouc puţin încurcat, dar n-am ajuns la nicio concluzie. Lămurirea crimei ţine de meseria dumitale, nu de a mea.

— Şi eu am reflectat cu cea mai mare seriozitate, spuse doctorul cu tupeu, revenind de pe unele tărâmuri cam personale. M-am gândit la unele teorii

posibile, dar niciuna nu mă satisface.

Poirot dădu din cap înţelegător, vrând parcă să spună: „Perfect. Asta şi aşteptam să-mi spuneţi. Mi-aţi dat tocmai sfaturile de care aveam nevoie”.

Se ridică în picioare, trase aer în piept, îşi mângâie mustaţa şi le vorbi ca un orator cu experienţă în faţa unei adunări:

— Prieteni, am revăzut faptele, am verificat de asemenea declaraţiile pasagerilor şi am ajuns la o concluzie. Întrevăd, nebulos deocamdată, o anumită explicaţie, care se potriveşte cu faptele, aşa cum le cunoaştem în momentul de faţă. E o explicaţie foarte îndrăzneaţă şi deocamdată nu pot fi sigur că este cea adevărată. Pentru a mă convinge definitiv, trebuie să fac anumite experienţe, să mai verific unele ipoteze.

Aş vrea, în primul rând, să menţionez anumite fapte care mi se par semnificative. Să începem cu observaţia prietenului nostru Bouc, făcută chiar în acest loc cu ocazia primului dejun pe care l-am luat împreună în tren. Spunea el atunci că suntem înconjuraţi de oameni din toate clasele, de toate vârstele şi naţionalităţile. Aşa ceva se întâmplă destul de rar în acest sezon. Vagonul Atena – Paris şi Bucureşti – Paris, spre exemplu, sunt aproape goale. Nu uitaţi de asemenea pasagerul care n-a mai venit. E un amănunt semnificativ. Apoi mai sunt şi alte elemente minore care dau de gândit, ca de pildă poziţia poşetei doamnei Hubbard, numele mamei doamnei Armstrong, metodele detective ale domnului Hardman, aluzia lui Macqueen cum că Ratchett însuşi ar fi ars hârtia pe care am găsit-o, numele de botez al prinţesei Dragomiroff, ca şi pata de grăsime de pe paşaportul familiei Andrenyi.

Ceilalţi doi se holbară la el.

— Nu vă spun nimic, aceste fapte? întrebă Poirot.

— Nu prea, recunoscu Bouc.

— Domnul doctor ce zice?

— Nu pricep nimic din ce ne-ai spus.

Între timp Bouc, care reţinuse partea concretă a celor spuse de prietenul său, căuta printre paşapoarte. Mormăind satisfăcut, scoase paşaportul contelui şi contesei Andrenyi şi-l deschise.

— La asta te referi? La pata asta?

— Da. E o pată de grăsime proaspătă. Observi unde apare?

— Da, la începutul rubricii cu semnalmentele soţiei contelui... mai exact la numele ei de botez. Dar mărturisesc că tot nu văd legătura.

— O s-o iau altfel. Să ne reîntoarcem la batista pe care am găsit-o la locul crimei.. După cum aminteam şi adineauri, trei pasageri au legătură cu litera H. Doamna Hubbard, domnişoara Debenham şi camerista Hildegarde Schmidt. Să analizăm cazul acestei batiste dintr-un alt unghi. Aveam de-a face, prieteni, cu o batistă extrem de scumpă, un obiect de lux, brodată de mână la Paris. Care dintre pasageri, lăsând pentru moment iniţiala, ar putea avea o astfel de batistă? În orice caz nu doamna Hubbard, o femeie onorabilă, fără prea mari pretenţii la îmbrăcăminte. Şi nici domnişoara Debenham: e tipul de englezoaică cu batiste de bună calitate, dar puteţi fi sigur că n-o să dea niciodată aproape două sute de franci pe batiste atât de fine. Şi cu atât mai puţin camerista. Dar există două femei în trenul acesta care pot, fără îndoială, să posede o astfel de batistă. Să vedem deci dacă putem găsi vreo legătură între ele şi iniţiala H. Cele două femei la care mă gândesc sunt prinţesa Dragomiroff...

— Al cărei nume de botez e Natalia, interveni Bouc

ironic.

— Exact. Şi numele ei de botez, cum v-am mai spus, este fără îndoială hotărâtor. Cealaltă femeie e contesa Andrenyi. Şi deodată, ceva ne atrage atenţia...

— Îţi atrage!

— Bine, îmi. Şi anume că numele ei de botez a fost modificat datorită unei pete de grăsime. Un accident şi nimic mai mult – ai fi tentat să spui. Dar nu uitaţi numele ei de botez, Elena. Închipuiţi-vă că în loc de Elena ar fi fost Helena. Majuscula H putea fi preschimbată în majuscula E, iar e-ul mic următor, asimilat foarte uşor primei litere... şi apoi o mică pată de grăsime care să acopere modificarea.

— Helena, strigă Bouc. Da, se potriveşte.

— Bineînţeles că se potriveşte! Caut să găsesc vreo confirmare, oricât de mică, şi o găsesc. Cartea de vizită de pe unul din geamantanele contesei e uşor umezită şi e tocmai aceea care are prima iniţială pe capacul geamantanului, iar restul literelor dispuse lateral. De fapt a fost scoasă, muiată bine şi pusă în alt loc.

— Începi să mă convingi, spus Bouc. Totuşi, contesa Andrenyi... cu siguranţă că...

— Acum, bătrâne, trebuie să încerci să priveşti cazul dintr-un punct de vedere cu totul diferit. Cum a fost plănuită să apară în ochii lumii această crimă? Nu uita că zăpada a dat peste cap toate planurile iniţiale ale asasinului. Să ne imaginăm pentru o clipă că nu e zăpadă, că trenul merge normal. Ce s-ar fi întâmplat în acest caz? Crima, după toate probabilităţile, ar fi fost descoperită dimineaţa la frontiera italiană. Macqueen ar fi scos la iveală scrisorile de ameninţare, domnul Hardman şi-ar fi spus povestea lui, doamna

Hubbard ar fi fost nerăbdătoare să spună cum a trecut un bărbat prin compartimentul ei, nasturele ar fi fost găsit şi el. Îmi închipui numai că două lucruri ar fi arătat altfel. Omul nostru ar fi trecut prin compartimentul doamnei Hubbard cu puţin înainte de ora unu... iar uniforma de conductor ar fi fost găsită la una din toalete.

— Vrei să spui că...?

— Vreau să spun că crima era plănuită să apară ca fiind comisă de către cineva din afară. S-ar fi dat astfel să se înţeleagă că asasinul a coborât din tren la Brod, unde trenul trebuia să sosească în mod normal la 0.58. Lucrurile ar fi fost în aşa fel aranjate, încât cineva să se fi întâlnit pe coridor cu ciudatul conductor. Uniforma ar fi fost lăsată undeva la vedere, pentru a arăta limpede cum s-au petrecut lucrurile. Deci, nicio bănuială nu ar fi planat asupra pasagerilor. Aşa trebuia, în intenţia asasinului, să apară crima celor din afară. Dar înzăpezirea trenului a schimbat toate datele problemei. Fără îndoială că asta şi explică de ce a rămas atât de mult asasinul în compartimentul victimei: aştepta ca trenul să plece. Dar, până la urmă, şi-a dat seama că trenul n-o să mai plece. Trebuia să urzească un alt plan. Acum s-ar fi ştiut că criminalul se mai află în tren.

— Da, aşa e, spuse Bouc nerăbdător. Toate astea le înţeleg. Dar cum rămâne cu batista?

— Mă întorc şi la ea, deşi pe o cale cam întortocheată. De la bun început trebuie să vă daţi seama că scrisorile de ameninţare sunt un fel de farsă. Ele au fost probabil copiate integral din cine ştie ce roman poliţist american. Nu sunt autentice ci, pur şi simplu, destinate poliţiei. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: l-au indus ele în eroare

pe Ratchett? După toate aparenţele, ar trebui să răspundem prin Nu. Instrucţiunile pe care i le-a dat lui Hardman par să indice un duşman „personal” precis, a cărui identitate o cunoştea bine. Asta, dacă luăm de bună declaraţia lui Hardman. Dar Ratchett a primit negreşit o scrisoare de cu totul altă natură, cea care se referea la copilul Armstrong şi din care am găsit un fragment în compartimentul lui. În cazul în care Ratchett nu şi-ar fi dat seama mai devreme, această scrisoare urma să-l facă să înţeleagă clar motivul pentru care viaţa îi era ameninţată. După cum v-am repetat tot timpul, această din urmă scrisoare nu era destinată să fie găsită. Prima grijă a asasinului a fost s-o distrugă. Şi iată, deci, a doua răsturnare a planurilor sale. Prima a fost zăpada, a doua a fost reconstituirea de către noi a fragmentului găsit.

Încercarea de a distruge acel bileţel nu poate însemna decât un singur lucru: că trebuie să fie în tren cineva într-atât de intim legat de familia Armstrong, încât găsirea acelui bileţel ar fi aruncat de îndată bănuiala asupra lui.

Ajungem acum şi la celelalte indicii pe care le-am descoperit. Trec peste curăţitorul de pipă, despre care am vorbit destul de mult. Ajungem din nou la batistă. Ei bine, descoperirea ei acuză nemijlocit pe cineva, a cărui iniţială a numelui e H, şi ne spune că ar fi fost pierdută acolo de acea persoană.

— Exact, spuse doctorul Constantine. Când persoana respectivă descoperă că şi-a pierdut batista, încearcă imediat să-şi modifice numele de botez.

— Ce repede mergi. Ajungi la o concluzie mult mai devreme decât îmi permit eu să o fac.

— Mai există şi o altă posibilitate?

— Bineînţeles că există. Să zicem, de pildă, că ai

comis o crimă şi că vrei să arunci bănuiala asupra altcuiva. Ei bine, ştii că în tren se află o anumită persoană, legată intim de familia Armstrong – o femeie. Să presupunem, apoi, că laşi la locul crimei o batistă a acelei femei... Ea va fi interogată, se va afla de legătura ei cu familia Armstrong... şi gata. În acelaşi timp, ai şi motiv, şi dovada compromiţătoare.

— Dar atunci, obiectă doctorul, persoana indicată, fiind inocentă, n-ar încerca să-şi ascundă identitatea.

— Crezi? Aceasta ar fi, într-adevăr, părerea unei comisii de anchetă. Dar eu cunosc natura umană, prietene, şi pot să-ţi spun că cea mai nevinovată persoană, pusă deodată în faţa posibilităţii de a fi judecată pentru crimă, şi-ar pierde capul şi ar face cele mai absurde lucruri. Nu, pata de grăsime şi schimbarea cărţii de vizită de pe geamantan nu dovedesc vinovăţia... ci numai că, din anumite motive, contesa Andrenyi doreşte să-şi ascundă identitatea.

— Ce legătură crezi că poate avea ea cu familia Armstrong? Ne-a spus că n-a fost niciodată în America.

— Întocmai. Ba mai mult, are o figură străină pentru noi, neobişnuită, şi mai vorbeşte şi stricat englezeşte, exagerând chiar. Dar nu-i prea greu de ghicit cine e. Aminteam adineauri numele mamei doamnei Armstrong. E vorba de Linda Arden, o foarte celebră actriţă, o foarte bună interpretă a lui Shakespeare. Gândiţi-vă la „Cum vă place”, la pădurea Arden şi la Rosalinda. De acolo şi-a luat actriţa numele. Dar Linda Arden, numele sub care a fost cunoscută pretutindeni în lume, nu era numele ei adevărat. S-ar putea să fi fost Goldenberg, căci se trăgea foarte probabil din Europa centrală, dintr-o

familie evreiască. Multe naţionalităţi au luat-o spre America. Ce-ar fi, domnilor, ca sora mai mică a doamnei Armstrong, încă un copil când a avut loc tragedia, să fie Helena Goldenberg, fiica mai mică a Lindei Arden, care s-a măritat cu contele Andrenyi, pe când acesta era ataşat la Washington?

— Dar prinţesa Dragomiroff spunea că s-a măritat cu un englez.

— Al cărui nume nu şi-l putea aminti. Vă întreb, prieteni, e posibil aşa ceva? Prinţesa Dragomiroff o iubea pe Linda Arden, aşa cum poate o adevărată doamnă să iubească o adevărată artistă. A fost naşa uneia dintre fiicele Lindei Arden. Ar uita ea atât de repede numele soţului celeilalte fiice? Puţin probabil. Nu cred că putem afirma cu siguranţă că prinţesa Dragomiroff a minţit. Ştia că Helena e în tren, o văzuse doar. Şi-a dat seama, de îndată ce a auzit cine era de fapt Ratchett, că Helena va fi suspectată. Ca atare, când am întrebat-o despre sora doamnei Armstrong, a minţit fără să şovăie o clipă... că s-a întâmplat mai de mult, că nu-şi poate aminti, dar că „Helena s-a măritat pare-se cu un englez”. Ceea ce e cât se poate de departe de adevăr.

Unul din chelneri intră pe uşa din fund şi se apropie de Bouc.

— Pot să servesc masa, domnule? Totul e pregătit.

Bouc privi spre Poirot. Acesta aprobă din cap.

— În orice caz, masa trebuie servită.

Chelnerul ieşi. Curând se auzi clopoţelul sunând şi vocea hotărâtă a chelnerului:

— Primul serviciu. Masa e servită...

Capitolul IV
Pata de grăsime de pe paşaportul contelui ungur

Poirot se aşează la o masă cu Bouc şi cu doctorul. Pasagerii din vagonul restaurant erau foarte liniştiţi. Vorbeau puţin. Până şi guraliva doamnă Hubbard era neobişnuit de tăcută. Murmură doar când se aşeză:

— Simt că n-am putere să pun ceva în gură.

Ceea ce n-o împiedică să se înfrupte din tot ce i se oferi, încurajată de către suedeză, care o îngrijea ca pe o bolnavă.

Înainte ca masa să fie servită, Poirot îl trase de mânecă pe chelnerul şef şi-i şopti ceva la ureche. Doctorul Constantine ghici de îndată despre ce e vorba, când observă că pe contele şi pe contesa Andrenyi îi servesc mereu ultimii. Astfel, după ce masa luă sfârşit, mai rămaseră o vreme până când li se făcu plata. Ca urmare, erau ultimii în vagonul restaurant.

Când, în cele din urmă, se ridicară şi se îndreptară spre uşă, Poirot se ridică brusc şi-i urmă.

— Iertaţi-mă, doamnă, v-a căzut batista, şi-i întinse batista fină, cu monogramă.

Ea o luă, o privi, apoi i-o dădu înapoi.

— Aţi greşit, domnule, nu e batista mea.

— Nu e a dumneavoastră? Sunteţi sigură?

— Absolut sigură, domnule.

— Şi totuşi, doamnă, are iniţiala dumneavoastră, H.

Contele făcu o mişcare bruscă. Poirot nu-i dădu atenţie. Privea ţintă la contesă. Aceasta era foarte calmă.

— Nu vă înţeleg, domnule. Iniţialele mele sunt E.A.

— Cred că nu-i adevărat. Numele dumneavoastră este Helena... şi nu Elena. Helena Goldenberg, fiica mai mică a Lindei Arden... Helena Goldenberg, sora doamnei Armstrong.

Se lăsă o tăcere grea. Atât contele cât şi contesa păliră. Poirot spuse pe un ton mai amabil:

— N-are niciun rost să negaţi. Acesta-i adevărul, nu-i aşa?

Contele izbucni furios:

— Vă întreb, domnule, cu ce drept...

Ea îl întrerupse punându-i mâna pe buze.

— Nu, Rudolph, lasă-mă să vorbesc. E inutil să negăm cele afirmate de acest domn. Ar fi mai bine să luăm loc şi să discutăm deschis.

Vocea i se schimbase. Mai păstra încă plinătatea sudică a tonului, dar devenise dintr-o dată mai tăioasă, mai hotărâtă. Era, pentru prima oară, o voce într-adevăr americană.

Contele rămase tăcut. Se supuse dorinţei ei şi se aşezară amândoi în faţa lui Poirot.

— Cele spuse de dumneavoastră, domnule, sunt întru totul adevărate, începu contesa. Sunt Helena Goldenberg, sora mai mică a doamnei Armstrong.

— Nu acelaşi lucru mi-aţi spus şi astăzi dimineaţă, doamnă contesă.

— Nu.

— De fapt, ceea ce soţul dumneavoastră şi dumneavoastră mi-aţi spus nu a fost altceva decât un lanţ de minciuni.

— Domnule! strigă contele, nemaiputându-se

stăpâni.

— Nu te înfuria, Rudolph. Domnul Poirot se exprimă cam brutal, dar ceea ce spune este incontestabil.

— Mă bucur că recunoaşteţi atât de sincer, doamnă. Aţi vrea să-mi spuneţi acum de ce procedaţi astfel şi, de asemenea, de ce-aţi modificat numele dumneavoastră de botez de pe paşaport?

— Numai eu am făcut asta, interveni contele.

Helena vorbi calm:

— Bineînţeles, domnule Poirot, puteţi ghici motivul meu... motivele noastre. Acest om care a fost asasinat este acelaşi cu cel care mi-a ucis nepoata, care a omorât-o pe sora mea, care i-a sfâşiat inima cumnatului meu. Trei dintre oamenii pe care-i iubeam cel mai mult şi care alcătuiau casa mea... lumea mea!

Vocea îi vibra de emoţie. În aceste momente recunoşteai în ea pe Linda Arden, a cărei forţă emoţională, pe scenă, mişcase publicul până la lacrimi.

— Din toţi pasagerii din tren, continuă ea mai liniştită, eu singură, probabil, aveam cele mai serioase motive să-l ucid.

— Şi nu l-aţi ucis, doamnă?

— Vă jur, domnule Poirot, şi soţul meu ştie şi vă poate confirma, că deşi am fost tentată serios s-o fac, niciodată nu am ridicat mâna împotriva acestui om.

— Vă dau cuvântul meu de onoare, domnilor, spuse contele, că noaptea trecută Helena n-a părăsit compartimentul. După cum v-am spus, a luat un somnifer. Este absolut nevinovată.

Poirot privi când la unul când la celălalt.

— Pe cuvântul meu de onoare, repetă, contele.

Poirot clătină uşor din cap.

— Şi totuşi, v-aţi asumat răspunderea să modificaţi

numele de pe paşaport?

— Domnule Poirot, începu contele pe un ton energic şi pătimaş, puneţi-vă în situaţia mea. Credeţi că m-aş fi putut împăca, chiar şi cu gândul, ca soţia mea să fie târâtă într-o anchetă poliţienească murdară? E nevinovată, ştiu, dar ea avea dreptate când vă spunea că din cauza legăturii de rudenie cu familia Armstrong, ar fi fost de îndată bănuită. Ar fi fost interogată, poate chiar arestată. Nu ştiu ce neşansă ticăloasă ne-a adus în acelaşi tren cu acest Ratchett, dar după cele întâmplate mi-am dat seama că nu-mi rămâne decât un singur lucru de făcut. Recunosc, domnule, v-am minţit... cu excepţia unui singur lucru, şi anume că soţia mea n-a ieşit deloc, astă-noapte, din compartimentul ei.

Vorbea cu atâta ardoare, încât era greu să fie contrazis.

— Nu spun că nu vă cred, domnule, zise Poirot încet. Ştiu că aparţineţi unei vechi familii nobile. Ar fi fost într-adevăr penibil dacă soţia dumneavoastră ar fi fost vârâtă într-o afacere poliţienească neplăcută. Aici vă înţeleg. Dar cum puteţi explica prezenţa batistei soţiei dumneavoastră în compartimentul lui Ratchett?

— Această batistă nu e a mea, domnule, spuse contesa.

— În ciuda iniţialei H?

— În ciuda iniţialei. Batistele mele seamănă cu aceasta, dar niciuna nu are exact acest model. Ştiu, bineînţeles, că nu pot spera să vă conving, dar vă asigur că aşa e. Această batistă nu-mi aparţine.

— Ar fi putut fi pusă acolo de cineva pentru a vă compromite?

Ea zâmbi puţin.

— Vreţi să mă forţaţi să recunosc, până la urmă, că e a mea? Dar vă spun, domnule Poirot, nu e.

Vorbea foarte convingător.

— Dacă batista nu-i a dumneavoastră, de ce aţi modificat atunci numele de pe paşaport?

De astă dată răspunse contele:

— Pentru că am auzit că a fost găsită o batistă cu iniţiala H pe ea. Am discutat împreună, înainte de a veni la convorbirea de azi dimineaţă. I-am atras atenţia Helenei că dacă s-ar observa că numele ei de botez începe cu H, atunci ar fi de îndată supusă unui interogatoriu mult mai riguros. Şi, de fapt, a fost atât de simplu să transform Helena în Elena.

— Aveţi stofă de mare criminal, domnule conte, remarcă Poirot, sec. O ingenuitate foarte naturală şi o hotărâre aparent lipsită de orice remuşcări de a înşela justiţia.

— Oh nu, nu vorbiţi aşa, se repezi contesa. Domnule Poirot, el n-a făcut decât să explice cum s-au petrecut lucrurile. Trecuse din franceză în engleză. Eram speriată... teribil de speriată. A fost atât de îngrozitor... atunci... şi din nou să fie răscolit totul. Şi să fiu bănuită şi poate aruncată în închisoare. Eram pur şi simplu înspăimântată, domnule Poirot. Nu ştiu dacă vă puteţi da seama?

Avea o voce fermecătoare, adâncă, convingătoare, vocea fiicei Lindei Arden, actriţa.

Poirot o privea grav.

— Dacă vreţi să vă cred, doamnă, şi vreau să vă cred... atunci trebuie să mă ajutaţi.

— Să vă ajut?

— Da. Motivul crimei se află undeva, în trecut, în acea tragedie care v-a zdrobit căminul şi v-a amărât viaţa. Introduceţi-mă în trecut, doamnă, ca să pot

găsi veriga care să explice tot ce s-a întâmplat acum.

— Ce-aş putea să vă spun? Toţi au murit. Şi repetă aproape plângând: Au murit cu toţii, cu toţii... Robert... Sonia... mica şi scumpa Daisy. Era atât de dulce, de fericită... şi avea nişte bucle minunate. Eram cu toţii nebuni după ea.

— A mai fost şi o altă victimă, doamnă. O victimă indirectă, s-ar putea spune.

— Biata Susanne? Da, pe ea o uitasem. Poliţia a interogat-o. Erau convinşi că ştie ceva. Poate o fi avut vreun amestec, dar fără să vrea. O fi stat, probabil, la taclale cu cine ştie cine, comunicându-i când ieşea Daisy la plimbare. Ancheta înainta groaznic de încet... şi ea a crezut că o socotesc vinovată. – O trecu un fior. – S-a aruncat de la fereastră. Oh, a fost îngrozitor!

Îşi ascunse faţa în mâini.

— Ce naţionalitate avea, doamnă?

— Era franţuzoaică.

— Care era numele ei de familie?

— E caraghios, dar nu-mi amintesc. Toţi îi spuneam Susanne. O fată destul de veselă. O iubea mult pe Daisy.

— Era îngrijitoare, nu-i aşa?

— Da.

— Şi cine era doică?

— O soră de la spital. O chema Stengelberg. Şi ea ţinea la Daisy... şi la sora mea.

— Acum, doamnă, aş vrea să vă gândiţi bine înainte de a-mi răspunde. De când sunteţi în tren, aţi întâlnit pe cineva cunoscut?

Contesa făcu ochii mari.

— Eu? Nu, pe nimeni.

— Dar prinţesa Dragomiroff?

— Ah, pe dânsa o cunosc, fireşte. Credeam că vă referiţi la cineva... la cineva de atunci.

— Întocmai, doamnă. Gândiţi-vă cu atenţie. Au trecut câţiva ani. E cineva care, poate, şi-a schimbat înfăţişarea.

Helena reflectă îndelung. În cele din urmă spuse:

— Nu, sunt sigură, nu e nimeni.

— Nu uitaţi că dumneavoastră înşivă eraţi o fetişcană pe atunci. Nu aveaţi pe cineva care să vă supravegheze lecţiile, sau să aibă grijă de dumneavoastră?

— Oh, ba da, aveam un cerber, un fel de guvernantă pentru mine şi secretară pentru Sonia. Era englezoaică, sau mai degrabă scoţiană... o femeie solidă, cu părul roşu.

— Cum o chema?

— Domnişoara Freebody.

— Tânără sau bătrână?

— Mi se părea tare bătrână. Dar nu cred să fi avut mai mult de patruzeci de ani. Dar mai mult se ocupa de mine Susanne, şi tot ea avea grijă şi de îmbrăcămintea mea.

— Altcineva nu mai era?

— Numai servitori.

— Şi sunteţi sigură, absolut sigură, că n-aţi recunoscut pe niciunul în tren?

Capitolul V
Numele de botez al Prinţesei Dragomiroff

În timp ce contele şi contesa se îndepărtau, Poirot se întoarse spre prietenii săi.

— Vedeţi, facem progrese.

— Excelentă treabă, spuse Bouc, încântat. În ce mă priveşte, nici nu mi-ar fi trecut prin cap vreodată să-i bănuiesc pe contele şi pe contesa Andrenyi. Recunosc că i-am socotit în afară de orice bănuială. Cred că nu e nicio îndoială că ea a comis crima? E cam trist. Totuşi, n-o s-o ghilotineze. Există circumstanţe atenuante. Are să ia câţiva ani de închisoare, şi gata.

— Văd că eşti absolut sigur de vinovăţia ei.

— Dragul meu prieten, crezi că mai există vreo îndoială? Am crezut că maniera ta calmă de a te purta cu ea era numai pentru a calma spiritele, până când ne vom deszăpezi şi vom preda cazul poliţiei.

— N-ai încredere în cuvântul de onoare al contelui că soţia lui e nevinovată?

— *Mon cher*, fireşte, ce altceva ar fi putut să spună? O adoră şi vrea s-o salveze! Minte foarte bine, ca un mare senior, dar tot minciună rămâne.

— Ei bine, ştii că mi-a trecut prin cap ideea absurdă că s-ar putea să nu mintă.

— Nu, nu se poate. Nu uita batista. Batista spune totul.

— Eu nu sunt aşa de sigur în privinţa acestei batiste. Aminteşte-ţi că ţi-am spus mereu că există

două posibilităţi în ce priveşte apartenenţa acestei batiste.

— Totuşi...

Bouc se opri brusc. Uşa de la capătul vagonului se deschise şi intră prinţesa Dragomiroff. Veni drept spre ei. Toţi trei se ridicară în picioare.

Ignorându-i pe ceilalţi, prinţesa i se adresă lui Poirot:

— Am impresia, domnule, îi spuse, că aveţi o batistă de-a mea.

Poirot privi triumfător înspre prietenii săi.

— Aceasta este, doamnă?

O scoase şi-o întinse prinţesei.

— Da. Are iniţiala mea în colţ.

— Dar, doamnă prinţesă, aici văd litera H, spuse Bouc. Numele dumneavoastră de botez, dacă-mi permiteţi, este Natalia.

Ea îl privi cu răceală.

— Exact, domnule. Batistele mele au iniţialele scrise în ruseşte. În alfabetul rus, H înseamnă N.

Bouc păru cam descumpănit. Era ceva în această bătrână neîmblânzită care-l tulbura.

— În timpul anchetei de azi dimineaţă, nu ne-aţi spus că batista vă aparţine.

— Nu m-aţi întrebat, i-o tăie sec prinţesa.

— Fiţi bună şi luaţi loc, doamnă, spuse Poirot.

Ea oftă.

— Cred că ar fi mai bine. Şi, după ce se aşează, urmă: Nu trebuie să faceţi prea mult caz de batistă, domnilor. Următoarea dumneavoastră întrebare va fi: cum a ajuns batista mea lângă cadavru? Răspunsul meu este: habar n-am.

— Într-adevăr, nu ştiţi?

— Întocmai.

— Vă rog să mă scuzaţi, doamnă, dar cum putem noi verifica adevărul spuselor dumneavoastră?

Poirot pronunţă aceste cuvinte foarte încet. Prinţesa Dragomiroff răspunse dispreţuitor:

— Spuneţi asta, bănuiesc, fiindcă nu v-am informat că Helena Andrenyi este sora doamnei Armstrong?

— Într-adevăr, ne-aţi minţit cu bună ştiinţă în această privinţă.

— Fireşte. Şi aş face-o din nou. Mama ei îmi era prietenă. Cred, domnilor, în loialitatea faţă de prieteni, faţă de o familie.

— Şi nu credeţi că e datoria dumneavoastră cea mai înaltă să sprijiniţi justiţia?

— În acest caz cred că justiţia, adevărata justiţie, a fost făcută.

Poirot se aplecă spre ea.

— Căutaţi să înţelegeţi situaţia mea, doamnă. Chiar în ce priveşte batista, pot să vă cred? Sau, de fapt, vreţi s-o apăraţi pe fiica prietenei dumneavoastră?

— Oh, înţeleg ce vreţi să spuneţi. Zâmbi răutăcios. Ei bine, domnilor, declaraţia mea poate fi uşor dovedită. Vă voi da adresa din Paris a lenjeresei mele. N-aveţi decât s-o arătaţi şi veţi afla că a fost făcută la comanda mea, cam cu un an în urmă. Batista e a mea, domnilor.

Se ridică.

— Mai aveţi altceva să mă întrebaţi?

— Camerista dumneavoastră, doamnă, ar fi putut recunoaşte batista?

— Bineînţeles. A văzut-o şi n-a spus nimic? Ei bine, asta înseamnă că şi ea poate fi loială.

Se înclină şi ieşi.

— Deci aşa stau lucrurile, murmură Poirot. Observasem eu o uşoară ezitare la cameristă, când

am întrebat-o dacă ştie a cui e batista. Nu era sigură dacă trebuie să recunoască sau nu că e a stăpânei sale. Dar cum se potriveşte asta cu teoria mea? Mda, s-ar putea, de ce nu?

— Ah, exclamă Bouc, cu un gest caracteristic, e teribilă bătrâna.

— Ar fi putut să-l omoare pe Ratchett? îl întrebă Poirot pe doctor.

Acesta clătină din cap.

— Loviturile acelea de o mare forţă, care au străpuns muşchii, n-ar fi putut fi date niciodată de o persoană cu un fizic atât de fragil.

— Dar cele mai slabe?

— Cele mai slabe, da.

— Mă gândesc, spuse Poirot, la întâmplarea de azi dimineaţă, când i-am spus că forţa ei stă în voinţă mai curând decât în braţe. Era o capcană, această remarcă. Voiam să văd dacă se va uita la braţul drept, sau la stângul. S-a uitat la amândouă. Dar mi-a dat un răspuns ciudat. Mi-a spus: „Nu, n-am putere în ele. Nici nu ştiu dacă trebuie să mă bucur sau nu”. Un răspuns curios... care îmi întăreşte convingerile despre crimă.

— Nu rezolvă însă problema criminalului stângaci.

— Nu. Apropo, aţi observat că contele Andrenyi îşi ţine batista în buzunarul drept de la piept?

Bouc făcu semn că nu. Gândurile îi zburau la revelaţiile uimitoare din ultima jumătate de oră. Murmură:

— Minciuni... şi iarăşi minciuni. Mă uluieşte cantitatea de minciuni pe care ne-au debitat-o azi dimineaţă.

— Mai sunt încă altele de descoperit, spuse Poirot voios.

— Crezi?

— Aş fi foarte descumpănit dacă n-ar fi aşa.

— Atâta duplicitate... e îngrozitor, spuse Bouc. Dar se pare că nu-ţi displace, adăugă el reprobator.

— Are următorul avantaj, spuse Poirot. Dacă-l pui pe cel care minte faţă în faţă cu adevărul, atunci de obicei recunoaşte, adeseori pur şi simplu pentru că e surprins. Totul e numai să ghiceşti just, şi obţii efectul scontat. Aceasta e singura metodă de a descurca un caz ca al nostru. Iau fiecare pasager pe rând, meditez asupra declaraţiilor sale, şi îmi spun: „Dacă acesta minte, şi celălalt minte, în ce punct minte, şi de ce o face?”. Şi îmi răspund: dacă minte – reţineţi pe dacă – asta se poate întâmpla numai pentru cutare motiv şi în cutare punct. Această metodă a reuşit foarte bine cu contesa Andrenyi. Să încercăm s-o aplicăm şi altor persoane.

— Şi presupunând că se întâmplă să nu ghiceşti?

— Atunci o persoană, în orice caz, va fi în afară de orice bănuială.

— Aha, metoda prin eliminare.

— Întocmai.

— Şi cine va fi următorul?

— Acel pukka sahib care e colonelul Arbuthnot.

Capitolul VI
O a doua întrevedere cu colonelul Arbuthnot

Se vedea bine că această a două vizită în vagonul restaurant nu-i prea făcea plăcere colonelului Arbuthnot. Faţa lui avea o expresie rebarbativă.

— Ei bine? întrebă el, aşezându-se.

— Toate scuzele mele pentru acest al doilea deranj, începu Poirot. Dar mai sunt unele informaţii pe care cred că ni le puteţi da.

— Într-adevăr? Nu prea-mi vine să cred.

— Să începem cu acest curăţitor de pipă. Îl vedeţi?

— Da.

— Vă aparţine?

— Nu ştiu. Nu obişnuiesc să le însemn.

— Sunteţi conştient de faptul că sunteţi singurul dintre pasagerii vagonului Istanbul – Calais care fumează pipă?

— În acest caz, e probabil al meu.

— Ştiţi unde a fost găsit?

— Habar n-am.

— A fost găsit lângă cadavrul lui Ratchett.

Colonelul ridică din sprâncene.

— Puteţi să ne spuneţi, domnule colonel, cum a reuşit să ajungă acolo?

— Dacă credeţi că l-am lăsat eu acolo, vă înşelaţi.

— Aţi intrat la un moment dat în compartimentul lui Ratchett?

— Nici măcar n-am stat de vorbă cu el.

— N-aţi stat niciodată de vorbă cu el şi nici nu l-aţi ucis?

Sprâncenele colonelului se arcuiră din nou, ironic.

— Dacă aş fi făcut-o, mă îndoiesc că v-aş fi înştiinţat. Dar de fapt, nu l-am ucis.

— Bine, murmură Poirot. De altfel, n-are nicio importanţă.

— Poftim?

— Spuneam că n-are nicio importanţă.

— Oh!

Colonelul păru surprins. Se uită la Poirot stingherit.

— Înţelegi, continuă Poirot, curăţitorul nu prezintă nicio importanţă. Eu însumi pot găsi vreo alte unsprezece explicaţii satisfăcătoare ale prezenţei lui acolo.

Arbuthnot îl privi şi mai uimit.

— De fapt, vă chemasem pentru cu totul altceva, urmă Poirot. Domnişoara Debenham poate v-a spus că am auzit, fără să vreau, câteva cuvinte pe care vi le-a adresat în gara Konia?

Arbuthnot nu-i răspunse.

— Vă spunea: „Nu acum... când totul se va termina, când o să rămână totul undeva în urmă, departe”. Ştiţi la ce se refereau aceste cuvinte?

— Îmi pare rău, domnule Poirot, dar refuz să răspund la această întrebare.

— De ce?

— Vă sugerez s-o întrebaţi pe domnişoara Debenham însăşi care e sensul acestor cuvinte, răspunse el rigid.

— Am făcut-o.

— Şi a refuzat?

— Da.

— Atunci, cred că este absolut limpede, chiar şi pentru dumneavoastră, că gura îmi va fi ferecată.

— Nu vreţi să dezvăluiţi secretul unei doamne?

— Puteţi s-o luaţi şi aşa, dacă vreţi.

— Domnişoara Debenham mi-a spus că era vorba de o chestiune personală.

— Atunci, de ce n-o credeţi?

— Din cauză că domnişoara Debenham, domnule colonel, este ceea ce se poate numi o persoană foarte suspectă.

— E absurd, izbucni, colonelul, înfierbântat.

— Nu e deloc absurd.

— N-aveţi nicio probă împotriva ei.

— Doar faptul că domnişoara Debenham a fost guvernantă în casa Armstrong, pe vremea când a fost răpită micuţa Daisy Armstrong!

Se lăsă o tăcere absolută.

Poirot dădu din cap cu blândeţe.

— Vedeţi, spuse el, ştim mai mult decât bănuiaţi. Dacă domnişoara Debenham e nevinovată, de ce ascunde acest lucru? De ce mi-a spus că n-a fost niciodată în America?

Colonelul îşi drese glasul.

— Poate vă înşelaţi.

— Nu mă înşel deloc. De ce m-a minţit domnişoara Debenham?

Colonelul ridică din umeri.

— Ar fi mai bine s-o întrebaţi pe ea. Totuşi, cred că vă înşelaţi.

Poirot chemă pe unul din chelneri.

— Du-te şi roag-o pe doamna de la cuşeta numărul 11 să fie atât de bună şi să poftească aici.

— Bine, domnule.

Cei patru bărbaţi rămaseră tăcuţi. Figura

colonelului, ţeapănă, impasibilă, părea cioplită în lemn. Chelnerul reveni.

— Am anunţat-o, domnule.

— Mulţumesc.

Peste câteva clipe, Mary Debenham intră în vagonul restaurant.

Capitolul VII
Identitatea lui Mary Debenham

Nu purta pălărie. Ţinea capul foarte drept, parcă într-un gest de sfidare. Părul strâns la ceafă, nările-i arcuite sugerau imaginea unei corăbii despicând vajnic valurile agitate ale oceanului. În aceste momente, era frumoasă.

Se uită o clipă la Arbuthnot, doar o clipă. I se adresă lui Poirot:

— Aţi vrut să mă vedeţi?

— Voiam să vă întreb, domnişoară, de ce ne-aţi minţit azi dimineaţă?

— V-am minţit? Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— Ne-aţi ascuns că pe vremea tragediei ce s-a abătut asupra familiei Armstrong, eraţi de fapt în America, în casa lor. Mi-aţi spus că n-aţi fost niciodată în America.

Observă tresărirea ei de o clipă, apoi efortul de a se stăpâni.

— Da, răspunse ea, e adevărat.

— Nu, domnişoară, e fals.

— Nu m-aţi înţeles. Vreau să spun că e adevărat că v-am minţit.

— Ah, deci recunoaşteţi?

Buzele i se arcuiră într-un zâmbet.

— Desigur. Din moment ce-aţi aflat.

— Sunteţi cel puţin sinceră, domnişoară.

— Ce altceva aş putea face?

— Fireşte. Şi acum, domnişoară aş putea să cunosc motivul atitudinii dumneavoastră?

— Credeam că sare în ochi, domnule Poirot.

— În ai mei n-a sărit, domnişoară.

Ea continuă cu o voce calmă, egală, puţin aspră:

— Trebuie să-mi câştig existenţa.

— Adică...

Mary Debenham ridică ochii şi-l privi cu seriozitate.

— Ce ştiţi dumneavoastră, domnule Poirot, despre lupta pentru a obţine şi a păstra o slujbă decentă? Credeţi că o femeie care a fost reţinută în legătură cu o crimă, al cărui nume şi poate fotografia au apărut în ziarele englezeşti... În fine, credeţi că o englezoaică din clasa mijlocie va mai fi dispusă să angajeze această femeie, ca guvernantă a copiilor ei?

— Nu văd de ce nu... dacă nu sunteţi în niciun fel pătată.

— Oh, pătată! Nu despre asta-i vorba... ci despre publicitate! Până acum, domnule Poirot, am avut succes în viaţă. Am avut slujbe plăcute, bine plătite. Nu avea rost să-mi risc poziţia câştigată, când oricum, ceea ce vă puteam spune nu aducea cine ştie ce lămurire.

— Îndrăznesc să vă atrag atenţia, domnişoară, că eu aş fi fost cel mai în măsură să apreciez asta.

Ea ridică din umeri.

— M-aţi fi putut ajuta, de pildă, în privinţa identificărilor.

— Nu înţeleg...

— E oare posibil, domnişoară, să nu fi recunoscut în contesa Andrenyi pe sora mai tânără a doamnei Armstrong, de care aţi avut grijă la New York?

— Contesa Andrenyi? Nu. Clătină din cap. Poate că vi se va părea extraordinar, dar n-am recunoscut-o.

Era încă destul de mică pe atunci. Au trecut mai mult de trei ani de la acele evenimente. E drept, contesa îmi amintea de cineva şi îmi tot băteam capul să aflu. Dar pare atât de străină, încât n-am făcut deloc legătura între ea şi şcolăriţa americancă. E adevărat că nu m-am uitat la ea decât întâmplător, în vagonul restaurant. Îi remarcasem mai mult îmbrăcămintea decât figura... Zâmbi vag. Aşa sunt femeile! Şi apoi, aveam problemele mele.

— Nu vreţi să-mi dezvăluiţi secretul dumneavoastră, domnişoară?

Vocea lui Poirot era foarte blândă şi convingătoare.

Ea răspunse aproape şoptit.

— Nu pot... nu pot...

Şi deodată, pe neaşteptate, izbucni în plâns, ascunzându-şi faţa între mâini. Plângea de parcă avea inima zdrobită. Colonelul sări în picioare şi se apropie stângaci de ea.

— Eu... ascultă-mă...

Se opri şi se întoarse ameninţător spre Poirot.

— O să-ţi rup oasele blestemate, maimuţă ticăloasă şi înfumurată, spuse el.

— Domnule! protestă Bouc.

Arbuthnot se întoarse către Mary Debenham.

— Mary... pentru numele lui Dumnezeu...

Ea se ridică în picioare.

— Nu-i nimic. Mi-am revenit. Nu mai aveţi nevoie de mine, nu-i aşa, domnule Poirot? Dacă totuşi mai e ceva, mă găsiţi în compartimentul meu. Oh, ce proastă sunt... ce proastă sunt!

Şi ieşi, fugind aproape. Arbuthnot, înainte de a o urmă, se mai întoarse o dată către Poirot.

— Domnişoara Debenham nu are nicio legătură cu această poveste, niciuna, înţelegi? Iar dacă o să vă

mai amestecaţi unde nu trebuie şi îi amărâţi zilele, o să aveţi de-a face cu mine.

Şi ieşi, trântind uşa.

— Îmi place să văd un englez înfuriat, spuse Poirot. Sunt foarte amuzanţi. Cu cât sunt mai tulburaţi, cu atât îşi controlează mai puţin limbajul.

Pe Bouc însă nu-l interesau deloc reacţiile emotive ale englezilor. În schimb, era plin de admiraţie pentru prietenul său.

— *Mon cher*, eşti grozav! strigă el. Din nou ai reuşit să ghiceşti. Extraordinar!

— E nemaipomenit cum îi dibui, spuse doctorul entuziasmat.

— Oh, de astă dată n-am avut niciun merit. N-am ghicit deloc. Contesa Andrenyi mi-a spus, practic, tot.

— Cum? Nu se poate!

— Vă amintiţi că am întrebat-o despre guvernanta, sau însoţitoarea ei? Eram convins că dacă Mary Debenham are vreun amestec, atunci trebuie să fi avut o astfel de slujbă la familia Armstrong.

— Da, dar contesa Andrenyi a vorbit de o persoană cu totul diferită.

— Întocmai. O femeie înaltă, între două vârste, cu părul roşu, cum să vă spun, într-atât de exact contrariul domnişoarei Debenham, încât prea bătea la ochi. Apoi a trebuit să născocească la repezeală un nume, şi asociaţia inconştientă de idei a trădat-o. Ne-a spus că o chema domnişoara Freebody, nu-i aşa?

— Da.

— Ei bine, s-ar putea să nu ştiţi, dar există un magazin la Londra, care s-a numit până nu de mult „Debenham şi Freebody”. Obsedată de numele de Debenham, trebuia să găsească repede un alt nume, şi primul care i-a venit în minte a fost Freebody.

Firește, mi-am dat seama imediat.

— Deci, încă o minciună. De ce-o fi făcut-o?

— Din loialitate, poate. Asta însă cam încurcă lucrurile.

— Pe legea mea, izbucni Bouc, dar ce, fiecare persoană din acest tren minte?

— Tocmai asta, spuse Poirot, va trebui să aflăm.

Capitolul VIII
Alte dezvăluiri surprinzătoare

— De acum nu mă mai mir de nimic, spune Bouc. De nimic! Chiar dacă se dovedeşte că fiecare pasager din tren a fost în casa Armstrong, tot n-o să mă mir.

— Asta-i o observaţie foarte înţeleaptă, spuse Poirot. Te-ar interesa să afli ce mai are de spus suspectul dumitale numărul unu, italianul?

— Vrei să-ţi pui din nou la încercare flerul dumitale infailibil?

— Întocmai.

— E într-adevăr un caz absolut extraordinar, spuse doctorul Constantine.

— Nu, este foarte normal.

Bouc ridică braţele într-un gest comic de disperare.

— Dacă asta numeşti dumneata normal, prietene...

Nu-şi mai găsea cuvintele.

Între timp, Poirot îl rugă pe chelner să-l poftească pe Antonio Foscarelli.

Italianul cel voinic sosi de îndată. Avea o privire îngrijorată. Se uita nervos, într-o parte şi-n alta, ca un animal hăituit.

— Ce mai doriţi? N-am nimic să vă spun... nimic, auziţi? *Per Dio...* Pocni cu pumnul în masă.

— Ba da, mai ai ceva să ne spui, zise Poirot ferm. Adevărul!

— Adevărul!

Aruncă o privire neliniştită spre Poirot. Siguranţa şi

buna lui dispoziţie dispăruseră.

— Bineînţeles. S-ar putea să-l ştiu de pe acum. Dar ar fi mai bine pentru dumneata dacă ni l-ai spune aşa, spontan.

— Vorbiţi ca cei de la poliţia americană. „Puneţi cărţile pe masă”, aşa îţi spun, „cărţile pe masă”.

— Aha, deci ai avut de-a face cu poliţia din New York?

— Nu, niciodată. N-au găsit nicio dovadă împotriva mea, deşi nu s-ar putea spune că nu s-au străduit.

— Asta se întâmpla pe vremea cazului Armstrong, nu-i aşa? Dumneata erai şoferul?

Întâlni privirea italianului. Nervii acestuia cedară. Arătă deodată ca un balon dezumflat.

— Dacă ştiţi... de ce mă mai întrebaţi?

— De ce ai minţit azi-dimineaţă?

— Motive de afaceri. În afară de asta, n-am încredere în poliţia iugoslavă. N-ar fi făcut dreptate unui italian.

— Poate că tocmai, ţi-ar fi făcut!

— Nu, nu. N-am avut nicio legătură cu treaba de astă-noapte. Nici n-am ieşit din compartimentul meu. Englezul cel morocănos poate să vă spună. Nu eu l-am omorât pe porcul ăsta... pe Ratchett. N-aveţi nicio dovadă împotriva mea.

Poirot scria ceva pe o foaie de hârtie. Îl privi pe italian şi îi spuse:

— Foarte bine. Poţi să pleci.

Foscarelli rămase locului, neliniştit.

— Nu vă daţi seama că n-am niciun amestec?

— Am spus că poţi pleca.

— E o conspiraţie. Vreţi să mă compromiteţi? Şi toate astea pentru un porc de câine care de mult trebuia să fi sfârşit pe scaunul electric! E o infamie că

nu s-a întâmplat aşa. Dacă aş fi fost eu... dacă m-ar fi arestat pe mine...

— Dar n-ai fost dumneata. Dumneata n-ai niciun amestec în răpirea copilului.

— Ce tot vorbiţi? Micuţa de ea... era bucuria casei. Tonio, aşa-mi zicea. Se aşeza în maşină şi lua volanul cu mânuţele. Toţi o adorau! Chiar şi cei de la poliţie au înţeles asta până la urmă. Ah, drăguţa de ea...

Vocea i se frânse. Avea lacrimi în ochi. Se întoarse brusc şi ieşi din vagon.

— Pietro, strigă Poirot.

Chelnerul veni în fugă.

— Numărul 10, doamna Ohisson.

— Bine, domnule.

— Alta? strigă Bouc. Ah, nu... nu se mai poate. Îţi spun că aşa nu se mai poate.

— *Mon cher*, dar trebuie să aflăm. Chiar dacă până la urmă reiese că fiecare din tren a avut un motiv să-l ucidă pe Ratchett, noi tot trebuie să aflăm. Şi odată ce am aflat, putem, în sfârşit, stabili cine-i vinovatul.

— Mi se învârteşte capul, mormăi Bouc.

Chelnerul îi făcu loc să intre, cu multă amabilitate, Gretei Ohisson, care plângea amarnic.

Se prăbuşi pe scaunul din faţa lui Poirot şi îşi îngropă faţa într-o batistă mare.

— Nu trebuie să vă faceţi griji, domnişoară. Poirot o bătu pe umăr. Să ne spuneţi adevărul în câteva cuvinte, asta-i tot ce vă cerem. Aţi fost îngrijitoarea micuţei Daisy Armstrong?

— Da, aşa e... e adevărat, articulă printre lacrimi nefericita femeie. Ah, era un înger, un îngeraş dulce şi plin de viaţă. N-avusese parte decât de bunătate şi dragoste... şi deodată... răpită de acel ticălos... şi aşa de crud s-a purtat cu ea... şi sărmana maică-sa... şi

cealaltă micuţă care nici n-a apucat să deschidă ochii. Nu puteţi înţelege... nu puteţi şti... dacă aţi fi fost acolo ca şi mine... dacă aţi fi văzut toată tragedia aceea îngrozitoare... Ar fi trebuit să vă spun adevărul despre mine, azi-dimineaţă. Dar eram speriată... foarte speriată. M-am bucurat atâta că ticălosul acela e mort şi că n-o să mai poată omorî sau chinui alţi copilaşi. Ah! nu pot să vorbesc... nu-mi găsesc cuvintele...

Se cutremura toată de plâns. Poirot o bătea blând pe umăr.

— Vă înţeleg... Înţeleg tot ce mi-aţi spus. N-o să vă mai întreb nimic. Mi-e suficient că aţi recunoscut. Înţeleg, credeţi-mă.

Suspinând, nefiind în stare să scoată niciun cuvânt, Greta Ohisson se ridică şi se îndreptă, împleticindu-se, spre uşă. În dreptul uşii se ciocni de un bărbat care tocmai intra.

Era valetul, Masterman. Veni drept spre Poirot şi vorbi în felul său liniştit, fără nicio emoţie.

— Sper că nu vă deranjez, domnule. M-am gândit că e cel mai bine să vin de îndată şi să vă spun adevărul. În timpul războiului, am fost ordonanţa colonelului Armstrong, şi apoi i-am slujit ca valet la New York. Trebuie să recunosc că azi-dimineaţă v-am ascuns acest lucru. A fost foarte urât din partea mea, domnule, şi m-am gândit că e mai bine să vin să vă mărturisesc deschis. Dar sper că nu-l bănuiţi pe Tonio. Bietul Tonio, domnule, nu s-ar atinge nici măcar de o muscă. Şi pot să jur că n-a părăsit compartimentul astă-noapte. Aşa că, vedeţi, domnule, el n-ar fi putut-o face. O fi el străin, dar e un om foarte blând... nu ca italienii aceia ticăloşi, ucigaşi, despre care tot scriu ziarele.

Se opri. Poirot îl privea fix în ochi.

— Asta-i tot ce ai de spus?

— Tot, domnule.

Văzând că Poirot nu mai spune nimic, se înclină puţin stingherit şi, ezitând o clipă, se îndreptă spre uşă, la fel de liniştit şi modest cum venise.

— Asta-i mai fantastic decât toate romanele poliţiste pe care le-am citit, spuse doctorul Constantine.

— Sunt de aceeaşi părere, vorbi Bouc. Din cei doisprezece pasageri ai acestui vagon, nouă s-au dovedit a avea legătură cu cazul Armstrong. Ce urmează, te întreb? Sau, mai bine zis, cine urmează?

— Pot să-ţi dau un răspuns aproape sigur, spuse Poirot. Acum o să sosească detectivul nostru, domnul Hardman.

— Şi el vine să mărturisească?

Poirot n-apucă să-i răspundă, că americanul îşi şi făcu apariţia. Îi privi cu coada ochiului, şi aşezându-se jos, începu cu o voce tărăgănată:

— Ce se întâmplă de fapt în trenul ăsta? Parcă am fi într-o casă de nebuni.

Poirot clipi ironic.

— Eşti absolut sigur, domnule Hardman, că n-ai fost grădinar în casa Armstrong?

— N-aveau grădină, răspunse Hardman prompt.

— Sau majordom?

— N-aveau obiceiuri atât de aristocratice. Nu, n-am avut niciun fel de legătură cu casa Armstrong, deşi încep să cred că sunt singurul în această situaţie! Vi se pare verosimil? Spuneţi-mi, da?

— De fapt, e puţin surprinzător, spuse Poirot, descumpănit.

— Asta-i bună! izbucni Bouc.

— Ai vreo părere proprie asupra crimei, domnule Hardman? îl întrebă Poirot.

— Nu, domnule. Mă depăşeşte. Nu mai ştiu ce să cred. S-ar putea ca toţi să fie amestecaţi; dar cine e de fapt vinovatul, asta nu mai ştiu. Sunt curios cum o să ieşiţi din povestea asta.

— Ghicind.

— Atunci, credeţi-mă, sunteţi un ghicitor foarte dibaci. Da, da, o să le spun tuturor că sunteţi un ghicitor foarte dibaci.

Hardman se aplecă înainte şi-l privi pe Poirot cu admiraţie.

— Vă rog să mă iertaţi, îi spuse, dar nimeni n-ar zice asta, luându-se numai după aspectul dumneavoastră. Îmi scot pălăria în faţa dumneavoastră. Într-adevăr, să ştiţi c-o fac.

— Sunteţi prea amabil, domnule Hardman.

— Deloc, deloc. Pur şi simplu, o meritaţi.

— Totuşi, spuse Poirot, problema nu este încă rezolvată în întregime. Putem spune oare în mod cert că ştim cine l-a ucis pe Ratchett?

— Pe mine să nu mă puneţi la socoteală, spuse Hardman. Eu n-am spus nimic. Sunt doar plin de admiraţie. Ce-i cu ceilalţi doi pe care încă nu i-aţi ghicit? Vreau să spun, bătrâna americană şi camerista? Am putea să le considerăm singurele persoane nevinovate din tren?

— Până când, spuse Poirot zâmbind, le vom putea găsi un loc în mica noastră schemă ca... ce să spun?... îngrijitoare şi bucătăreasă la familia Armstrong.

— Ei bine, nimic pe lume n-o să mă mai mire de acum înainte, spuse Hardman, calm şi resemnat. O casă de nebuni, asta e, o casă de nebuni!

— Ah, *mon cher*, asta ar însemna să mergem cu

coincidenţele puţin prea departe, spuse Bouc. Nu pot fi toţi amestecaţi.

Poirot îi privi dojenitor.

— Nu înţelegi, îi spuse. Nu înţelegi deloc. Spune-mi, ştii cine l-a omorât pe Ratchett?

— Dar dumneata? pară Bouc.

Poirot înclină capul.

— Oh, da, spuse el. Ştiu de câtăva vreme. E atât de limpede, încât mă mir că n-ai observat şi dumneata. Privi înspre Hardman: Dar dumneata?

Hardman clătină din cap şi-l privi plin de curiozitate.

— Nu ştiu, nu ştiu deloc. Care dintre ei?

Poirot râmase câtăva vreme pe gânduri. Apoi spuse:

— Vrei să fii aşa de bun, domnule Hardman, şi să chemi toată lumea aici? Există două soluţii posibile ale acestui caz. Vreau să vi le expun pe amândouă, tuturor.

Capitolul IX
Poirot propune două soluţii

Pasagerii se strânseră în vagonul restaurant şi îşi ocupară locurile obişnuite în jurul meselor. Aveau toţi aceeaşi expresie, de teamă şi nerăbdare. Domnişoara Ohisson mai plângea încă, iar doamna Hubbard căuta s-o liniştească.

— Încearcă să te stăpâneşti, draga mea. Totul o să fie cum nu se poate mai bine. Nu trebuie să te pierzi cu firea. Dacă printre noi se află un criminal ticălos, ei bine, ştim cu toţii că nu dumneata eşti. Ar fi nebun acela care ar crede aşa ceva. Aşează-te aici, iar eu voi sta lângă dumneata. Şi nu-ţi mai fă griji degeaba.

Poirot se ridică în picioare. Toate vocile, chiar şi cea a doamnei Hubbard, amuţiră.

Conductorul, lângă uşă, părea încurcat.

— Îmi daţi voie să stau, domnule?

— Bineînţeles, Michel.

Poirot îşi drese vocea.

— Doamnelor şi domnilor, voi vorbi în englezeşte, întrucât cred că toţi cei de faţă cunosc puţin această limbă. Ne-am adunat aici pentru a lămuri cauzele morţii lui Samuel Edward Ratchett, alias Cassetti. Există două soluţii posibile ale crimei. Vi le voi expune pe amândouă şi voi ruga apoi pe domnul Bouc şi pe doctorul Constantine, aici de faţă, să aprecieze care soluţie e cea corectă.

Cu toţii cunoaştem faptele întâmplate. Domnul

Ratchett a fost găsit înjunghiat astăzi dimineaţă. Ştim că se mai afla încă în viaţă azi-noapte la ora 12.37 când a schimbat câteva cuvinte, prin uşa închisă, cu conductorul vagonului nostru. În buzunarul pijamalei sale a fost găsit un ceas, ale cărui limbi se opriseră la ora unu şi un sfert. Doctorul Constantine, care a examinat cadavrul a doua zi dimineaţă, a situat intervalul în care s-a putut produce moartea între miezul nopţii şi ora două dimineaţa. La o jumătate de oră după miezul nopţii, cum ştim, trenul s-a înzăpezit. Din acest moment a devenit imposibil pentru oricine să părăsească trenul.

Potrivit declaraţiilor domnului Hardman, care lucrează la o agenţie de detectivi din New York (câteva capete se întoarseră spre Hardman), nimeni n-ar fi putut trece prin dreptul compartimentului său – numărul 16, de la capătul vagonului – fără să fi fost văzut de el. Suntem deci siliţi să tragem concluzia că criminalul se află printre pasagerii acestui vagon, vagonul Istanbul – Calais. Aceasta a fost, ca să spun aşa, teoria noastră.

— Cum? exclamă Bouc uluit.

— Dar vă voi supune atenţiei şi o altă teorie, foarte simplă de altfel. Domnul Ratchett avea un duşman de care se temea. I l-a descris domnului Hardman şi i-a mai spus că dacă acesta va încerca până la urmă să-l omoare, e foarte probabil că o va face în a doua noapte după plecarea din Istanbul.

Ei bine, doamnelor şi domnilor, vă pot spune acum că domnul Ratchett ştia mai multe decât a spus. Duşmanul, după cum se aştepta domnul Ratchett, s-a urcat în tren la Belgrad, sau probabil la Vincovici şi, în acest din urmă caz, pe uşa lăsată deschisă de colonelul Arbuthnot şi domnul Macqueen când au

coborât pe peron. Avea o uniformă de conductor, pe care o purta deasupra hainelor obişnuite, precum şi un şperaclu cu ajutorul căruia a putut să pătrundă în compartimentul domnului Ratchett, deşi uşa era încuiată. Domnul Ratchett se afla sub efectul unui somnifer. Asasinul l-a înjunghiat cu o deosebită sălbăticie şi apoi a ieşit pe uşa care comunică cu compartimentul doamnei Hubbard...

— Aşa e, spuse doamna Hubbard dând din cap.

— A vârât, în trecere, pumnalul pe care-l folosise în geanta doamnei Hubbard, aflată la îndemână. Fără să ştie, a pierdut tot acolo un nasture de la uniformă. Apoi s-a strecurat afară din compartiment şi, tiptil, a luat-o de-a lungul coridorului. A ascuns în grabă uniforma într-un geamantan dintr-un compartiment gol în momentul acela, şi după câteva clipe, îmbrăcat în haine civile, a coborât din tren puţin înainte de plecarea acestuia, din nou pe uşa de lângă vagonul restaurant.

Toţi răsuflară uşuraţi.

— Dar ce-i cu ceasul? întrebă Hardman.

— Aici avem explicaţia întregului mister. Domnul Ratchett a uitat să-şi dea ceasul înapoi cu o oră, cum ar fi trebuit s-o facă, pe când se afla la Tzaribrod. Ceasul său, deci, înregistra în continuare vremea după orarul est-european, care are un avans de o oră faţă de cel din Europa centrală. Prin urmare, Ratchett a fost asasinat la douăsprezece şi un sfert... şi nu la unu şi un sfert.

— Dar e absurd, strigă Bouc. Cum rămâne atunci cu vocea care s-a auzit din compartimentul lui la unu fără douăzeci şi trei de minute? Era fie vocea lui Ratchett... fie a asasinului său.

— Nu neapărat. S-ar putea să fi fost, să zicem, a

unei a treia persoane. Adică a cuiva care a intrat să-i spună ceva lui Ratchett şi l-a găsit pe acesta mort. A apăsat pe butonul soneriei, voind să-l cheme pe conductor, apoi, aşa cum spuneai dumneata, i-a intrat deodată frica-n oase, temându-se să nu fie acuzat de crimă; şi atunci, la întrebarea conductorului care sosise, a răspuns dându-se drept Ratchett.

— E posibil, recunoscu Bouc, înciudat.

Poirot privi spre doamna Hubbard.

— Da, doamnă, parcă voiaţi să spuneţi ceva...?

— Ei bine, nu mai ştiu ce-am vrut să spun. Credeţi că şi eu am uitat să-mi dau ceasul înapoi?

— Nu, doamnă. Cred că l-aţi auzit pe asasin trecând, dar eraţi aproape adormită; mai târziu aţi avut un coşmar, cum că un bărbat se afla în compartimentul dumneavoastră, v-aţi trezit brusc şi aţi sunat după conductor.

— Bine, presupun că s-ar putea să fi fost aşa, spuse doamna Hubbard.

Prinţesa Dragomiroff se uita fix la Poirot de câtăva vreme.

— Cum explicaţi declaraţiile cameristei mele, domnule?

— Foarte simplu. Camerista dumneavoastră a recunoscut ca aparţinându-vă batista pe care i-am arătat-o. E adevărat, a încercat oarecum stângaci să vă apere. Ea l-a întâlnit, după cum spune, pe asasin, dar mai devreme, pe când trenul se afla în gara Vincovici. A pretins că l-a văzut cu o oră mai târziu, încercând astfel, fără prea multă pricepere, să vă furnizeze un alibi inatacabil.

Prinţesa lăsă capul în jos.

— Nu vă scapă nimic, domnule. Vă admir.

Urmară câteva momente de tăcere. Doctorul

Constantine bătu deodată cu degetul în masă, şi toţi tresăriră.

— Dar nu, spuse el, nu şi nu! E o explicaţie care nu stă în picioare. Îi şi găsesc de pe acum vreo douăsprezece cusururi. Crima n-a fost comisă astfel... şi domnul Poirot ştie foarte bine asta.

Poirot se uită atent la el.

— Mda, văd că trebuie să-ţi expun şi a doua soluţie la care m-am gândit, spuse el. Dar nu renunţa nici la asta prea repede. S-ar putea să fii de acord cu ea mai târziu.

Se întoarse din nou spre ceilalţi.

— Mai există şi o altă soluţie posibilă. Iată cum am ajuns la ea. După ce-am auzit toate mărturiile, am lăsat capul pe spate, am închis ochii şi am început să cuget. Unele elemente îmi păreau a fi demne de toată atenţia. Le-am enumerat prietenilor mei. Unele dintre ele le şi elucidasem. Spre exemplu, pata de grăsime de pe paşaport, etc. Voi trece la celelalte. Primul şi cel mai important mi-a fost sugerat de o remarcă a domnului Bouc, pe când ne aflam la masă, în prima zi de călătorie; dânsul îmi spunea că cei adunaţi în vagonul restaurant formează un grup interesant, întrucât este atât de variat, reprezentând de fapt toate clasele şi naţionalităţile.

Am fost de aceeaşi părere, dar după aceea, când mi-am amintit de ea, am stat să mă întreb dacă e posibil, în genere, în orice alte condiţii, să întâlneşti un astfel de grup. Răspunsul pe care l-am găsit a fost: numai în America. Acolo poţi găsi într-o casă, să zicem, atâtea naţionalităţi: un şofer italian, o guvernantă englezoaică, o educatoare suedeză, o cameristă franţuzoaică şi aşa mai departe. De aici mi-a venit şi ideea să „ghicesc”, adică să distribui, ca un

regizor, fiecărei persoane câte un rol în tragedia familiei Armstrong. Ei bine, rezultatul a fost extrem de interesant şi satisfăcător.

Apoi am examinat declaraţiile fiecăruia în parte şi am constatat unele lucruri curioase. Să luăm mai întâi cele spuse de domnul Macqueen. Prima mea întrevedere cu dânsul a fost pe deplin satisfăcătoare. Dar la a doua a făcut o remarcă puţin ciudată. I-am spus că am descoperit un bileţel în care era menţionat cazul Armstrong. Mi-a spus: „Dar cu siguranţă...”, apoi s-a oprit brusc, după care a continuat: „Vreau să spun, asta a fost oarecum o neglijenţă din partea bătrânului”.

Mi-am dat seama că nu asta începuse să spună domnul Macqueen. Presupunând că ceea ce voia, de fapt, să spună era: „Dar cu siguranţă că a fost ars!”, înseamnă că Macqueen ştia de bilet şi de distrugerea lui, cu alte cuvinte el era fie asasinul, fie un complice al acestuia.

Buun. Urmează valetul. El ne-a spus că stăpânul său obişnuia să ia somnifere când călătorea cu trenul. S-ar putea să fie adevărat, dar se pune problema: e verosimil ca Ratchett să fi luat un somnifer astă-noapte? Pistolul automat de sub perna lui infirma presupunerea că ar fi luat. E limpede că Ratchett avea de gând să vegheze la noapte. Narcoticul i-a fost administrat, fireşte, fără voia şi fără ştirea lui. De către cine? Fără doar şi poate, de către Macqueen sau valet.

Ajungem acum şi la declaraţia domnului Hardman. Cred tot ce mi-a spus despre propria-i identitate. Dar în ce priveşte metodele de care a uzat pentru a-l păzi pe Rachett, ei bine, descrierea acestora nu e nici mai mult nici mai puţin decât absurdă. Singurul mod

eficient prin care putea să-l apere pe Ratchett era să fi petrecut noaptea în compartimentul lui, sau undeva de unde ar fi putut supraveghea uşa acestuia. Singurul lucru pe care îl dovedeşte clar declaraţia sa este că nimeni din vreo altă parte a trenului n-ar fi putut să-l ucidă pe Ratchett. Deci, aria se restrânge la vagonul Istanbul – Calais, ceea ce mi se părea a fi un fapt cam curios şi inexplicabil, drept care l-am lăsat deoparte, pentru a mai reflecta asupra lui.

Cred că toată lumea a aflat de cele câteva cuvinte schimbate între domnişoara Debenham şi colonelul Arbuthnot, pe care le-am auzit fără voia mea. Ceea ce m-a frapat a fost faptul că în timpul acelei convorbiri, colonelul Arbuthnot i-a spus Mary; de asemenea, reieşea limpede, după tonul discuţiei, că se afla în termeni intimi cu ea. Dar, în acelaşi timp, totul părea să indice că o întâlnise doar cu câteva zile înainte... şi eu îi cunosc bine pe englezii de tipul colonelului. Chiar dacă s-ar fi îndrăgostit de la prima vedere de domnişoara Debenham, ar fi făcut totul încet, după etichetă, fără să precipite lucrurile. Am conchis deci că, de fapt, colonelul Arbuthnot şi domnişoara Debenham se cunoşteau bine şi că, din anumite motive, ţineau să apară ca străini unul de altul. Un alt element, de mai mică importanţă, este că domnişoara Debenham mi-a părut foarte familiarizată cu termenul american „distanţă lungă” pentru convorbirile telefonice, deşi domnişoara Debenham îmi spusese că nu a fost niciodată în Statele Unite.

Să trecem la un alt martor. Doamna Hubbard ne-a relatat că, stând întinsă în pat, n-a putut să vadă dacă uşa de acces dintre compartimente era încuiată sau nu, drept care a rugat-o pe domnişoara Ohisson să verifice acest lucru. Dar această declaraţie ar fi fost

perfect adevărată dacă dânsa ar fi ocupat unul din compartimentele având numere 2, 4 sau 12, sau orice alt număr par, întrucât în aceste compartimente, într-adevăr, zăvorul se află exact sub clanţa uşii; în compartimentele cu numere impare, cum ar fi 3, să zicem, zăvorul se află însă deasupra clanţei şi, ca atare, nu poate fi în niciun fel mascat de o poşetă atârnată de clanţă. Am fost nevoit să trag concluzia că doamna Hubbard a născocit un incident care în realitate nu s-a petrecut.

Ajunşi aici, daţi-mi voie să spun câteva cuvinte despre timp. După părerea mea, elementul realmente interesant în legătură cu ceasul sfărâmat este locul în care a fost găsit... şi anume în buzunarul hainei de la pijama a lui Ratchett, un loc, veţi fi de acord cu mine, deosebit de incomod şi ciudat pentru a ţine ceasul, cu atât mai mult cu cât există un „cârlig” special deasupra patului, pentru ceas. Mi-am dat seama, prin urmare, că ceasul a fost pus deliberat acolo, cu ora schimbată. Crima nu a fost deci comisă la unu şi un sfert.

A fost comisă, atunci, mai devreme? Mai exact, la unu fără douăzeci şi trei de minute? Prietenul meu, domnul Bouc, a sugerat, ca un argument în favoarea acestei ipoteze, strigătul puternic care m-a trezit pe mine din somn. Dar dacă Ratchett luase un somnifer, este limpede că n-ar fi putut striga. Dacă ar fi fost în stare să strige, cu atât mai mult ar fi fost în stare să se apere într-un fel sau altul. Or, nu există nicio urmă de împotrivire, de luptă.

Mi-am reamintit că Macqueen menţionase în două rânduri (şi a doua oară foarte insistent) că Ratchett nu vorbea deloc franţuzeşte. Aşa am ajuns la concluzia că întreaga poveste de la unu fără douăzeci

şi trei de minute nu a fost altceva decât o comedie care îmi era destinată! Oricine ar fi remarcat trucul cu ceasul... procedeu destul de obişnuit în romanele poliţiste. S-a presupus deci că îmi voi da seama despre ce e vorba şi că, încântat de propria-mi deşteptăciune, voi presupune că, întrucât Ratchett nu vorbea franţuzeşte, vocea pe care am auzit-o la unu fără douăzeci şi trei de minute nu poate fi a lui şi că deci Ratchett trebuie să fi fost mort. Sunt convins însă că la unu fără douăzeci şi trei de minute Ratchett mai zăcea încă adormit.

Dar procedeul a reuşit! Am deschis uşa şi am privit afară. Şi am auzit într-adevăr cuvintele rostite în franţuzeşte. Iar dacă aş fi fost într-atât de obtuz încât să nu înţeleg rostui acelei fraze, era prevăzută să mi se atragă atenţia. La nevoie Macqueen trebuia să apară în scenă şi să mi spună: „Scuzaţi-mă, domnule Poirot, nu se poate să fi vorbit domnul Ratchett. El nu ştia franţuzeşte”.

Şi acum când a avut loc într-adevăr crima? La ce oră, adică? Şi cine a comis-o?

După părerea mea, care rămâne numai o părere, Ratchett a fost ucis foarte aproape de ora două, adică la limita intervalului specificat de doctor.

În ce priveşte ucigaşul...

Se opri, uitându-se atent spre ascultători. Nu se putea plânge de lipsă de atenţie. Fiecare ochi era aţintit asupra lui. Era o linişte atât de mare, încât se putea auzi şi bâzâitul muştelor. Continuă calm:

— Am fost izbit în mod deosebit de extraordinara dificultate de a găsi probe compromiţătoare împotriva oricărui pasager, şi de coincidenţa cam ciudată că în fiecare caz în parte alibiul era furnizat de către ceea ce aş numi persoane „improbabile”. Astfel, domnul

Macqueen şi colonelul Arbuthnot şi-au oferit reciproc alibiuri... adică două persoane despre care e foarte puţin probabil să se fi cunoscut înainte. Acelaşi lucru s-a întâmplat cu valetul şi italianul, cu educatoarea suedeză şi guvernanta englezoaică. Mi-am spus atunci: „E nemaipomenit... doar nu pot fi toţi amestecaţi!”.

Şi atunci, domnilor, am văzut soluţia. Erau toţi amestecaţi. Atâţia oameni legaţi de cazul Armstrong să călătorească întâmplător în acelaşi tren – aşa ceva era nu numai improbabil, ci imposibil. Nu putea fi vorba de o întâmplare, ci de un plan premeditat. Mi-am adus aminte de o remarcă a colonelului Arbuthnot în legătură cu procesele cu juraţi. Un juriu este compus din douăsprezece persoane: erau doisprezece pasageri, iar Ratchett a fost înjunghiat de douăsprezece ori. Şi ceea ce nu mi-a dat pace tot timpul, anume ciudatul fapt că atâţia oameni călătoresc cu vagonul Istanbul – Calais pe o vreme atât de nepotrivită, s-a lămurit deodată.

Ratchett scăpase de pedeapsa justiţiei în America. În privinţa vinovăţiei sale nu există nicio bănuială. Mi-am imaginat un juriu auto-constituit din doisprezece oameni, care l-au condamnat la moarte şi care au fost obligaţi de împrejurări să acţioneze şi în calitate de călăi. Această ipoteză dădea dintr-o dată întregii întâmplări o înlănţuire clară, evidentă. Astfel, totul mi-a apărut limpede în faţă, ca un mozaic perfect, în care fiecare îşi juca rolul ce-i fusese distribuit. Totul fusese aşa fel ticluit, încât dacă ar fi căzut bănuiala asupra cuiva, mărturiile altcuiva sau ale celorlalţi să o îndepărteze şi să încurce astfel şi mai mult iţele. Mărturia lui Hardman era necesară pentru cazul în care cineva, complet nevinovat, din afară, ar fi fost

suspectat şi n-ar fi fost în stare să găsească un alibi. Pasagerii din vagonul de Istanbul nu erau, în acest sens, în pericol. Declaraţiile lor fuseseră pregătite dinainte până la cel mai mic amănunt. Totul fusese inteligent plănuit, ca un joc din acela în care orice indiciu nou descoperit încurcă şi mai rău lucrurile. Aşa cum remarcase prietenul meu, domnul Bouc, cazul părea fantastic de absurd! Aceasta era tocmai impresia pe care voiau s-o creeze autorii lui.

Explică această soluţie totul? Da, explică: natura rănilor, fiecare provocată de altă persoană; scrisorile de ameninţare atât de artificiale – artificiale întrucât erau neautentice, scrise doar pentru a fi folosite ca dovezi. Fără îndoială că au existat şi scrisori autentice, care-l avertizau pe Ratchett de ceea ce-l aşteaptă, dar pe acestea Macqueen le-a distrus, punând altele în loc. Apoi povestea lui Hardman, cum că ar fi fost angajat de către Ratchett, era o minciună, fireşte, de la un cap la altul, iar descrierea acelui fictiv „omuleţ negricios cu voce de femeie” era foarte convenabilă, deoarece avea avantajul că nu acuza pe niciunul din conductori şi că se aplica la fel de bine unui bărbat cât şi unei femei.

Ideea înjunghierii pare la prima vedere stranie, dar dacă stăm să ne gândim mai bine, ne apare cum nu se poate mai potrivită împrejurărilor. Pumnalul este o armă care poate fi folosită de oricine, fie că e slab sau puternic şi, în plus, nu face zgomot. Îmi închipui, deşi n-ar putea să greşesc, că fiecare a intrat prin compartimentul doamnei Hubbard în cel al lui Ratchett, aflat în întuneric... şi a lovit! Astfel, nimeni n-a ştiut a cui lovitură l-a omorât de fapt.

Ultima scrisoare, pe care Ratchett a găsit-o probabil pe pernă, a fost arsă cu grijă. În lipsa oricărui

indiciu care să atragă atenţia asupra cazului Armstrong, n-ar fi existat niciun motiv de a suspecta pe vreunul din pasagerii trenului. S-ar fi conchis că e vorba de un criminal venit din afară şi, bineînţeles, „omuleţul negricios cu voce de femeie” ar fi fost văzut de unul sau mai mulţi pasageri coborând din tren la Brod.

Nu ştiu exact ce s-a întâmplat în momentul când conspiratorii şi-au dat seama că această parte din planul lor era zădărnicită de înzăpezirea trenului. A avut loc, îmi închipui, o întrunire grabnică, la care s-a hotărât să se meargă înainte. E adevărat însă că acum absolut toţi pasagerii puteau fi bănuiţi – dar şi această posibilitate s-a prevăzut şi s-au luat măsuri. Singurul lucru care mai rămânea de făcut era să se încurce şi mai mult iţele. Două „indicii” au fost „montate” în compartimentul lui Ratchett... unul incriminându-l pe colonelul Arbuthnot (care avea însă cel mai puternic alibi şi ale cărui relaţii cu familia Armstrong erau, probabil, cel mai greu de dovedit) şi un al doilea, batista, incriminând-o pe prinţesa Dragomiroff, care, însă, în virtutea poziţiei sale sociale, a fragilităţi fizice şi a alibiului furnizat de către cameristă şi conductor, era practic intangibilă. Apoi, pentru a face totul şi mai confuz, s-a recurs la o pistă falsă – femeia fictivă în chimonoul vişiniu. Din nou, trebuia să particip direct, ca martor, la acest truc. Aud o bufnitură puternică lângă uşa mea. Mă scol şi privesc afară... şi văd acel chimono vişiniu dispărând în depărtare. Trei martori aleşi cu multă grijă – conductorul, domnişoara Debenham şi Macqueen – o vor vedea şi ei. Cineva cu simţul umorului a pus, după o matură chibzuinţă, chimonoul în valiza mea, în timp ce eu anchetam în vagonul

restaurant. Cui îi aparţine de fapt, nu ştiu. Bănuiesc că e al contesei Andrenyi, deoarece în bagajul ei am zărit doar un *negligé* prea elegant pentru a fi folosit ca simplu capot.

Când Macqueen a aflat, pentru prima oară, că scrisoarea pe care o arsese cu atâta grijă scăpase în parte distrugerii şi că tocmai cuvântul Armstrong rămăsese vizibil, i-a înştiinţat de grabă pe ceilalţi. Era limpede că din acest moment poziţia contesei Andrenyi era periclitată, de aceea soţul ei a purces de îndată la modificarea paşaportului. Aceasta a fost a doua neşansă!

Toţi s-au înţeles că trebuie să tăgăduiască vehement orice legătură cu familia Armstrong. Ştiau că nu am mijloace la îndemână pentru a descoperi adevărul şi nu credeau că voi cerceta serios până când nu aş fi avut bănuieli asupra vreunei persoane anume.

Mai rămânea un lucru de elucidat. Admiţând că teoria mea e cea justă – şi cred că trebuie să fie justă – atunci e limpede că şi conductorul trebuie să fi fost implicat în complot. Dar dacă aşa stau lucrurile, am avea atunci treisprezece persoane, în loc de douăsprezece. În locul obişnuitei formule „Din toţi aceştia unul singur e vinovat”, se punea problema de a descoperi care din cele treisprezece persoane e nevinovată. Cine ar putea fi acea persoană?

Am ajuns la o concluzie tare ciudată. Şi anume că persoana care n-a avut niciun amestec în făptuirea crimei era cea care ar fi fost cel mai repede bănuită de aşa ceva. Mă refer la contesa Andrenyi. Am fost impresionat de felul grav şi solemn cu care şi-a dat contele cuvântul de onoare că soţia lui n-a părăsit deloc compartimentul în noaptea trecută. Am dedus

că contele Andrenyi a luat, ca să spun aşa, locul soţiei sale.

În aceste condiţii, reieşea că Pierre Michel a fost unul din cei doisprezece. Dar cum se poate explica complicitatea lui? În fond, e un om corect, care se află de mulţi ani în slujba companiei şi nu e genul de om care poate fi mituit pentru a da o mână de ajutor la făptuirea unei crime. Deci, Pierre Michel trebuia să fi fost implicat în tragedia familiei Armstrong. O supoziţie, totuşi, foarte puţin probabilă. Atunci mi-am adus aminte că îngrijitoarea care murise fusese franţuzoaică. Să presupunem că nefericita fată ar fi fost fiica lui Pierre Michel; aceasta ar explica totul şi, în plus, şi locul ales pentru realizarea crimei. Mai erau şi alţii al căror loc în drama Armstrong era încă nelămurit? Pe colonelul Arbuthnot l-am trecut ca prieten al lui Armstrong. Probabil făcuseră războiul împreună. Locul cameristei Hildegarde Schmidt în casa Armstrong n-a fost greu de ghicit. Poate din cauză că sunt gurmand, fapt e că simt când cineva e un bun bucătar. Am întins cursa... şi s-a prins. I-am spus că ştiu că e o bucătăreasă destoinică, iar ea mi-a răspuns: „Da, într-adevăr, toate doamnele la care am lucrat spuneau aşa”. Dar dacă eşti cameristă, stăpânii nu prea au prilejul să afle dacă ştii sau nu să găteşti bine.

Venea apoi la rând Hardman. Se vedea limpede că nu făcuse parte din personalul casei Armstrong. Nu-mi rămânea decât să-mi închipui că fusese îndrăgostit de tânăra franţuzoaică. I-am vorbit despre farmecul femeilor străine... şi din nou am obţinut reacţia pe care o aşteptam. I-au dat deodată lacrimile. A pretextat că sunt din cauza zăpezii.

Mai rămânea doamna Hubbard. Dânsa, trebuie

spus, a jucat cel mai important rol în toată această înscenare. Întrucât ocupa compartimentul ce comunica cu cel al lui Ratchett, era cea mai expusă bănuielilor. Prin însăşi forţa împrejurărilor, ea nu putea avea niciun alibi. Pentru a juca rolul pe care l-a jucat – de mamă americană foarte iubitoare, puţin ridicolă, în orice caz foarte naturală – era nevoie de o artistă. Or, exista o artistă care avea legătură cu familia Armstrong, şi anume mama doamnei Armstrong. Linda Arden, actriţa.

Se opri.

Cu o voce melodioasă, caldă, visătoare, cu totul alta decât cea pe care i-o auziseră în cursul călătoriei, doamna Hubbard spuse:

— Mi-am dorit întotdeauna să joc roluri de comedie.

Continuă dusă pe gânduri:

— Greşeala cu poşeta a fost prostească. Ceea ce arată că repetiţiile trebuie făcute foarte atent. Aici unde am repetat ne aflam într-un compartiment cu număr par, mi se pare. Nici nu mi-a trecut prin cap că zăvoarele ar putea fi puse în alt loc.

Îşi mută puţin scaunul şi-l privi pe Poirot drept în ochi.

— Ştiţi totul, domnule Poirot. Sunteţi un om într-adevăr remarcabil. Dar nici chiar dumneavoastră nu vă puteţi imagina ziua aceea îngrozitoare, la New York. Am fost înnebunită de durere... la fel servitorii. Şi colonelul Arbuthnot se afla acolo. Era cel mai bun prieten al lui John Armstrong.

— Mi-a salvat viaţa în timpul războiului, spuse Arbuthnot.

— Am hotărât de îndată – nu ştiu, poate a fost o nebunie – ca pedeapsa cu moartea, de care Cassetti

scăpase, să-i fie totuşi aplicată. Ne strânsesem doisprezece, mai precis unsprezece, căci tatăl Susannei era în Franţa. La început ne-am gândit să tragem la sorţi cine să-l omoare, dar până la urmă am hotărât s-o facem toţi. Şoferul, Antonio, a avut ideea. Mary a pus la punct toate amănuntele, împreună cu Hector Macqueen. Hector ţinuse foarte mult la Sonia, fiica mea, şi el ne-a explicat cum a reuşit Cassetti, cu banii pe care-i avea, să scape.

Ne-a luat multă vreme până am desăvârşit planul. Trebuia mai întâi să-i dăm de urmă lui Ratchett. Hardman s-a ocupat de asta şi, în cele din urmă, a reuşit. Apoi am încercat să-i băgăm pe Masterman şi pe Hector în serviciul lui... sau cel puţin pe unul din ei. Bun, am reuşit şi cu asta. Apoi am avut o discuţie cu tatăl Susannei. Colonelul Arbuthnot a insistat foarte mult să fim doisprezece. Credea că aşa va fi, oricum, mai legal. Nu-i plăcea prea mult ideea înjunghiatului, dar a fost de acord că ea rezolvă majoritatea dificultăţilor. Tatăl Susannei a acceptat. Susanne fusese singurul lui copil. Aflasem de la Hector că Ratchett se va întoarce în Orient, în scurtă vreme, cu Orient Expresul. Pierre Michel lucra pe acest tren, aşa că şansele erau prea favorabile pentru a nu profita. În afară de asta, era o bună ocazie de a nu compromite pe nimeni din afară.

Soţul fiicei mele trebuia, bineînţeles, pus la curent, şi el a insistat s-o însoţească. Hector a avut grijă ca Ratchett să aleagă pentru călătorie ziua când era de serviciu Michel. Ne-am înţeles să ocupăm toate compartimentele din vagonul Istanbul – Calais, dar, din păcate, un compartiment ne-a scăpat. Fusese rezervat dinainte pentru un director al companiei. Domnul Harris, fireşte, era doar o născocire. Dar ar fi

fost foarte penibil să fie un străin în compartimentul lui Hector. Şi, pe urmă, în ultimul moment, aţi venit dumneavoastră.

Se opri.

— Ei bine, spuse, acum ştiţi totul, domnule Poirot. Ce aveţi de gând să faceţi? Dacă totul trebuie să fie dat la lumină, atunci n-aţi putea arunca vina numai asupra mea? Eu l-aş fi înjunghiat fără să clipesc, de douăsprezece ori, pe-acest criminal. Şi asta nu numai pentru că s-a făcut vinovat de moartea fiicei mele şi a copilului ei, şi de cea a celuilalt copil care ar fi putut să trăiască acum şi să fie fericit. E vorba de mult mai mult decât atât. Au mai fost şi alţi copii înainte de Daisy... şi mai puteau fi şi alţii în viitor. Societatea l-a condamnat; noi am dus la bun sfârşit sentinţa. Dar nu cred că e nevoie să-i amestecăm pe toţi. Toate sufletele astea bune şi credincioase... sărmanul Michel... şi Mary şi colonelul Arbuthnot care se iubesc...

Vocea ei avea o rezonanţă deosebită în spaţiul acela strâmt, închis. Era adâncă, vibrantă, era vocea care înfiorase atâţia şi atâţia spectatori...

Poirot privi spre prietenul său.

— Dumneata eşti unul dintre directorii companiei, domnule Bouc, spuse el. Ce părere ai?

Bouc îşi drese vocea.

— După părerea mea, domnule Poirot, spuse el, prima teorie pe care ai expus-o e cea justă. Propun ca asta să fie soluţia pe care s-o prezentăm poliţiei iugoslave când va sosi. Eşti de acord, doctore?

— Sigur că sunt de acord, spuse doctorul Constantine. În ce priveşte probele medicale, cred că voi face una sau două sugestii mai excentrice.

— Şi acum, spuse Poirot, întrucât ştiţi care este

soluţia mea, permiteţi-mi să mă retrag.

SFÂRŞIT